

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ**

Навчально-науковий інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

**Пояснювальна записка
до дипломної роботи магістра
на тему:
«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОПОДАТКУВАННЯ ТЗОВ
«ХІНКЕЛЬ KEYСІНГ» ПО ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ І
ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК»**

Виконав: студент VI курсу, групи ОА-61м
Спеціальності D1 «Облік і оподаткування»
Волошин Юрій Ігорович

Керівник к.е.н., доц. Сорока Р.С.

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Львів – 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу
Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи
Освітній ступінь бакалавр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку, фінансів
та готельно-ресторанної справи

«20» 09 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Волошину Юрію Ігоровичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОПОДАТКУВАННЯ ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» ПО ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ І ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК»

керівник роботи к.е.н., доц. Сорока Ростислав Степанович,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «04» вересня 2025 року № С-650

2. Термін подання студентом роботи 18.12.2025

3. Вихідні дані до роботи матеріали посібників та підручників з обліку, аналізу і оподаткування, наукові статті за тематикою роботи, річна фінансова звітність ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» за 2022-2024 роки

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ», РОЗДІЛ

3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

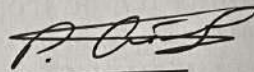
Рис. Методичні етапи проведення податкового аналізу на підприємстві, Динаміка складових сукупного капіталу, Схема облікового процесу нарахування і сплати податку на прибуток і ПДВ, Динаміка показників податкового навантаження та податкової рентабельності, Рекомендовані заходи щодо підвищення ефективності підприємства, Таблиці Законодавчо-нормативні акти, які регламентують облік і аналіз податкових розрахунків підприємства, Порівняльна характеристика ПДВ та податку на прибуток підприємств, Аналіз складу і структури джерел формування капіталу, Аналіз складу і структури активів, Основні показники фінансово-господарської діяльності, Динаміка суми податків, сплачених ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ», Аналіз податкового навантаження, Проблеми обліку ПДВ та податку на прибуток і напрями їх вирішення

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 25.09.2025

Керівник роботи

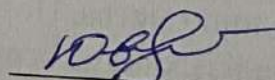

(підпис)

Сорока Р.С.
(прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

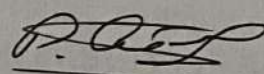
№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	При
1.	Огляд літератури за проблематикою дослідження	25.09.2025 - 05.10.2025 р.	
2.	Написання теоретичного розділу	06.10.2025 р.- 22.10.2025 р.	
3.	Написання аналітичного розділу	22.10.2025 р.- 14.11.2025 р.	
4.	Розроблення та оформлення рекомендацій	14.11.2025 - 03.12.2025 р.	
5.	Написання висновків	03.12.2025 - 04.12.2025 р.	
6.	Написання вступу, анотації	05.12.2025 - 07.12.2025 р.	
7.	Оформлення графічного матеріалу	08.12.2025 - 09.12.2025 р.	
8.	Попередній захист БКР	11.12.2025 р.	
9.	Перевірка БКР на плагіат	12.12.2025 - 18.12.2025 р.	
10.	Рецензування БКР	12.12.2024 - 18.12.2025 р.	
11.	Захист БКР	23.12.2025 р.	

Студент

(підпис)

Волошин Ю.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Сорока Р.С.
(прізвище та ініціали)

Анотація

Волошин Ю. І. Організація обліку та аналізу оподаткування ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» по податку на додану вартість і податку на прибуток

У магістерській роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку й аналізу податкових розрахунків на підприємстві, зокрема щодо податку на додану вартість і податку на прибуток. Визначено особливості функціонування податкового аналізу як інструменту оцінки податкового навантаження.

Надано організаційно-економічну характеристику ТзОВ «Хінкель Кейсінг» та проведено детальну оцінку його фінансових результатів, податкових платежів і динаміки податкового навантаження за 2022-2024 рр. На основі проведених розрахунків підтверджено суттєвий вплив податкових розрахунків на ліквідність і фінансову стійкість підприємства.

У роботі розроблено комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку ПДВ і податку на прибуток, оптимізації податкового навантаження, цифровізації податкових процесів, підвищення якості внутрішнього контролю та впровадження сучасних інформаційно-аналітичних інструментів.

Робота складається з трьох розділів загальним обсягом – 122 сторінки, містить 27 таблиць, 20 рисунків, 5 додатків та 69 використаних джерела літератури.

Ключові слова: податок на додану вартість, податок на прибуток, податковий облік, податкове навантаження, податковий аналіз, облік на підприємстві, цифровізація.

Abstract

Voloshyn Yu. I. Organisation of Accounting and Taxation Analysis at LLC “Hinkel Keesing” Regarding Value-Added Tax and Corporate Income Tax

The master's thesis examines the theoretical, methodological, and practical aspects of organising accounting and analysing tax settlements at an enterprise, with particular emphasis on value-added tax (VAT) and corporate income tax. The specific features of tax analysis as an instrument for assessing the level of tax burden are identified.

The organisational and economic characteristics of LLC “Hinkel Keesing” are presented, followed by a detailed assessment of its financial results, tax payments, and the dynamics of the tax burden for 2022-2024. Based on the conducted calculations, a significant influence of tax settlements on the liquidity and financial stability of the enterprise has been confirmed.

The thesis develops a set of practical recommendations aimed at improving the accounting of VAT and corporate income tax, optimising the tax burden, digitalising tax processes, enhancing the quality of internal control, and implementing modern information-analytical tools.

The thesis consists of three chapters with a total volume of 122 pages and includes 27 tables, 20 figures, 5 appendices, and 69 referenced sources.

Keywords: value-added tax, corporate income tax, tax accounting, tax burden, tax analysis, enterprise accounting, digitalisation.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	7
1.1. Економічна сутність податку на додану вартість і податку на прибуток та їх роль у податковій системі	7
1.2. Організація бухгалтерського обліку в оподаткуванні підприємств	15
1.3. Інформаційне та нормативно-правове забезпечення обліку та аналізу податкових розрахунків	26
1.4. Теоретичні аспекти податкового аналізу на підприємстві	30
Висновки до розділу 1	38
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»	40
2.1. Фінансово-економічна характеристика Тзов «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»	40
2.2. Порядок нарахування, сплати та бухгалтерського відображення податку на додану вартість і податку на прибуток	57
2.3. Аналіз динаміки та структури податкових платежів підприємства	66
Висновки до розділу 2	80
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	82
3.1. Проблеми та напрями вдосконалення обліку розрахунків за податком на додану вартість і податком на прибуток	82
3.2. Шляхи оптимізації податкового навантаження на підприємство	94
3.3. Напрями підвищення економічної ефективності діяльності Тзов «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»	102
Висновки до розділу 3	112
ВИСНОВКИ	114
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	117
ДОДАТКИ	123

ВСТУП

Сучасний стан розвитку економіки України визначається високою динамічністю законодавчих змін, посиленням вимог до прозорості фінансової звітності та зростанням ролі податкового контролю як важливої складової економічної безпеки підприємств. У цих умовах особливого значення набувають питання організації обліку та аналізу податкових розрахунків, зокрема за такими фіскально значущими податками, як податок на додану вартість і податок на прибуток підприємств. Саме ці податки становлять основну частку бюджетних надходжень та істотно впливають на фінансові результати суб'єктів господарювання.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю удосконалення механізмів податкового обліку та аналізу в умовах змінюваного нормативно-правового середовища та високого рівня податкових ризиків. Попри наявність значної кількості напрацювань у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування, ряд питань залишається дискусійними або потребує практичного переосмислення. До них належать проблеми трактування податкових різниць, формування від'ємного значення ПДВ, забезпечення прозорості імпорتنих операцій, застосування сучасних інформаційних технологій та інтеграції податкового аналізу у систему управління фінансовими потоками.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення організації обліку та аналізу оподаткування на підприємстві, а також визначення напрямів підвищення податкової ефективності ТзОВ «Хінкель Кейсінг».

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі завдання дослідження:

- узагальнити економічну сутність ПДВ і податку на прибуток та визначити їх роль у податковій системі;
- дослідити нормативно-правове, інформаційне та методологічне забезпечення податкового обліку;
- охарактеризувати особливості організації обліку податкових розрахунків на ТзОВ «Хінкель Кейсінг»;

- проаналізувати динаміку та структуру податкових платежів підприємства за 2022-2024 рр.;

- оцінити податкове навантаження та його вплив на фінансові результати;

- визначити проблеми функціонування системи податкового менеджменту та запропонувати напрями її удосконалення;

- розробити практичні рекомендації щодо оптимізації оподаткування та підвищення економічної ефективності підприємства.

Об'єктом дослідження є система обліку та аналізу податкових розрахунків підприємства, а предметом - організаційно-методичні та аналітичні аспекти формування податкових зобов'язань і податкового навантаження на прикладі ТзОВ «Хінкель Кейсінг».

У процесі дослідження застосовано комплекс сучасних методів наукового пізнання, серед яких: діалектичний - для оцінки розвитку податкових процесів; аналіз і синтез - для дослідження складу та структури податкових платежів; індукція та дедукція - при формуванні висновків; методи порівняння, групування та графічної візуалізації - для оцінки динаміки податкових показників; системний підхід - для узагальнення напрямів удосконалення обліку та аналізу податків.

Інформаційною базою дослідження слугували нормативно-правові акти України (Податковий кодекс, Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»), стандарти обліку, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, фінансова та податкова звітність ТзОВ «Хінкель Кейсінг», дані Державної служби статистики, Opendatabot та інші відкриті джерела.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування запропонованих рекомендацій для оптимізації податкового навантаження, удосконалення внутрішнього контролю, підвищення прозорості обліку та зниження податкових ризиків. Напрацьовані методичні підходи можуть бути використані у практичній діяльності підприємства, а також у подальших наукових розробках з питань податкового менеджменту.

Апробація результатів дослідження - окремі матеріали роботи були використані при підготовці доповідей на студентських наукових конференціях.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1. Економічна сутність податку на додану вартість і податку на прибуток та їх роль у податковій системі

Податки - це один із найдавніших і найважливіших інструментів регулювання економічних процесів у державі. Вони є не просто формою фінансового вилучення доходів на користь бюджету, а своєрідним «механізмом соціального договору» між громадянами, бізнесом і державою, який забезпечує функціонування суспільства, розвиток інфраструктури, підтримку освіти, медицини, оборони та інших сфер життя.

Відповідно до статті 6 Податкового кодексу України (ПКУ), податок - це «обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу» [2].

Отже, податки - це не добровільні внески, а фінансовий обов'язок кожного суб'єкта господарювання та громадянина перед суспільством, який виступає інструментом забезпечення публічних благ і економічної рівноваги.

У сучасній економічній системі податки виконують не лише фіскальну функцію, тобто забезпечення наповнення державного бюджету, а й низку регулюючих, стимулюючих, соціальних та контрольних функцій [22, 41]. У табл. 1.1 наведено основні функції податків, які визначають їхню багатогранну роль у сучасній економічній системі.

Фіскальна функція полягає у створенні фінансової основи діяльності держави. Саме завдяки податкам формуються ресурси, необхідні для утримання бюджетної сфери, фінансування оборони, освіти, медицини, соціального захисту та інших суспільно важливих потреб.

Регулююча функція відображає здатність податків впливати на економічні процеси: через податкову політику держава може стимулювати або стримувати виробництво, інвестиції, споживання, зовнішньоекономічну діяльність. Податки

стають важливим інструментом формування збалансованих макроекономічних пропорцій.

Таблиця 1.1

Основні функції податків у сучасній економіці

№ з/п	Функція податку	Економічний зміст	Приклади реалізації
1	Фіскальна	Забезпечення доходів державного бюджету.	Податок на прибуток підприємств, ПДВ.
2	Регулююча	Вплив на господарську активність, інвестиції, споживання.	Пільгове оподаткування малого бізнесу.
3	Стимулююча	Сприяння розвитку пріоритетних галузей.	Пільги для ІТ-сфери (режим «Дія Сіті»).
4	Соціальна	Перерозподіл доходів населення для зменшення нерівності.	Прогресивне оподаткування доходів.
5	Контрольна	Моніторинг фінансової діяльності підприємств.	Аудит, податкові перевірки.

Джерело: власна розробка автора

Стимулююча функція реалізується через систему податкових пільг, преференцій і знижок, що сприяють розвитку інновацій, модернізації виробництва, розширенню експорту та підтримці пріоритетних галузей економіки.

Соціальна функція покликана забезпечити справедливий розподіл національного доходу між різними верствами населення. Вона проявляється у застосуванні прогресивних ставок оподаткування, фінансуванні соціальних програм і зменшенні рівня економічної нерівності.

Контрольна функція полягає у здійсненні державного нагляду за фінансовими потоками підприємств і громадян, перевірці правильності нарахування та сплати податків, що сприяє зміцненню фінансової дисципліни й підвищенню прозорості економічної діяльності.

Таким чином, податки є важливим важелем економічної політики, який

дозволяє державі впливати на рівень добробуту громадян і темпи економічного зростання.

Види податків в Україні визначені розділом II Податкового кодексу України. Класичний підхід передбачає поділ усіх податків за способом стягнення на прямі та непрямі [18, 22, 28, 34, 41].

Прямі податки - це податки, які безпосередньо пов'язані з доходами або майном платника. Їхня величина залежить від фінансових результатів діяльності суб'єкта. До них належать податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податок на майно.

Такі податки більшою мірою відображають фінансовий стан платника і, водночас, стимулюють ефективність господарської діяльності.

Непрямі податки стягуються через ціну товарів і послуг, фактично перекладаючись на кінцевого споживача. Їх сплачує покупець, але адмініструє підприємство-продавець. До цієї групи належать податок на додану вартість (ПДВ), акцизний податок і мито.

Ці податки є зручними для держави, оскільки забезпечують стабільні надходження, незалежно від фінансових результатів підприємств.

У науковій і практичній літературі також використовується розширена класифікація податків, яка структуровано наведена у табл. 1.2.

Запропонована класифікація податків за кількома ознаками відображає різні аспекти їх функціонування у фінансовій системі держави.

За рівнем встановлення розрізняють загальнодержавні податки, що надходять до державного бюджету і регулюються центральними органами влади, та місцеві, які запроваджуються органами місцевого самоврядування і наповнюють бюджети територіальних громад.

За об'єктом оподаткування виділяють податки на доходи, прибуток, споживання, майно та використання природних ресурсів, тобто на всі основні види економічної діяльності.

За способом використання надходжень податки поділяються на загальні, що спрямовуються до бюджету без конкретного цільового призначення, та цільові,

кошти від яких використовуються для фінансування визначених соціальних чи економічних програм (наприклад, єдиний внесок на соціальне страхування).

Таблиця 1.2

Класифікація податків в Україні

Ознака класифікації	Групи податків	Приклади
За способом стягнення	Прямі, непрямі	Податок на прибуток, ПДВ, акциз.
За рівнем встановлення	Загальнодержавні, місцеві	ПДВ, плата за землю.
За об'єктом оподаткування	Доходи, споживання, майно	Податок на прибуток, мито, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.
За джерелом сплати	З доходу, з витрат, з обороту	ПДФО, ПДВ, транспортний податок.
За способом використання	Загальні, цільові	ЄСВ, військовий збір.

Джерело: власна розробка автора

За суб'єктом сплати розрізняють податки, що сплачуються фізичними особами (громадянами) та юридичними особами (підприємствами, організаціями).

За територією дії податки можуть бути державними, що справляються на всій території України, або місцевими, які діють у межах окремих регіонів чи громад.

Станом на 2025 рік в Україні справляються 7 загальнодержавних і 4 місцевих податки й збори [2]. Найбільшу питому вагу у структурі доходів бюджету становлять податок на додану вартість (ПДВ) і податок на прибуток підприємств, на які разом припадає понад 22 % усіх податкових надходжень [50,51]. Саме ці два податки є основними для аналізу облікової політики будь-

якого підприємства, зокрема ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ».

Податок на додану вартість є найважливішим непрямим податком сучасної податкової системи. Його економічна сутність полягає у вилученні частини новоствореної вартості, створеної на кожному етапі виробництва і реалізації, до державного бюджету.

ПДВ є універсальним податком на споживання, який не залежить від прибутковості підприємства. Він забезпечує стабільність бюджетних надходжень, оскільки сплачується незалежно від фінансового результату діяльності платника.

Правове регулювання ПДВ визначено Розділом V ПКУ. Платниками податку є суб'єкти господарювання, у яких обсяг оподатковуваних операцій протягом останніх 12 місяців перевищив 1 млн грн (п. 181.1 ПКУ).

Основна ставка ПДВ становить 20 %, пільгова - 7 % для низки медичних та фармацевтичних товарів, а нульова ставка (0 %) застосовується до експортних операцій [2; 52].

Функції ПДВ охоплюють не лише фіскальну, а й регулюючу складову. Завдяки можливості диференціювання ставок держава може впливати на внутрішнє споживання, стимулювати експорт, підтримувати соціально важливі галузі.

Крім того, ПДВ відіграє важливу роль у детінізації економіки - електронна система адміністрування ПДВ, запроваджена з 2015 року, значно зменшила кількість фіктивних операцій і підвищила прозорість бізнесу [8].

За статистикою Міністерства фінансів України, у 2025 році ПДВ забезпечив понад 53 % усіх доходів державного бюджету, що робить його головним джерелом фіскальної стабільності країни [50, 51].

Податок на прибуток підприємств (ПНП) є основним прямим податком, який безпосередньо залежить від фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Відповідно до розділу III ПКУ, об'єктом оподаткування є прибуток, визначений на підставі бухгалтерського обліку, скоригований на податкові

різниці (п. 134.1 ПКУ).

Базова ставка ПНП становить 18 %, однак для окремих категорій платників - банків, страховиків, учасників спеціального режиму «Дія Сіті» - передбачено спеціальні або підвищені ставки [2, 53].

Функції податку на прибуток мають як фіскальний, так і стимулюючий характер:

- він забезпечує близько 16 % доходів бюджету [51];
- впливає на структуру капіталовкладень і дивідендну політику;
- стимулює інноваційну активність через інвестиційні податкові пільги.

У бухгалтерському аспекті податок на прибуток тісно пов'язаний із фінансовою звітністю підприємства. Його розрахунок базується на методології П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» та міжнародному стандарті МСФЗ 12 «Податки на прибуток», що забезпечує узгодженість податкових і фінансових показників [9, 49].

ПДВ і податок на прибуток взаємодіють у фінансовій системі підприємства як два взаємодоповнюючі елементи. Перший впливає на грошові потоки та ліквідність, другий - на рентабельність і кінцевий результат діяльності.

ПДВ формує часові розриви між моментом реалізації та фактичною сплатою податку, що потребує ретельного управління оборотними коштами.

Податок на прибуток визначає, скільки чистого доходу залишиться після виконання податкових зобов'язань, і, відповідно, впливає на можливості інвестування та дивідендну політику.

Порівняльна характеристика ПДВ та податку на прибуток підприємств відображена у табл. 1.3 та рис. 1.1.

Для таких підприємств, як ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ», правильна організація обліку і систематичний аналіз обох податків мають стратегічне значення. Вони забезпечують дотримання вимог законодавства, зменшують ризик фінансових санкцій, дають змогу планувати податкове навантаження і підвищувати ефективність використання ресурсів.

Порівняльна характеристика ПДВ та податку на прибуток підприємств

Критерій	Податок на додану вартість (ПДВ)	Податок на прибуток підприємств (ПНП)
Вид податку	Непрямий	Прямий
Об'єкт оподаткування	Додана вартість	Прибуток (дохід – витрати)
Ставка	20 %, 7 %, 0 %	18 %
Джерело сплати	Споживач через ціну товару	Підприємство з власного прибутку
Регулююча роль	Вплив на споживання та ціноутворення	Вплив на інвестиційну діяльність
Частка в доходах бюджету (2025 р.)	≈53 %	≈16 %
Основна функція	Фіскальна, контрольна	Фіскальна, стимулююча

Джерело: власна розробка автора

Рис. 1.1. Взаємозв'язок ПДВ і податку на прибуток у формуванні фінансових результатів підприємства

Схематично на рисунку відображено механізм взаємодії двох ключових податків - податку на додану вартість (ПДВ) і податку на прибуток підприємств (ПНП) - у системі фінансового управління підприємства. Обидва податки мають різну економічну природу, але спільно впливають на формування фінансових результатів, грошових потоків і рівень рентабельності.

ПДВ як непрямий податок впливає переважно на оборотні кошти та ліквідність, оскільки тимчасово вилучає частину коштів із обігу через систему податкових зобов'язань і податкового кредиту. Натомість податок на прибуток має прямий вплив на фінансовий результат, зменшуючи обсяг чистого прибутку, що може бути спрямований на дивіденди чи інвестиції.

Взаємозв'язок між цими податками проявляється в тому, що ефективно управління ПДВ (своєчасне відшкодування податкового кредиту, правильне планування реалізації) сприяє покращенню грошового потоку підприємства, а отже, й підвищенню прибутковості. Водночас зростання фінансового результату підвищує базу оподаткування податком на прибуток.

Таким чином, ПДВ і ПНП формують єдиний фінансовий контур податкового впливу на підприємство: перший регулює обіг коштів, другий — кінцевий розподіл прибутку, що забезпечує баланс між фіскальними інтересами держави й фінансовими можливостями бізнесу.

Отже, податки становлять основу фінансового суверенітету держави. Їхня економічна сутність полягає не лише у вилученні частини доходу до бюджету, а у формуванні стабільної системи взаємозв'язків між державою та бізнесом.

Класифікація податків на прямі й непрямі дозволяє зрозуміти механізми впливу податкової політики на різні сфери економіки.

Податок на додану вартість і податок на прибуток підприємств - це два стовпи податкової системи України, які водночас забезпечують бюджетні надходження і створюють умови для економічного розвитку. Їх ефективне адміністрування та облік є запорукою фінансової стабільності не лише окремого підприємства, а й держави в цілому.

1.2. Організація бухгалтерського обліку в оподаткуванні підприємств

Бухгалтерський облік підприємства в контексті оподаткування є одним із ключових елементів ефективного функціонування господарської одиниці. Він забезпечує своєчасне, достовірне та систематичне відображення всіх операцій з нарахування, надання, сплати податків, а також дає підґрунтя для аналітичної оцінки податкової ситуації підприємства. Для підприємства, яке працює у сфері оподаткування - і тим більше, якщо воно підпадає під обов'язковий режим платника податку на додану вартість (ПДВ) чи податку на прибуток - організація бухгалтерського обліку має ще більше значення. Вона виступає не просто технічним процесом запису операцій, але складовою управлінського механізму, який допомагає мінімізувати податкові ризики, планувати податкові платежі й сприяти фінансовій стабільності.

Згідно із Законом України «Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»» від 16.07.1999 № 996-XIV «...бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством» [3].

Цей закон встановлює, що підприємство має вести облік таким чином, щоб забезпечити достовірність та повноту інформації для складання фінансової, податкової, статистичної звітності та інших форм звітності. Такий підхід став фундаментом організації облікового процесу і в сфері податків.

Серед базових принципів бухгалтерського обліку принцип повноти інформації, принцип своєчасності, принцип консерватизму (стриманості), принцип нарахування, принцип відповідності витрат доходам та інші. У контексті оподаткування до цих принципів додаються специфічні вимоги: розмежування податкових зобов'язань і податкового кредиту (у випадку ПДВ), чіткість розрахунку об'єкта оподаткування (у випадку податку на прибуток), документальна підтвердженість господарських операцій, відповідність податковому й бухгалтерському законодавству.

Основні принципи бухгалтерського обліку податків на підприємстві структуровано відображені у табл. 1.4.

Основні принципи бухгалтерського обліку податків на підприємстві

№	Принцип	Зміст
1	Повнота відображення	Усі господарські операції, що впливають на податкові зобов'язання або податковий кредит, мають бути повністю відображені у бухгалтерських регістрах.
2	Своєчасність	Податкові операції мають фіксуватися в обліку у тому звітному періоді, коли вони виникли, відповідно до принципу нарахування.
3	Відповідність доходів і витрат	Податкові зобов'язання повинні формуватись у зв'язку з доходами, які їх зумовили.
4	Документальне підтвердження	Кожна сума податку повинна мати належно оформлені первинні документи - накладні, рахунки, податкові накладні, акти.
5	Консерватизм (обережність)	Доходи визнаються лише після їх фактичного отримання або підтвердження, витрати - у момент їх виникнення.
6	Прозорість і контрольованість	Дані обліку повинні бути перевірними, прозорими для внутрішнього та зовнішнього аудиту.

Джерело: власна розробка автора на основі [1-3]

Коли йдеться про підприємство-платника ПДВ, обов'язковими стають реєстри вхідного та вихідного ПДВ, наявність первинних документів з посиленнями на податкові накладні, розрахунки коригування тощо. У свою чергу, для обліку податку на прибуток важливими є коригування фінансового результату до оподаткування, податкові різниці, резерви з податку на прибуток, відображення податкових зобов'язань у бухгалтерському обліку.

Організаційно бухгалтерський облік податків на підприємстві реалізується через чітко структуровану систему, яка включає такі елементи:

Визначення відповідальних осіб - бухгалтерія підприємства, податковий відділ або відповідний фахівець із податків. Саме вони відповідають за ведення обліку податкових зобов'язань, реєстрів ПДВ, складання декларацій, взаємодію з контролюючими органами.

Оформлення облікової політики - підприємство має затвердити свою облікову політику, яка враховує положення бухгалтерського та податкового законодавства, визначає методи оцінки, порядок коригування, класифікацію витрат і доходів для цілей податкового обліку. Наприклад, для підприємства із ПДВ має бути чітко закріплений порядок: коли нараховуються зобов'язання, коли формується податковий кредит, які рахунки застосовуються.

Ведення первинного обліку - кожна господарська операція, що має податкові наслідки (реалізація, придбання товарів/послуг, нарахування ПДВ, витрати на оплату праці і т. д.), має бути документально оформлена, зареєстрована у відповідних журналах, реєстрах, місячних/квартальних оборотах.

Ведення системи аналітичного та синтетичного обліку - з одного боку, потрібні синтетичні рахунки (наприклад, 641 «Розрахунки з бюджетом з податку на прибуток»; 6411 «Податок на прибуток підприємств»; 6412 «Податок на додану вартість» тощо), з іншого - аналітика за видами податків, видами операцій, контрагентами, об'єктами оподаткування (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Основні рахунки бухгалтерського обліку для податків підприємства

Код рахунку	Назва рахунку	Зміст обліку
641	Розрахунки за податками	Узагальнення інформації про всі податкові розрахунки підприємства з бюджетом.
6411	Податок на прибуток підприємств	Відображення сум нарахованого податку на прибуток та його сплати.
6412	Податок на додану вартість	Облік податкового кредиту та податкових зобов'язань з ПДВ.
642	Розрахунки за обов'язковими платежами	Відображення інших податків і зборів (екологічний податок, плата за землю тощо).
99	Прибутки і збитки	Формування фінансового результату, з якого розраховується податок на прибуток.
31, 33	Рахунки в банках, каса	Відображення сплати податків до бюджету.

Складання податкової звітності та податкових декларацій - важливий блок: підготовка декларацій з ПДВ, декларацій з податку на прибуток, розрахунків

коригування, приміток до фінансової звітності; дотримання строків подання і сплати відповідних податків.

Контроль та аудит внутрішній/зовнішній - підприємство має забезпечити внутрішній контроль над податковими ризиками, проводити перевірки відповідності обліку даним звітності, вести взаємодію з аудиторами або податковими консультантами.

Інформаційне забезпечення - використання спеціалізованих програмних продуктів (наприклад, 1С, BAS, М.Е.Дос), цифрових реєстрів і електронного кабінету платника податків, щоб забезпечити автоматизацію процесів обліку ПДВ і податку на прибуток.

Організаційна структура обліку повинна бути адаптована до масштабів підприємства, характеру його діяльності, обсягів операцій та ступеня ризиків (рис. 1.2). Наприклад, на великому підприємстві можуть існувати окремі служби податкового обліку й аудиту, тоді як на малому - функції обліку ПДВ, розрахунків податку на прибуток можуть виконуватися бухгалтером «одним вікном».

На схемі представлено організаційну структуру обліку податків на підприємстві, що відображає взаємозв'язок між управлінськими та обліковими підрозділами. Ключова роль у системі належить головному бухгалтеру, який координує діяльність трьох функціональних відділів: обліку ПДВ, обліку податку на прибуток і внутрішнього контролю.

Відділ обліку ПДВ забезпечує ведення реєстрів податкових накладних, контроль податкового кредиту та складання податкової звітності, а відділ обліку податку на прибуток відповідає за формування фінансового результату, розрахунок податкових різниць і подання декларацій до податкових органів.

Відділ внутрішнього контролю здійснює аудит податкових ризиків, моніторинг відповідності законодавству й комунікацію з ДПС.

Діяльність усіх підрозділів підтримується ІТ-службою, яка забезпечує електронний документообіг, автоматизацію податкових розрахунків та аналітику податкового навантаження.

Рис. 1.2. Організаційна структура обліку податків на підприємстві

Завдяки такій структурі підприємство досягає високого рівня узгодженості між бухгалтерським, податковим та управлінським обліком, що підвищує достовірність звітності й ефективність податкового менеджменту.

Облік ПДВ на підприємстві є важливим і досить складним з огляду на множинність операцій, необхідність чіткого розмежування зобов'язань і кредиту, та вимоги контролюючих органів.

Платники ПДВ зобов'язані нараховувати податкові зобов'язання на дату виникнення податкового зобов'язання (звичайно дата постачання/реалізації товарів (робіт, послуг), або інша дата, встановлена ПКУ). Податковий кредит виникає з дати отримання контрагентом податкової накладної (або розрахунку коригування), який зареєстрований у Єдиному реєстрі податкових накладних.

У бухгалтерському обліку це відображається проводками, наприклад:

Дебет 60 (або 63) / Кредит 6412 або 642 - на суму нарахованого ПДВ;

Дебет 6412 (або 642) / Кредит 63 (або 60) - на суму податкового кредиту.

Сам облік ПДВ має бути відображений на відповідних синтетичних рахунках та аналітичних рахунках. Наприклад: 6412 «Податковий кредит з ПДВ», 6411 «Податкові зобов'язання з ПДВ».

Ключовим етапом є своєчасна реєстрація податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних (ЕРПН). Недотримання строків реєстрації (до 15 дня, який настає після граничного строку подання декларації за звітний період) може призвести до втрати права на податковий кредит.

Крім того, підприємство має враховувати розрахунки коригування - якщо реалізація була повернена, або змінено ціну, або інші умови, тоді зменшується податкове зобов'язання або коригується податковий кредит. У бухгалтерському обліку це вимагає коректного відображення: зменшення податкового зобов'язання (Кредит 6411) та відповідне збільшення податкового кредиту (Дебет 6412), або навпаки.

У фінансовій звітності підприємства ПДВ може бути відображений як частина податку з обороту, який зменшує чистий дохід або як окремий елемент податкових витрат, залежно від облікової політики.

При складанні звіту про фінансові результати підприємство має розкривати інформацію щодо податкових зобов'язань і впливу податків на фінансовий результат.

Підприємство, яке має значний обсяг операцій із ПДВ, повинно забезпечити систему внутрішнього контролю: перевірка контрагентів (чи є вони платниками ПДВ, чи зареєстрована їх податкова накладна), своєчасність реєстрації власних податкових накладних, правильність розрахунку податкового зобов'язання. Недотримання може призвести до блокування податкового кредиту або штрафів з боку контролюючих органів.

Організація обліку податку на прибуток охоплює визначення бази оподаткування, нарахування податкового зобов'язання, формування резерву з податку на прибуток, відображення у звітності.

Об'єктом оподаткування податку на прибуток є прибуток підприємства, визначений за правилами бухгалтерського обліку і скоригований на податкові різниці відповідно до п. 134.1 ПКУ.

Податкові різниці - це відмінності між фінансовим результатом підприємства та об'єктом оподаткування, які виникають за рахунок бухгалтерських і податкових вимог (наприклад, витрати, які не враховуються для податкових цілей, або доходи, які оподатковуються пізніше).

У бухгалтерському обліку підприємство повинно ведення аналітики податкових різниць, забезпечувати розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності. Наприклад, підприємство відображає коригування фінансового результату через збільшення чи зменшення податкових зобов'язань, та формує проводки: Дебет 99 «Прибуток або збиток звітного року» / Кредит 6411 «Податок на прибуток підприємств» на суму нарахованого податку.

Підприємство нараховує податок на прибуток після завершення звітного періоду, коли визначено фінансовий результат до оподаткування. Створення резерву з податку на прибуток (рахунок 45 «Резерви майбутніх витрат») є рекомендованим заходом для забезпечення покриття майбутніх зобов'язань, але слід враховувати, що законодавство накладає певні обмеження на їх формування.

Строки та порядок сплати, а також подання декларації з податку на прибуток визначені законодавством й відображені у спеціалізованих довідниках.

У бухгалтерському обліку податку на прибуток підприємства відображає нарахування та сплату податку так, щоб забезпечити відповідність між обліковою інформацією та даними, поданими в декларації. Важливою складовою є примітки до фінансової звітності: розкриття інформації про податок на прибуток, про об'єкти податкових різниць, про ставки та пільги, про вплив податку на фінансовий результат підприємства.

Для прикладу, коли підприємство має нараховану суму податку на прибуток, відображається така проводка: Дебет 99 / Кредит 6411 - на суму податку, а при сплаті: Дебет 6411 / Кредит 31 (або 33) «Каса» чи «Рахунок у банку».

Ефективний податковий облік неможливий без належної аналітичної бази:

ведення коректної аналітики за видами податків, операцій, контрагентів, об'єктів оподаткування; формування системи показників, які дають змогу аналізувати податкове навантаження, грошові потоки, резерви оптимізації.

Підприємство повинно мати:

Регістр аналітики за ПДВ: сума нарахованого податку, сума податкового кредиту, залишки податкового кредиту/зобов'язань на початок і кінець періоду, сума вилучено/відновлено коригувань.

Регістр аналітики за податком на прибуток: об'єкт оподаткування, ставка, сума нарахованого податку, дата сплати, залишок резервів, сума використаних пільг.

Звітні таблиці: динаміка податкових платежів за період, частка податків у витратах, співвідношення податків до обсягу реалізації, прибутку, дооблікованих витрат.

Рекомендований внутрішній податковий реєстр підприємства наведено у табл. 1.5.

Інформаційне забезпечення обліку податків вимагає застосування сучасного програмного забезпечення: автоматизовані модулі обліку у системах ERP, використання електронного кабінету платника податків, спеціальних сервісів контролю за реєстрацією ПДВ-накладних, аналітичних панелей (BI) для аналізу податкової ситуації.

Незважаючи на значний прогрес у законодавстві та автоматизації облікових систем, підприємства стикаються з низкою проблем у організації обліку податків (табл. 1.6):

Розбіжність між даними бухгалтерського і податкового обліку: різні методики визнання доходів чи витрат призводять до податкових різниць, що потребують ретельного коригування.

Недотримання строків реєстрації податкових накладних, що ускладнює право на податковий кредит по ПДВ.

Відсутність або недостатній рівень внутрішнього контролю, що може призвести до штрафів або донарахувань.

Рекомендований внутрішній податковий реєстр підприємства

№	Назва реєстру	Призначення	Періодичність ведення	Відповідальний
1	Реєстр податкових накладних	Контроль вхідного та вихідного ПДВ	Щоденно	Бухгалтер з ПДВ
2	Реєстр податкового кредиту	Узагальнення сум ПДВ, прийнятих до кредиту	Щомісячно	Головний бухгалтер
3	Реєстр податкових різниць	Визначення коригувань прибутку до оподаткування	Щоквартально	Бухгалтер з прибутку
4	Реєстр розрахунків з бюджетом	Контроль залишків і платежів за всіма податками	Щомісяця	Фінансовий відділ
5	Реєстр податкових пільг	Облік наданих пільг та відстрочень	Щоквартально	Економіст-аналітик

Таблиця 1.6

Типові помилки в організації обліку податків та шляхи їх усунення

№	Помилка	Наслідок	Рекомендація
1	Несвоєчасна реєстрація податкових накладних	Втрата права на податковий кредит	Використання автоматичного нагадування в М.Е.Дос або ERP.
2	Невірне визначення податкових різниць	Завищення/заниження податку на прибуток	Регулярна звірка бухгалтерського й податкового обліку.
3	Відсутність внутрішнього контролю за ПДВ	Штрафи, податкові ризики	Введення функції «податкового координатора».
4	Неповне відображення податкових операцій	Спотворення звітності	Перевірка кореспонденції рахунків перед закриттям періоду.
5	Плутанина у ставках і пільгах	Неправильне визначення суми податку	Оновлення облікової політики та довідників у програмі.

Неадекватне ведення аналітичного обліку: без детальної аналітики важко проводити податковий аналіз, прогнозувати податкове навантаження або оцінювати тенденції.

Складність адаптації до змін законодавства: наприклад, зміни у ставках, пільгах, визначенні об'єкта оподаткування вимагають швидкої реакції системи обліку та політики підприємства.

Для вирішення цих проблем підприємству слід:

Проводити регулярний внутрішній аудит податкового обліку, зокрема перевірку реєстрації ПДВ-накладних, коригування, своєчасної сплати податків.

Оновлювати облікову політику відповідно до змін законодавства, своєчасно впроваджувати нові процедури, використовувати програмне забезпечення й інтегровані системи для автоматизації обліку податкових зобов'язань, аналітики.

Посилювати аналітичну складову: формування таблиць, графіків, дашбордів податкових показників - наприклад, частка ПДВ в обороті, динаміка податку на прибуток, порівняння зі середньогалузевими показниками.

Розробляти план заходів щодо оптимізації податкових платежів законного характеру: вибір оптимального моменту визнання доходів/витрат, коректне застосування пільг, своєчасне планування грошових потоків.

Облік податків перестає бути лише комплаєнс-питанням і стає інструментом управління. Через дані податкового обліку керівництво підприємства може приймати стратегічні рішення: коли здійснювати капітальні інвестиції для максимізації пільг з податку на прибуток, як оптимізувати оборотний капітал з урахуванням ПДВ-відшкодування, яку політику ціноутворення застосувати з огляду на податкові наслідки.

Наприклад, якщо підприємство очікує відшкодування ПДВ, то доцільно узгодити закупівлі так, щоб вибір моменту отримання податкового кредиту був максимально ефективним. Якщо підприємство планує реінвестувати прибуток, облік податку на прибуток дозволяє моделювати чистий грошовий потік після сплати податку, що важливо для прийняття рішення про дивіденди або розвиток.

Таким чином, правильна організація обліку податків забезпечує не лише відповідність законодавству, але й створює конкурентну перевагу - за рахунок мінімізації податкових ризиків, підвищення фінансової прозорості, покращення ділової репутації.

1.3. Інформаційне та нормативно-правове забезпечення обліку та аналізу податкових розрахунків

Ефективна організація обліку та аналізу податкових розрахунків на підприємстві неможлива без належного нормативно-правового й інформаційного забезпечення. Воно становить сукупність законодавчих, нормативних, методичних, інструктивних і внутрішньоорганізаційних документів, які визначають правила формування, відображення, узагальнення та подання інформації про податкові зобов'язання і податковий кредит у системі бухгалтерського обліку.

Система нормативного регулювання обліку податків в Україні має багаторівневу структуру (рис. 1.3). Її основу становлять закони, кодекси, постанови, стандарти бухгалтерського обліку та внутрішні документи підприємства, які взаємопов'язані між собою і забезпечують комплексний підхід до регламентації податкових процесів.

Структуризація нормативно-правових актів та актів підприємства залежно від ступеня впливу на організацію обліку в оподаткуванні

Рис. 1.3. Ієрархія нормативно-правового забезпечення обліку податків

На рис. 1.3 подано ієрархічну структуру нормативно-правового забезпечення організації обліку податків на підприємстві.

Верхній рівень утворюють законодавчі акти загальнодержавного значення - Конституція України, Податковий і Бюджетний кодекси, які визначають фундаментальні засади податкової системи.

Другий рівень складають підзаконні нормативно-методичні документи - положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності, накази та роз'яснення Міністерства фінансів і Державної податкової служби.

На нижньому рівні знаходяться внутрішні документи підприємства (наказ про облікову політику, робочий план рахунків, посадові інструкції), які забезпечують практичну реалізацію вимог державного регулювання.

Така структуризація дає змогу простежити вертикаль правового впливу - від загальних норм законодавства до конкретних інструментів внутрішньогосподарського управління, що забезпечує єдність і цілісність системи податкового обліку.

Основною законодавчою базою є Податковий кодекс України, який регламентує сукупність правових норм щодо справляння податків і зборів, визначає коло платників, об'єкти оподаткування, ставки податків, строки подання звітності та відповідальність за порушення податкового законодавства. Водночас ключову роль у сфері фінансової звітності відіграє Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що встановлює принципи організації обліку, порядок відображення зобов'язань і розкриття інформації про податкові платежі у фінансовій звітності.

Для систематизації джерел інформаційного забезпечення організації обліку й аналізу податкових розрахунків наведено табл. 1.7.

Важливою складовою є інформаційно-аналітична база обліку податків, що забезпечує взаємозв'язок між первинними документами, обліковими регістрами та податковою звітністю. Ця система утворює три взаємопов'язані рівні (рис. 1.4).

Законодавчо-нормативні акти, які регламентують облік і аналіз податкових
розрахунків підприємства

№	Назва нормативно-правового акта	Використання в обліково-аналітичному процесі
1	Конституція України від 28.06.1996 р.	Визначає обов'язок громадян і підприємств сплачувати податки та збори в порядку й розмірах, установлених законом (ст. 67). Є базовим джерелом податкового права.
2	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р.	Регулює порядок формування доходів бюджетів, у тому числі за рахунок податків і зборів, визначає засади контролю за їх надходженням і використанням.
3	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р.	Комплексно визначає систему оподаткування в Україні, види податків, ставки, пільги, права та обов'язки платників. Основне джерело при обліку ПДВ і податку на прибуток.
4	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV	Регламентує методологічні засади формування бухгалтерської інформації, зокрема щодо податкових зобов'язань і кредитів. Використовується для узгодження бухгалтерських і податкових показників.
5	Закон України «Про державний бюджет України на 2025 рік»	Визначає прогнозовані доходи й видатки держави, у тому числі податкові надходження, що дає змогу оцінювати динаміку податкових ставок і навантаження на бізнес.
6	Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р.	Містить норми, що регламентують обчислення податків і зборів, пов'язаних з оплатою праці (ЄСВ, ПДФО, військовий збір).
7	Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 р.	Визначає основні принципи аудиту, у тому числі податкового; використовується для перевірки достовірності податкових зобов'язань.
8	П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Наказ Мінфіну № 73 від 07.02.2013 р.)	Установлює склад, форму та зміст фінансової звітності, де відображаються розрахунки з бюджетом.
9	П(С)БО 11 «Зобов'язання» (Наказ Мінфіну № 20 від 31.01.2000 р.)	Регламентує порядок формування й відображення зобов'язань, у тому числі податкових, у бухгалтерському обліку.
10	План рахунків бухгалтерського обліку (Наказ Мінфіну № 291 від 30.11.1999 р.)	Використовується для обліку розрахунків за податками (рахунок 64, субрахунки 641–644).
11	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку (Наказ Мінфіну № 88 від 24.05.1995 р.)	Визначає вимоги до оформлення первинних документів, реєстрів і звітності, які підтверджують податкові операції.
12	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 12 «Податки на прибуток»	Використовується підприємствами, що складають фінансову звітність за МСФЗ. Визначає принципи визнання поточних і відстрочених податкових зобов'язань.

Елементи інформаційного забезпечення обліку податків підприємства

Рис. 1.4. Логічна структура інформаційного забезпечення обліку податків підприємства

Рис. 1.4 відображає логічну структуру інформаційного забезпечення обліку податків підприємства, яка ґрунтується на трирівневій системі формування даних.

Першим рівнем є первинні документи, що підтверджують факт здійснення господарських операцій і містять вихідну інформацію для обліку податків.

Другий рівень - облікові реєстри, у яких інформація систематизується за видами податків, субрахунками 641-644 і періодами сплати.

Третій рівень - податкова звітність, яка узагальнює результати облікових даних і є підставою для розрахунків із бюджетом.

Послідовність етапів демонструє замкнутий інформаційний цикл, що забезпечує достовірність, контрольованість і повноту податкових розрахунків на підприємстві.

Первинні документи є основним джерелом достовірних даних для формування показників податкової звітності. Вони мають містити обов'язкові реквізити: назву, дату, зміст операції, одиницю виміру, підписи відповідальних осіб. Недотримання цих вимог призводить до втрати юридичної сили документа та ризику податкових санкцій.

У процесі аналітичного опрацювання інформації визначальне місце займає рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами» та його субрахунки:

641 – «Розрахунки за податками»;

642 – «Розрахунки за обов'язковими платежами»;

643 – «Податкові зобов'язання»;

644 – «Податковий кредит».

Саме на цих рахунках акумулюється інформація про всі операції, пов'язані зі сплатою податків, формуванням зобов'язань і відображенням пільг. Їх аналітична деталізація забезпечує можливість податкового аналізу та контролю за дотриманням строків сплати.

Таким чином, інформаційне та нормативно-правове забезпечення є фундаментом для організації податкового обліку й аналізу на підприємстві. Його комплексність, актуальність і узгодженість із чинним законодавством гарантують достовірність фінансових результатів і податкової звітності, а також зменшують ризики податкових порушень. Раціональне поєднання державного регулювання й внутрішньої облікової політики створює передумови для ефективного управління податковими розрахунками на прикладі діяльності ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ».

Проведене дослідження дало змогу встановити, що інформаційне та нормативно-правове забезпечення обліку й аналізу податкових розрахунків становить багаторівневу систему, яка охоплює державні, галузеві та внутрішньогосподарські регламенти. Ця система створює методологічну базу для правильного формування податкових зобов'язань, ведення бухгалтерського обліку та підготовки достовірної звітності.

Таким чином, інформаційно-нормативне забезпечення виступає стрижнем системи податкового обліку: воно забезпечує узгодженість між законодавством, бухгалтерськими процедурами й управлінськими рішеннями підприємства. Раціональне поєднання зовнішнього нормативного регулювання та внутрішньої організації обліку створює передумови для підвищення фінансової дисципліни, достовірності звітності й ефективного податкового аналізу.

1.4. Теоретичні аспекти податкового аналізу на підприємстві

У системі фінансово-господарського управління підприємства податковий аналіз посідає центральне місце, оскільки саме через нього формується розуміння податкового навантаження, рівня ефективності оподаткування, його впливу на фінансові результати та інвестиційні можливості суб'єкта господарювання.

Податковий аналіз забезпечує зворотний зв'язок між бухгалтерським обліком і управлінськими рішеннями, спрямованими на оптимізацію податкової політики підприємства, підвищення його прибутковості та дотримання законодавчих вимог.

Податковий аналіз - це система методів дослідження взаємозв'язку між обсягом податкових зобов'язань і фінансовими результатами діяльності підприємства, що передбачає оцінку ефективності податкової політики, структури податків, пільг і ризиків.

Його головна мета - забезпечити оптимальне поєднання фіскальної дисципліни та економічної вигоди, тобто мінімізацію податкових ризиків за умови повного дотримання законодавства.

У сучасній науковій літературі виділяють три основні підходи до визначення податкового аналізу:

1. Обліково-аналітичний - вивчення динаміки податкових платежів за даними бухгалтерського обліку (Журнал 64, субрахунки 641-644).
2. Економіко-фінансовий - оцінка впливу податкового навантаження на прибутковість, рентабельність, ліквідність.
3. Управлінський - пошук резервів податкової оптимізації, прогнозування податкових наслідків майбутніх операцій.

Загалом податковий аналіз є невід'ємною складовою фінансового аналізу підприємства, що формує основу для прийняття управлінських рішень і стратегічного планування.

Завдання та принципи податкового аналізу відображено на рис. 1.5.

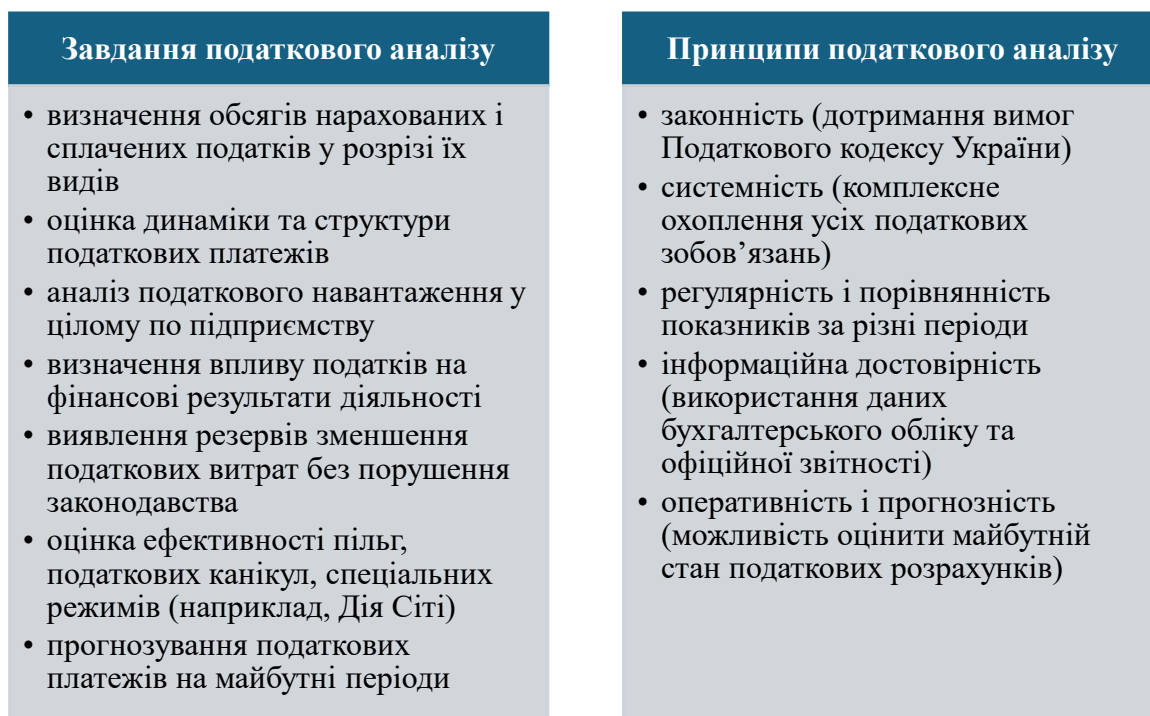

Рис. 1.5. Завдання та принципи податкового аналізу

На рисунку узагальнено основні завдання та принципи податкового аналізу, які формують концептуальну основу оцінювання податкової політики підприємства.

До ключових завдань належить визначення обсягів нарахованих і сплачених податків, оцінка динаміки їх структури, а також аналіз податкового навантаження з метою виявлення резервів оптимізації. Важливим напрямом є також оцінка впливу податків на фінансові результати діяльності та прогнозування майбутніх податкових платежів, що сприяє підвищенню фінансової стабільності підприємства.

Податковий аналіз базується на принципах законності, системності, регулярності, достовірності та прогнозності, що забезпечують об'єктивність висновків і достовірність аналітичних результатів.

Взаємозв'язок між завданнями та принципами податкового аналізу створює методологічну основу для ефективного управління податковими ризиками та вдосконалення облікової політики підприємства.

Класифікацію податкового аналізу наведено у табл. 1.8.

Таблиця 1.8

Класифікація видів податкового аналізу на підприємстві

№	Ознака класифікації	Види аналізу	Характеристика
1	За періодичністю	Поточний, ретроспективний, перспективний	Поточний - оцінка поточного стану розрахунків; ретроспективний - за минулі періоди; перспективний - прогноз на майбутнє.
2	За об'єктом дослідження	Аналіз окремого податку (ПДВ, ПНП), комплексний аналіз	Дозволяє визначити структуру та взаємозв'язки податкових платежів.
3	За метою	Контрольний, діагностичний, управлінський	Контрольний - виявлення порушень; діагностичний - оцінка тенденцій; управлінський - обґрунтування рішень.
4	За глибиною дослідження	Експрес-аналіз, детальний аналіз	Експрес - швидка оцінка ключових показників; детальний - з розрахунками показників ефективності.
5	За використанням методів	Вертикальний, горизонтальний, факторний, кореляційний	Використовуються для оцінки структури, динаміки й впливу факторів на податкові показники.

Основними джерелами інформації є:

- податкові декларації (з ПДВ, податку на прибуток, акцизів тощо);
- дані бухгалтерського обліку - рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами»;
- фінансова звітність (Звіт про фінансові результати, Баланс, Примітки);
- аналітичні таблиці податкової служби, звіти ДПС про надходження;
- внутрішні управлінські документи - бюджети податкових платежів, внутрішні звіти.

На рис. 1.6 подано узагальнену схему інформаційних потоків у системі податкового аналізу підприємства.

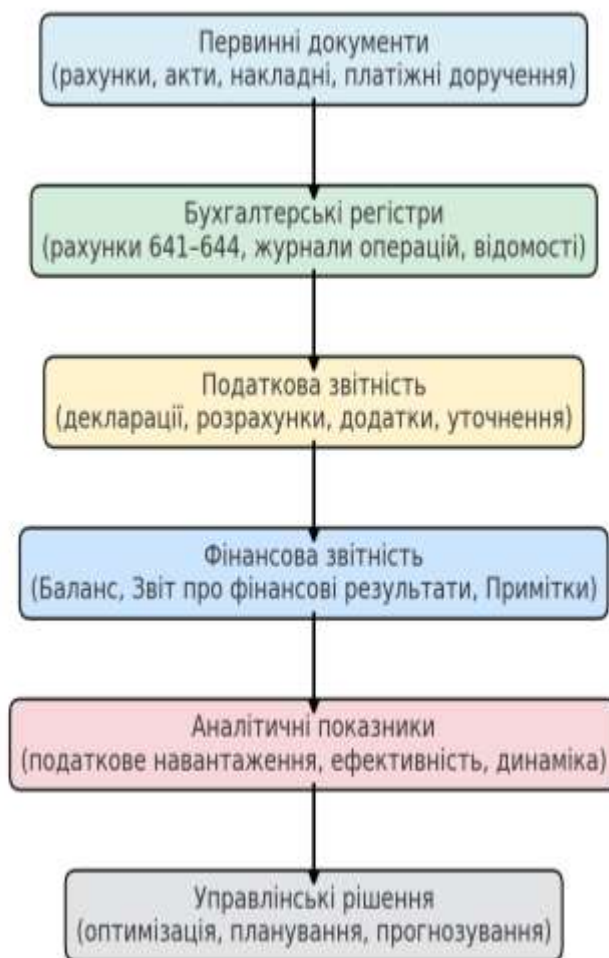

Рис. 1.6. Схема інформаційних потоків податкового аналізу підприємства

На рисунку подано узагальнену схему інформаційних потоків, що формують систему податкового аналізу на підприємстві. Її побудовано за принципом послідовності руху даних - від первинного документа до управлінського рішення.

Перший рівень становлять первинні документи, які відображають фактичні господарські операції (накладні, акти, рахунки, платіжні доручення). Саме вони є основним джерелом достовірних відомостей про об'єкти оподаткування.

Далі інформація узагальнюється в бухгалтерських реєстрах, де відображаються суми податкових зобов'язань і кредитів (зокрема на рахунках 641-644). Ці дані стають базою для складання податкової звітності, яка містить офіційні розрахунки підприємства з бюджетом.

Наступний етап - фінансова звітність, що дає змогу відобразити податкові платежі у складі витрат і зобов'язань. На основі фінансової та податкової інформації формується аналітична система показників, яка характеризує рівень податкового навантаження, ефективність використання пільг, динаміку податкових платежів.

Фінальним етапом є управлінські рішення - коригування податкової політики, вибір оптимального режиму оподаткування, планування майбутніх платежів і бюджетування. Таким чином, схема відображає замкнутий цикл податкової інформації, у якому кожен елемент виконує свою роль у забезпеченні прозорості, законності та ефективності податкового менеджменту підприємства.

Податковий аналіз використовує традиційні економіко-аналітичні методи, адаптовані до особливостей податкової інформації:

- горизонтальний аналіз - порівняння показників за періодами;
- вертикальний аналіз - визначення частки податків у доходах або витратах;
- коефіцієнтний аналіз - розрахунок показників податкового навантаження;
- факторний аналіз - оцінка впливу обсягу реалізації, собівартості, прибутку на податкові платежі;
- кореляційний аналіз - визначення взаємозалежності між податковими показниками та фінансовими результатами.

Податковий аналіз здійснюється з використанням системи кількісних і якісних показників, які дозволяють комплексно оцінити рівень податкового навантаження, ефективність податкової політики підприємства та динаміку його податкових зобов'язань (табл. 1.9).

Важливість цих показників полягає в тому, що вони допомагають визначити, наскільки раціонально підприємство взаємодіє з податковою системою, чи не перевищує розмір податкових платежів допустимий рівень і чи забезпечується при цьому фінансова стійкість суб'єкта господарювання.

У процесі податкового аналізу використовуються такі основні аналітичні коефіцієнти:

Аналітичні показники для оцінки податкового навантаження підприємства

№	Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст
1	Рівень податкового навантаження	$(\text{Сума податків} / \text{Дохід від реалізації}) \times 100 \%$	Частка податкових витрат у доходах підприємства.
2	Частка податків у прибутку	$(\text{Сума податків} / \text{Чистий прибуток}) \times 100 \%$	Визначає ступінь впливу оподаткування на прибутковість.
3	Коефіцієнт податкової ефективності	$\text{Чистий прибуток} / (\text{Сума податків} + \text{Чистий прибуток})$	Характеризує ефективність податкової політики.
4	Динаміка податкових платежів	$(\text{Поточний рік} / \text{Попередній рік} - 1) \times 100 \%$	Відображає темпи зростання або зменшення податків.
5	Частка ПДВ у виручці	$(\text{Сплачений ПДВ} / \text{Виручка}) \times 100 \%$	Визначає податкове навантаження з непрямих податків.
6	Частка податку на прибуток у чистому доході	$(\text{Податок на прибуток} / \text{Чистий дохід}) \times 100 \%$	Характеризує частку прибутку, що вилучається державою.
7	Податкова рентабельність	$(\text{Чистий прибуток} / \text{Податки, сплачені до бюджету}) \times 100 \%$	Відображає співвідношення чистого прибутку до податкових витрат.

1. Рівень податкового навантаження показує, яку частку отриманого доходу підприємство спрямовує до бюджету у вигляді податкових платежів.

Високий рівень цього показника може свідчити про надмірне податкове навантаження, що знижує інвестиційну активність, тоді як занадто низький - про використання пільг або специфічних режимів оподаткування.

2. Частка податків у прибутку показує, який відсоток чистого прибутку підприємства вилучається у вигляді податків.

Цей показник характеризує ступінь впливу податкової системи на прибутковість підприємства. Зростання його значення може свідчити про посилення податкового тиску або зменшення ефективності витрат, тоді як

зниження - про покращення фінансових результатів чи ефективніше використання податкових інструментів.

3. Коефіцієнт податкової ефективності показує, яку частину загальної суми, що залишається після виконання податкових зобов'язань, підприємство зберігає у своєму розпорядженні.

Чим вищим є цей коефіцієнт, тим більш ефективною є податкова політика підприємства, оскільки більша частина створеного фінансового результату залишається для реінвестування або розподілу між власниками.

4. Динаміка податкових платежів відображає зміни обсягів податків у часі - зокрема, темпи їх зростання або зменшення порівняно з попередніми періодами.

Позитивна динаміка може бути наслідком розширення діяльності підприємства, збільшення обороту чи прибутковості, тоді як негативна - сигналізує про скорочення доходів, використання податкових пільг або зменшення податкової бази.

Узагальнено, наведені показники дозволяють всебічно оцінити податкову поведінку підприємства, встановити тенденції зміни податкового навантаження, визначити напрями його оптимізації та сформулювати обґрунтовані управлінські рішення у сфері податкового менеджменту.

Їх систематичне застосування забезпечує не лише аналітичну глибину оцінки, а й підвищує прогностичну здатність підприємства у плануванні майбутніх фінансових результатів.

На рис. 1.7 відображено методичну послідовність проведення податкового аналізу на підприємстві, яка охоплює чотири взаємопов'язані етапи.

Підготовчий етап передбачає збір та перевірку повноти первинних даних, формування інформаційної бази і вибір відповідної методики аналізу.

На аналітичному етапі здійснюються розрахунки показників податкового навантаження, аналіз динаміки і структури податкових платежів, а також визначення їх впливу на фінансові результати діяльності підприємства.

Оціночно-прогностичний етап спрямований на виявлення резервів оптимізації податкових витрат, оцінку ефективності податкових пільг та

прогнозування майбутніх податкових платежів.

Рис. 1.7. Методичні етапи проведення податкового аналізу на підприємстві

Завершальний, рекомендаційний етап, полягає у розробленні практичних пропозицій щодо вдосконалення облікової політики, підготовці управлінських рішень і доведенні результатів аналізу до керівництва.

Послідовне проходження цих етапів забезпечує системність, обґрунтованість і практичну корисність податкового аналізу, що сприяє підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

Податковий аналіз є інструментом контролю й управління фінансовими ризиками, що дозволяє:

- своєчасно виявляти недоліки у нарахуванні й сплаті податків;
- оптимізувати структуру податкових витрат;
- прогнозувати наслідки змін податкового законодавства;
- забезпечити фінансову стійкість підприємства.

У сучасних умовах особливого значення набуває автоматизація податкового аналізу. Програмні продукти (М.Е.Дос, BAS ERP, 1С:Підприємство, SAP Business One) дозволяють формувати податкові звіти, контролювати строки сплати, здійснювати автоматичну звірку даних із системою електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ).

Податковий аналіз є невід'ємною частиною фінансово-економічного аналізу підприємства, що забезпечує оцінку ефективності податкової політики, контроль за податковими ризиками та пошук шляхів оптимізації податкового навантаження. Його методологічна база поєднує інструменти фінансового, управлінського й стратегічного аналізу, а результатом є підвищення прозорості обліку та стабільності фінансових результатів.

У контексті подальшого дослідження податковий аналіз виступає основою для практичного оцінювання стану оподаткування ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ».

Висновки до розділу 1

У процесі дослідження теоретичних засад організації обліку та аналізу оподаткування підприємств встановлено, що податкова система є невід'ємною складовою фінансово-економічного механізму держави, а податкові надходження - головним джерелом формування дохідної частини бюджету. Ефективність податкової політики безпосередньо впливає на фінансову стабільність підприємств, їх інвестиційну активність і конкурентоспроможність на ринку.

Податок на додану вартість (ПДВ) і податок на прибуток підприємств (ПНП) становлять основу сучасної системи оподаткування. ПДВ, як універсальний непрямий податок, забезпечує найбільшу частку доходів державного бюджету та впливає на грошові потоки підприємства, тоді як податок на прибуток - це прямий податок, що визначає розмір чистого фінансового результату та обсяг ресурсів, доступних для інвестування. У поєднанні ці два податки формують баланс між фіскальними інтересами держави та економічними інтересами бізнесу.

Організація обліку податків базується на єдиній системі методологічних принципів бухгалтерського обліку, передбачених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, а також Податковим кодексом України. Забезпечення достовірності даних і своєчасності розрахунків з бюджетом вимагає чіткого документального оформлення операцій, ведення облікових реєстрів та

формування податкової звітності відповідно до встановлених стандартів.

Нормативно-правове та інформаційне забезпечення податкового обліку формує багаторівневу систему, що охоплює:

- державний рівень - закони, кодекси, постанови, стандарти;
- галузевий рівень - накази, інструкції, роз'яснення контролюючих органів;
- внутрішньогосподарський рівень - наказ про облікову політику, внутрішні регламенти, робочий план рахунків.

Таке поєднання дозволяє підприємству ефективно адаптувати загальні вимоги законодавства до власних особливостей діяльності та забезпечити належний рівень податкової дисципліни.

У системі управління фінансами особливе місце належить податковому аналізу - інструменту, що дає змогу оцінювати податкове навантаження, визначати його вплив на прибутковість і ліквідність, а також знаходити шляхи оптимізації податкових витрат без порушення законодавства. Податковий аналіз забезпечує зворотний зв'язок між обліком і управлінням, дозволяючи приймати економічно обґрунтовані рішення щодо майбутніх операцій, бюджетування та стратегічного планування.

Отже, теоретичні основи організації обліку й аналізу оподаткування свідчать, що результативність фінансово-господарської діяльності підприємства значною мірою залежить від рівня побудови податкового обліку та глибини податкового аналізу. Їх узгодженість створює основу для фінансової стабільності, підвищення прозорості розрахунків із бюджетом і мінімізації податкових ризиків.

Розглянуті теоретичні положення формують методологічну базу для подальших практичних досліджень у розділі 2 - «Організація обліку та аналізування оподаткування ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ», де будуть проаналізовані реальні показники, порядок обліку ПДВ і податку на прибуток, а також оцінено ефективність податкової політики підприємства.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»

2.1. Фінансово-економічна характеристика ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»

Засноване в 2022 році ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» - сучасне підприємство з високою культурою виробництва, кваліфікованими кадрами і великим потенціалом. Налагоджена організація виробництва дозволяє виготовляти продукцію відмінної якості. Розвиток фірми здійснюється завдяки постійним капіталовкладенням в модернізацію виробництва, підбір та підготовку кваліфікованих кадрів.

Підприємство спеціалізується на переробці кишкової сировини та на заготівлі, переробці м'яса та продукції з м'яса.

Товариство з обмеженою відповідальністю «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» створене у 2022 році шляхом поділу товариства з обмеженою відповідальністю «ХІНКЕЛЬ-КОГУТ» через конфлікт між двома його засновниками на два окремих суб'єкти підприємництва – на товариство з обмеженою відповідальністю «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» та товариство з обмеженою відповідальністю «ХІНКЕЛЬ-КОГУТ». Процес розподілу відбувався у вкрай напруженій обстановці, коли ділилося не лише майно і фінансові ресурси і зобов'язання, а також, як це не прикро констатувати і працівники підприємства.

Майно підприємства сформовано шляхом об'єднання особистих грошових і матеріальних ресурсів одного засновника. Такий механізм створення майнової бази ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» забезпечив отримання всіх необхідних передумов для ефективної переробки кишкової сировини - виробничих приміщень, кваліфікованого та сумлінного персоналу, а також, завдяки інвестиціям засновника, сучасного технологічного обладнання.

Юридична адреса ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” – 79008, Львівська область, м. Львів, вул. Личаківська, буд. 14, кв. 11. Головний офіс фірми знаходиться за

адресою 81500 Львівська область, м. Городок, вул. Комарнівська, 67. Виробництво компанії знаходиться за адресою 81500 Львівська область, Львівський район, село Березець.

Загальні відомості про ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальні відомості про ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ”*

Повне найменування суб'єкта підприємництва	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»
Скорочене найменування суб'єкта підприємництва	ТОВ «ХК»
Код ЄДРПОУ	43873553
Юридична адреса	79008, Україна, Львівська обл., місто Львів, вулиця Личаківська, будинок 14 квартира 11
Місце провадження господарської діяльності	Україна, 81500 Львівська область, м. Городок, вул. Комарнівська, 67.
Виробничі потужності	Україна, 81500 Львівська область, Львівський район, село Березець.
Основний вид економічної діяльності (КВЕД)	Клас 10.11 Виробництво м'яса
Інші види економічної діяльності (КВЕД)	Неспеціалізована оптова торгівля, Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна, Виробництво м'ясних продуктів, Виробництво інших харчових продуктів, Оптова торгівля м'ясом і м'ясними продуктами, Оптова торгівля іншими продуктами харчування, у тому числі рибою, Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами, Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах, Роздрібна торгівля м'ясом і м'ясними продуктами в спеціалізованих магазинах, Роздрібна торгівля іншими продуктами харчування в спеціалізованих магазинах, Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу Інтернет, Купівля та продаж власного нерухомого майна, Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів, Надання в оренду вантажних автомобілів
Перелік засновників / учасників юридичної особи	Козачок Андрій Богданович, 100 %
Кінцевий бенефіціарний власник	Козачок Андрій Богданович
Статутний капітал	1 514 000 ₴ грн.
Середня кількість працівників	18
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Система оподаткування	Компанія зареєстрована на загальній системі оподаткування Платник ПДВ № 438735513068

* Узагальнено автором на основі <https://opendatobot.ua/c/43873553>

Усі товари, які виготовляє та пропонує фірма мають сертифікати якості, з якими може ознайомитись кожен покупець.

Для забезпечення діяльності Товариства формується статутний капітал у розмірі 1 514 000.00 грн.

Динамічний аналіз фінансово-господарських показників ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» здійснюється з метою забезпечення всебічної оцінки результатів діяльності підприємства у часовому розрізі. Дослідження складу та структури загального капіталу компанії проведено на основі даних, наведених у табл. 2.2.

За результатами динамічного аналізу структури капіталу ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» за період 2022-2024 рр. відзначається суттєва трансформація джерел фінансування підприємства, причому як абсолютні, так і відносні зміни носять масштабний характер. Так, загальний обсяг капіталу зріс з 1 513,8 тис. грн у 2022 р. до 34 476,0 тис. грн у 2024 р., що відповідає абсолютному приросту 32 962,2 тис. грн і зростанню у 2 177,45 % порівняно з початковим рівнем; цей значний приріст відображає одночасне збільшення власних і залучених джерел фінансування. Зокрема власний капітал за вказаний період підвищився з 1 513,8 тис. грн до 12 423,7 тис. грн (абсолютне зростання +10 909,9 тис. грн; +720,7 %), причому основною складовою цього приросту є нарощування нерозподіленого прибутку - з 0,4 тис. грн у 2022 р. до 10 910,3 тис. грн у 2024 р., тоді як зареєстрований (статутний) капітал залишився незмінним (1 514 тис. грн).

Паралельно спостерігається значне зростання залученого капіталу: кредиторська заборгованість збільшилася з нульового значення у 2022 р. до 22 052,3 тис. грн у 2024 р. (переважно за рахунок заборгованості постачальникам - 21 678,4 тис. грн), що свідчить про широке використання торгового кредиту як джерела фінансування операційної діяльності. Разом із тим зменшилась заборгованість перед бюджетом (574,6 тис. грн у 2023 р. → 104,9 тис. грн у 2024 р.) та скоротилися інші поточні зобов'язання (2268,8 тис. грн у 2023 р. → 269,0 тис. грн у 2024 р.), що вказує на часткове погашення окремих короткострокових зобов'язань або їх перерозподіл у рамках перерозрахунків з кредиторами.

Таблиця 2.2

Аналіз складу і структури джерел формування капіталу ТзОВ „ХІНКЕЛЬ KEYCІНГ” за 2022-2024 рр. (станом на 31.12) *

Вид капіталу	Роки						Відхилення (+;-) 2024 р. від			
	2022		2023		2024		2022		2023	
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	у сумі, тис. грн.	у %	у сумі, тис. грн.	у %
1. Власний капітал	1513,8	100	4127,8	35,16	12423,70	36,036	10910	720,70	8295,9	200,98
1.1. Зареєстрований капітал	1514	100,01	1514	12,89	1514	4,3915	0	0	0	0
1.2. Нерозподілений прибуток	0,4	0,03	2614,4	22,27	10910,3	31,646	10910	2727475,00	8295,9	317,32
1.3. Неоплачений капітал	-0,6	-0,04	-0,6	-0,01	-0,6	-0,002	0	0	0	0
2. Залучений капітал (кредиторська заборгованість)	0	0	7613,3	64,84	22052,3	63,964	22052	100	14439	189,65
2.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	0	0	4769,9	40,63	21678,4	62,88	21678	100	16909	354,48
2.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0	0	574,6	4,89	104,9	0,3043	104,9	100	-469,7	-81,74
2.3. Інші поточні зобов'язання	0	0	2268,8	19,32	269	0,7803	269	100	-2000	-88,14
Всього капіталу	1513,80	100	11741,10	100,00	34476,00	100	32962	2177,45	22735	193,64

* Джерело: розраховано автором згідно «Балансу», «Звіту про фінансові результати» (Додатки А,Б,В)

Причини виявлених відхилень слід віднести до кількох взаємопов'язаних факторів. По-перше, значне накопичення нерозподіленого прибутку може бути результатом зростання операційного доходу та позитивної динаміки рентабельності виробничої діяльності (виробництво і переробка кишкової сировини), а також політики власників щодо реінвестування прибутку у розвиток підприємства замість розподілу дивідендів; по-друге, різке збільшення кредиторської заборгованості найвірогідніше обумовлене розширенням обсягів закупівель сировини й матеріалів на умовах відстрочки платежу, що могло бути зумовлене як сезонним підвищенням попиту, так і потребою у формуванні виробничих запасів для нарощування випуску продукції; по-третє, скорочення заборгованості перед бюджетом та інших поточних зобов'язань свідчить про неодноразові розрахунки з бюджетними платежами або про реорганізацію структури короткострокових зобов'язань (перекласифікацію, реструктуризацію або конвертацію у торгові кредити); по-четверте, частково зміни можуть пояснюватись факторами обліково-організаційного характеру - наприклад, коригуваннями у класифікації пасивів, перегрупуванням статей балансу або одноразовими операціями (капіталізація прибутку, внутрішні перерахунки), які відобразилися на значеннях показників за звітний рік.

У сукупності зазначені явища приводять до посилення фінансової залежності від зовнішніх постачальників і росту левериджу, причому така зміна джерел формування капіталу має подвійний ефект: з одного боку, торгова кредитна підтримка дозволяє швидко масштабувати виробництво без залучення дорогих банківських ресурсів, а з іншого - підвищує ризики ліквідності та платоспроможності, оскільки при подальшому загостренні розрахунків або при скороченні обсягів реалізації підприємство опиняється перед необхідністю термінових погашень. Отже, для забезпечення збалансованого розвитку необхідні заходи з оптимізації оборотного капіталу, посилення контролю за дебіторською заборгованістю та перегляд стратегій закупівель і розрахунків з постачальниками, аби знизити фінансові ризики, що виникли внаслідок швидкого росту залучених джерел.

Варто наголосити, що протягом досліджуваного періоду склад і структура джерел формування капіталу ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» зазнали позитивних змін, що сприяло певному зниженню фінансової залежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Разом із тим слід підкреслити, що структура капіталу компанії не є ризикованою для потенційних інвесторів, оскільки протягом усього досліджуваного періоду підприємство мало власний оборотний капітал. Позитивною тенденцією, що обумовило це, є зростання обсягів нерозподіленого прибутку, що формує фінансовий резерв для подальшого розвитку.

Порівняно невеликі як за обсягом, так і за часткою в сукупному капіталі власні ресурси на кінець 2024 р. Не обмежують можливості компанії у нарощуванні активів та масштабів господарської діяльності шляхом залучення додаткових банківських позик.

Важливою передумовою результативної діяльності будь-якого підприємства є наявність необхідного майнового потенціалу, що включає необоротні та оборотні активи. Саме тому дослідження майнового стану господарюючого суб'єкта доцільно розпочинати з аналізу динаміки складу та структури загального розміщення капіталу (табл. 2.3).

Дослідження динаміки активів підприємства є ключовим етапом оцінки його фінансового стану та ефективності управління ресурсами. Для цього розглянемо зміни у складі й структурі необоротних та оборотних активів ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» за 2022-2024 рр. (табл. 2.3).

За аналізований період загальний обсяг активів підприємства зріс із 1 513,8 тис. грн у 2022 р. до 34 476,0 тис. грн у 2024 р., тобто на 32 962,2 тис. грн, або у 22,8 раза. Така динаміка свідчить про масштабне нарощення ресурсного потенціалу та розширення господарської діяльності. Зростання у 2024 р. порівняно з 2023 р. склало 22 735,0 тис. грн, або на 193,6 %, що відображає прискорені темпи розвитку підприємства.

Таблиця 2.3

Аналіз складу і структури активів ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” за 2022-2024 рр. (станом на 31.12) *

Вид активів	Роки						Відхилення (+;-) 2024 р. від			
	2022		2023		2024		2022		2023	
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	у сумі, тис. грн.	у %	у сумі, тис. грн.	у %
1.Необоротні активи	1260,6	83,274	866,6	7,38	6073,10	17,615	4812,5	381,76	5206,5	600,80
1.1. Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0	0	57,7	0,1674	57,7	100	57,7	100
1.2. Основні засоби	1260,6	83,27	866,6	7,38	6015,4	17,448	4754,8	377,19	5148,8	594,14
2. Оборотні активи	253,2	16,726	10874,5	92,62	28402,9	82,385	28150	11117,58	17528	161,19
2.1. Запаси	0	0	2484,9	21,16	10325,3	29,949	10325	100	7840,4	315,52
2.2.Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	0	0	7484,3	63,74	6803	19,733	6803	100	-681,3	-9,10
2.3. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0	0	0	0,00	2497,3	7,2436	2497,3	100	2497,3	100
2.4. Інша поточна дебіторська заборгованість	0	0	0	0,00	7035	20,405	7035	100	7035	100
2.5. Грошові кошти	0,6	0,0396	823,9	7,02	1137,4	3,2991	1136,8	189466,67	313,5	38,05
2.6. Інші оборотні активи	252,6	16,686	81,4	0,69	304,9	0,8844	52,3	20,70	223,5	274,57
Всього капіталу	1513,80	100	11741,10	100,00	34476,00	100	32962	2177,45	22735	193,64

* Джерело: розраховано автором згідно «Балансу», «Звіту про фінансові результати» (Додатки А,Б,В)

Структурний аналіз показує суттєву трансформацію співвідношення між необоротними та оборотними активами. Частка необоротних активів, що у 2022 р. становила 83,3 %, у 2024 р. скоротилася до 17,6 %, тоді як питома вага оборотних активів, навпаки, зросла з 16,7 % до 82,4 %. Це свідчить про зміну пріоритетів підприємства та активне нарощення поточних ресурсів, необхідних для забезпечення операційної діяльності.

У складі необоротних активів ключову позицію посідають основні засоби, які у 2022 р. становили 1 260,6 тис. грн (83,3 % від загальної суми активів). У 2024 р. їх обсяг зріс до 6 015,4 тис. грн, що на 4 754,8 тис. грн більше ніж у 2022 р. (+377,2 %) та на 5 148,8 тис. грн (+594,1 %) більше порівняно з 2023 р. Така динаміка пояснюється активним оновленням виробничих потужностей і модернізацією матеріально-технічної бази. Додатковим чинником приросту стало формування у 2024 р. незавершених капітальних інвестицій у розмірі 57,7 тис. грн, що свідчить про подальші плани розширення виробництва.

Оборотні активи за досліджуваний період зросли найбільш динамічно: із 253,2 тис. грн у 2022 р. до 28 402,9 тис. грн у 2024 р., тобто на 28 149,7 тис. грн або у 111,2 раза. Найбільший приріст у 2024 р. забезпечили:

- запаси, які досягли 10 325,3 тис. грн (збільшення на 10 325,3 тис. грн порівняно з 2022 р. та на 7 840,4 тис. грн порівняно з 2023 р.), що пов'язано з накопиченням сировини та готової продукції для розширення виробництва;

- дебіторська заборгованість за продукцію та послуги, яка у 2023 р. становила 7 484,3 тис. грн, а у 2024 р. зменшилася до 6 803,0 тис. грн (зниження на 681,3 тис. грн, або на 9,1 %), що можна пояснити посиленням платіжної дисципліни контрагентів;

- грошові кошти, обсяг яких зріс із 0,6 тис. грн у 2022 р. до 1 137,4 тис. грн у 2024 р., що свідчить про поліпшення ліквідності підприємства;

- поява у 2024 р. дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом (2 497,3 тис. грн) та іншої поточної дебіторської заборгованості (7 035,0 тис. грн), що може бути наслідком податкового кредиту з ПДВ та інших фінансових операцій;

- інші оборотні активи збільшилися на 52,3 тис. грн у 2024 р. порівняно з 2022 р., що пов'язано з розширенням діяльності.

Загалом відбулося значне покращення структури активів у бік підвищення частки мобільних ресурсів, що забезпечують гнучкість та оперативність фінансування виробничих процесів. Водночас зростання обсягів запасів та дебіторської заборгованості вимагає ефективного управління для уникнення ризику дефіциту ліквідності.

Отже, позитивна динаміка активів ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» у 2022-2024 рр. зумовлена модернізацією матеріально-технічної бази, активним формуванням запасів та приростом оборотних коштів для забезпечення виробничих потреб. Однак структурні зміни потребують посилення контролю за станом дебіторської заборгованості й оптимізацією оборотних активів для збереження фінансової стійкості та ліквідності підприємства.

Грошові потоки один із ключових показників оцінки фінансового стану підприємства, бо зумовлюють фінансову стійкість, ліквідність, кредитоспроможність і інвестиційну привабливість суб'єктів господарювання.

Аналіз грошових потоків ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” проведемо за даними рис. 2.1.

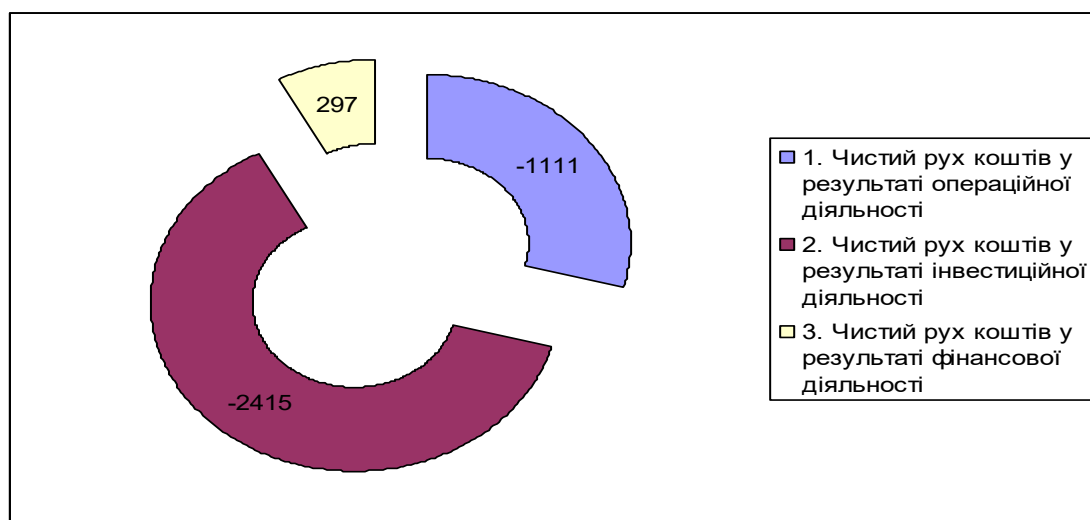

Рис. 2.1. Склад грошових потоків ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” за 2024 р.

Дані рис. 2.1 засвідчують, що позитивним є лише грошовий потік в результаті фінансової діяльності в розмірі 297 тис. грн., а від операційної та

інвестиційної він є негативним, що свідчить про динамічний розвиток підприємства в напрямі розширення та модернізації об'єктів основних засобів.

Вважаємо, що ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” для генерування позитивного грошового потоку доцільно виваженіше підходити до формування контингенту постачальників сировини, адже підприємство перераховує великі суми авансів і при цьому не завжди отримує кишкову сировину. Також доцільно вживати всі доступні фінансові інструменти для реструктуризації дебіторської заборгованості.

Основну питому вагу у складі валових доходів складає виручка від реалізації робіт та послуг (рис. 2.2).

Чистий дохід (виручка) від реалізації робіт та послуг визначається шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації робіт та послуг податку на додану вартість, знижок тощо.

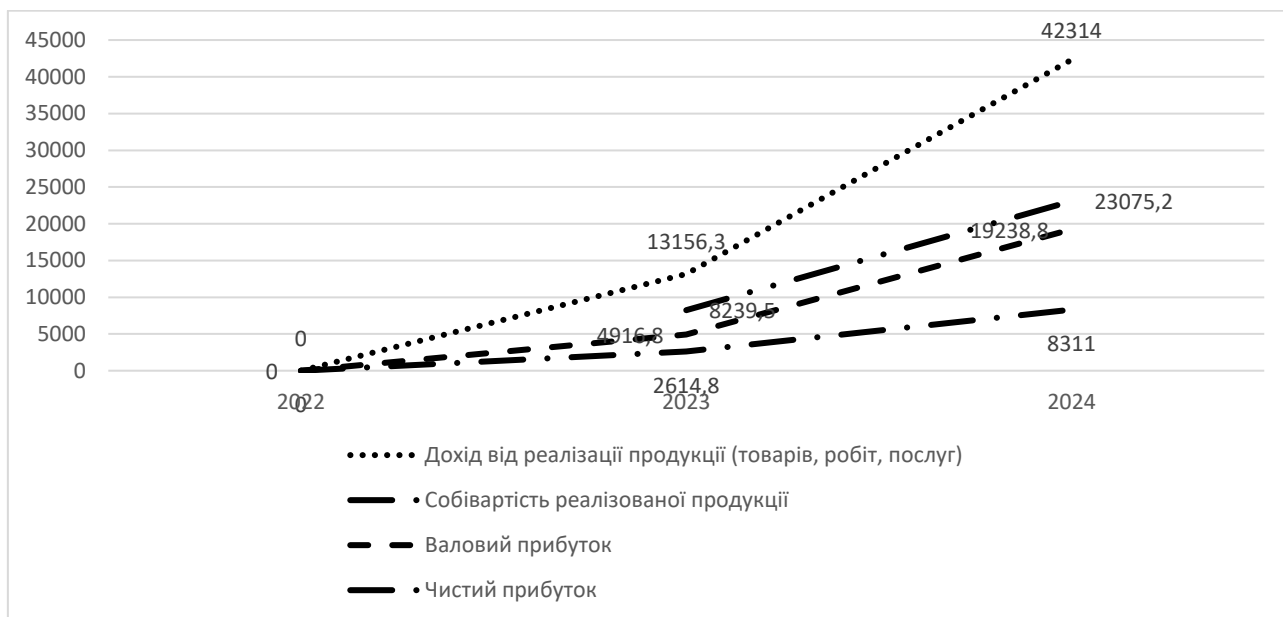

Рис. 2.2. Динаміка показників фінансових результатів ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” за 2022-2024 роки

Аналіз показників доходів, витрат і прибутковості свідчить про суттєву позитивну динаміку фінансових результатів діяльності ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» у 2022-2024 рр.

У 2022 р. підприємство фактично не здійснювало реалізації продукції. У 2023 р. дохід склав 13 156,3 тис. грн, а у 2024 р. - 42 314,0 тис. грн, що означає

приріст на 29 157,7 тис. грн, або у 3,2 раза. Це свідчить про розширення обсягів виробництва та збуту, а також успішне освоєння ринків збуту.

Собівартість у 2023 р. становила 8 239,5 тис. грн, а у 2024 р. зросла до 23075,2 тис. грн, тобто збільшилась на 14 835,7 тис. грн, або у 2,8 раза. Зростання витрат пов'язане з розширенням масштабів виробництва та зростанням цін на сировину і енергоресурси. Водночас темпи зростання доходу випереджали темпи зростання витрат, що є позитивним для фінансових результатів.

Валовий прибуток підприємства у 2023 р. склав 4 916,8 тис. грн, а у 2024 р. зріс до 19 238,8 тис. грн, що на 14 322,0 тис. грн більше, або у 3,9 раза. Це свідчить про підвищення ефективності основної діяльності та покращення маржинальності продукції.

Чистий прибуток у 2023 р. становив 2 614,8 тис. грн, а у 2024 р. досяг 8 311,0 тис. грн, що означає приріст на 5 696,2 тис. грн, або у 3,18 раза. Зростання чистого прибутку підтверджує ефективність управління витратами та політики ціноутворення.

Отримані фінансові результати свідчать про зростання прибутковості діяльності підприємства, що сприяє зміцненню власного капіталу та підвищує інвестиційну привабливість ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCІНГ».

Отже, у 2023-2024 рр. підприємство демонструє стійкі позитивні тенденції: значне нарощення обсягів реалізації, збільшення прибутковості та підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності. Основними факторами зростання стали розширення ринків збуту, нарощення виробничих потужностей та поліпшення управління витратами. У подальшому доцільно продовжувати політику контролю собівартості продукції та ефективного управління ресурсами для підтримки зростання прибутковості.

Фінансовий стан підприємства визначається структурою, розміщенням та ефективністю використання активів, а також джерелами їх формування. Ключовими факторами, що впливають на фінансовий стан, є виконання фінансового плану, своєчасне поповнення власного оборотного капіталу за

рахунок прибутку та швидкість обігу оборотних коштів. Одним із головних індикаторів фінансового стану виступає платоспроможність підприємства.

Для оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності доцільно застосовувати коефіцієнтний метод, що базується як на абсолютних, так і на середніх значеннях показників. Такий підхід дозволяє простежити динаміку змін, виявити тенденції та зробити обґрунтовані висновки щодо стабільності підприємства.

На основі даних фінансової звітності ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» було проведено дослідження ключових критеріїв фінансового стану, а саме платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості (табл. 2.4). При цьому показники платоспроможності відображають короткострокову здатність підприємства виконувати свої зобов'язання, а показники фінансової стійкості характеризують його довгострокову стабільність.

Таблиця 2.4

Показники фінансової стійкості ТЗОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	2024 р. у % до	
				2022р.	2023р.
Коефіцієнт автономії	1,000	0,352	0,360	36,04	102,50
Коефіцієнт заборгованості	0	1,844	1,775	100	96,24
Коефіцієнт фінансової стабільності	0	0,542	0,563	100	103,91
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	0,021	93,088	0,346	1664,43	0,37
Коефіцієнт фінансової залежності	1,000	2,844	2,775	277,50	97,56

* Джерело: розраховано автором згідно «Балансу», «Звіту про фінансові результати» (Додатки А,Б,В)

Аналіз динаміки коефіцієнтів фінансової стійкості та платоспроможності ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCING» за 2022-2024 рр. свідчить про суттєві структурні зміни у джерелах формування капіталу підприємства.

У 2022 р. коефіцієнт автономії становив 1,0, що вказувало на повне фінансування активів за рахунок власного капіталу й відсутність кредиторської заборгованості. У 2023 р. він різко знизився до 0,352, а в 2024 р. дещо зріс до 0,36 (збільшення на 2,5 % порівняно з 2023 р.), що пояснюється активним залученням позикових коштів для фінансування зростаючих обсягів виробничої діяльності.

Коефіцієнт заборгованості у 2022 р. дорівнював нулю через відсутність позикових ресурсів. Уже в 2023 р. він сягнув 1,844, а у 2024 р. скоротився до 1,775 (зменшення на 3,8 % відносно 2023 р.), що свідчить про часткове погашення зобов'язань перед кредиторами та стабілізацію структури капіталу.

Подібна тенденція спостерігається у коефіцієнта фінансової залежності, який виріс із 1,0 у 2022 р. до 2,844 у 2023 р. і зменшився до 2,775 у 2024 р. (на 2,4 % порівняно з попереднім роком). Зниження показника у 2024 р. відображає певне зростання ролі власного капіталу у фінансуванні активів.

Коефіцієнт фінансової стабільності зріс із нульового значення у 2022 р. до 0,542 у 2023 р. та до 0,563 у 2024 р. (+3,9 % відносно 2023 р.), що свідчить про покращення співвідношення власного та позикового капіталу.

Найбільш різкі коливання зафіксовано за коефіцієнтом забезпеченості власними коштами: із 0,021 у 2022 р. він підскочив до 93,088 у 2023 р. через суттєве збільшення нерозподіленого прибутку та активне формування власних джерел фінансування оборотних активів, проте у 2024 р. скоротився до 0,346. Таке падіння зумовлене як вичерпанням частини накопичених ресурсів на розширення виробництва, так і нарощенням поточних зобов'язань.

Загалом зміни у структурі фінансових коефіцієнтів пояснюються активним розвитком виробництва, залученням кредиторської заборгованості для фінансування обігових коштів і частковим нарощенням власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку, що дозволило підприємству підтримати відносно стабільну фінансову стійкість на фоні розширення діяльності.

В табл. 2.5 наведені показники рентабельності та ділової активності ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” за 2022-2024 рр.

Таблиця 2.5

Показники ділової активності ТзОВ „ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ” за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	2024 р. у % до	
				2022р.	2023р.
1. Коефіцієнти рентабельності капіталу					
1.1. Коефіцієнт рентабельності всього капіталу	0	22,27	24,11	0	8,24
1.2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0	63,35	66,90	0	5,60
2. Коефіцієнти капіталовіддачі				0	0
2.1. Коефіцієнт загальної капіталовіддачі	0	1,12	1,23	0	9,53
2.2. Коефіцієнт капіталовіддачі власного капіталу	0	3,19	3,41	0	6,86
2.3. Коефіцієнт загальної капіталоемкості	0	0,89	0,81	0	-8,70
2.4. Коефіцієнт капіталоемкості власного капіталу	0	0,31	0,29	0	-6,42
3. Коефіцієнти оборотності капіталу					
3.1. Коефіцієнт оборотності	0	1,12	1,23	0	9,53
3.2. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0	3,19	3,41	0	6,86
3.3. Коефіцієнт оборотності позиченого капіталу	0	1,73	1,92	0	11,04
3.4. Період обороту всього капіталу	0	321,28	293,32	0	0
3.5. Період обороту власного капіталу	0	112,95	105,70	0	-8,70
3.6. Період обороту позиченого капіталу	0	208,33	187,62	0	-6,42

* Джерело: розраховано автором згідно «Балансу», «Звіту про фінансові результати»

(Додатки А,Б,В)

Аналіз показників ефективності використання капіталу ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» за 2022-2024 рр. свідчить про істотне покращення фінансово-господарських результатів і підвищення ділової активності підприємства внаслідок розширення виробництва та активного залучення позикових ресурсів.

У 2022 р. через відсутність господарської діяльності більшість показників мала нульові або нерозраховані значення. Починаючи з 2023 р., підприємство відновило виробництво й реалізацію продукції, що зумовило різке зростання рентабельності та оборотності капіталу.

Рентабельність у 2023 р. досягла значних значень: рентабельність усього капіталу становила 22,27 %, а власного - 63,35 %. У 2024 р. показники ще поліпшилися: рентабельність усього капіталу зросла до 24,11 % (+1,84 п.п., або +8,3 % відносно 2023 р.), рентабельність власного капіталу - до 66,90 % (+3,55 п.п., або +5,6 %). Така динаміка свідчить про зростання прибутковості бізнесу й ефективніше використання інвестованих ресурсів, насамперед завдяки зростанню чистого прибутку в умовах контрольованого рівня собівартості.

Капіталовіддача всього капіталу у 2023 р. становила 1,12 грн доходу на 1 грн капіталу, а у 2024 р. - 1,23 грн (+0,11 грн, або +9,8 %). Капіталовіддача власного капіталу також зросла: з 3,19 до 3,41 (+0,22 грн, або +6,9 %). Це означає, що кожна гривня вкладеного капіталу приносила все більший обсяг доходу. Водночас коефіцієнти капіталоємності зменшилися (загальної - з 0,89 до 0,81; власного - з 0,31 до 0,29), що свідчить про більш раціональне використання ресурсів та підвищення ефективності їх обігу.

Коефіцієнт оборотності всього капіталу зріс з 1,12 у 2023 р. до 1,23 у 2024 р., а власного капіталу - з 3,19 до 3,41. Коефіцієнт оборотності позикового капіталу зріс із 1,73 до 1,92, що свідчить про швидше перетворення залучених ресурсів у дохід. Позитивною тенденцією є скорочення тривалості обороту: загального капіталу - з 321,28 днів до 293,32 днів (-27,96 дня, або -8,7 %), власного - з 112,95 днів до 105,70 днів (-7,25 дня, або -6,4 %), позикового - з 208,33 днів до 187,62 днів (-20,71 дня, або -9,9 %). Це свідчить про прискорення кругообігу коштів і зростання ділової активності.

Зростання більшості показників пояснюється введенням у виробництво нових основних засобів, нарощенням обсягів випуску продукції, поліпшенням організації збуту та збільшенням попиту на продукцію підприємства. Водночас ефективніше використання власного і позикового капіталу та контроль за собівартістю дали змогу збільшити прибутковість без пропорційного зростання витрат.

У цілому, позитивна динаміка коефіцієнтів свідчить про підвищення ефективності управління капіталом і фінансовою діяльністю ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ», що створює передумови для подальшого розвитку підприємства та залучення інвестицій.

Щодо природоохоронної діяльності ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» слід підкреслити, що підприємство, основним видом діяльності якого є переробка кишкової сировини для потреб харчової промисловості, приділяє особливу увагу дотриманню екологічних норм та стандартів у всіх без винятку виробничих процесах. Зважаючи на специфіку галузі та підвищені екологічні ризики, пов'язані з обробкою та утилізацією відходів тваринного походження, керівництво товариства послідовно впроваджує комплекс заходів, спрямованих на зниження негативного впливу виробництва на довкілля, раціональне використання природних ресурсів і поліпшення умов праці персоналу.

Природоохоронна діяльність ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ», яке спеціалізується на переробці кишкової сировини, є важливим складником його виробничої та соціальної політики. Враховуючи специфіку галузі та підвищені екологічні ризики, підприємство впроваджує низку заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу на довкілля, дотримання екологічних нормативів та підвищення безпеки навколишнього середовища.

Керівництво підприємства несе відповідальність за організацію й належний стан природоохоронної роботи, забезпечення відповідності технологічних процесів вимогам чинного природоохоронного законодавства та стандартів галузі. Безпосередній контроль за виконанням екологічних заходів здійснює призначена відповідальна особа, а кожен працівник зобов'язаний

дотримуватись установлених правил поводження з відходами виробництва, економного використання водних і енергетичних ресурсів та правил безпечного поводження із хімічними реагентами.

На підприємстві функціонує система екологічного моніторингу, яка передбачає регулярний контроль за станом повітряного та водного середовища у зоні виробничих майданчиків. Важливим аспектом роботи є організація збирання, сортування та передачі на утилізацію побічних продуктів переробки сировини відповідно до санітарно-гігієнічних вимог.

З метою зменшення впливу виробничої діяльності на довкілля протягом останніх років підприємство провело низку природоохоронних заходів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Перелік витрат ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCING»
на природоохоронні заходи у 2024 році

№ з/п	Група витрат	Вид заходів	Сума витрат, тис. грн
1	Охорона водних ресурсів	Модернізація локальної системи очищення стічних вод	42,0
2	Охорона атмосферного повітря	Встановлення сучасних фільтрів на вентиляційних установках	28,0
3	Поводження з відходами виробництва	Закупівля контейнерів для тимчасового зберігання відходів	15,0
4	Поводження з відходами виробництва	Передача відходів спеціалізованим підприємствам для утилізації	24,0
5	Рациональне використання ресурсів	Запровадження енергозберігаючих технологій	35,0
6	Моніторинг стану довкілля	Проведення лабораторного контролю стічних вод і повітря	12,0
7	Інші екологічні заходи	Висадка зелених насаджень на території підприємства	5,0
	Разом		161,0

Витрати, наведені у таблиці, свідчать про системний підхід підприємства до забезпечення екологічної безпеки та ефективне використання фінансових ресурсів для природоохоронних потреб. Зокрема, модернізація системи очищення стічних вод і встановлення фільтрів на вентиляційних установках дозволили суттєво зменшити рівень викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище, а передача відходів на утилізацію спеціалізованим компаніям забезпечила їх безпечну переробку відповідно до вимог законодавства.

Завдяки впровадженим заходам ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» демонструє прагнення до дотримання принципів сталого розвитку, створення безпечних умов для персоналу та населення прилеглих територій, а також підвищення ефективності виробничих процесів за рахунок ресурсозбереження та екологічно дружніх технологій. Це сприяє формуванню позитивного іміджу підприємства та зміцнює його конкурентні позиції на ринку як соціально відповідального суб'єкта господарювання.

2.2. Порядок нарахування, сплати та бухгалтерського відображення податку на додану вартість і податку на прибуток

Ефективна організація податкового обліку на підприємстві передбачає правильне визначення бази оподаткування, своєчасне нарахування податків і коректне відображення їх у бухгалтерському обліку. Для ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» ключовими є податок на додану вартість (ПДВ) і податок на прибуток підприємств (ПНП), які мають найбільшу питому вагу в загальній сумі податкових платежів.

Податок на додану вартість є непрямим загальнодержавним податком, що справляється відповідно до розділу V Податкового кодексу України (ПКУ).

Платником ПДВ є підприємство, обсяг оподатковуваних операцій якого протягом останніх 12 місяців перевищує 1 млн грн (п. 181.1 ПКУ). ТзОВ

«ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» зареєстроване платником ПДВ та здійснює щомісячне звітування в електронній формі.

Згідно з п. 185.1 ПКУ, об'єктом оподаткування є операції з постачання товарів і послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України.

База оподаткування визначається виходячи з договірної (контрактної) вартості без урахування ПДВ, але не нижче ціни придбання або звичайної ціни (п. 188.1 ПКУ).

Ставки ПДВ:

20 % - стандартна ставка (основна діяльність підприємства);

7 % - постачання окремих лікарських засобів і медичних виробів;

0 % - експорт товарів за межі митної території України.

На рис. 2.3 подано узагальнену схему облікового процесу нарахування і сплати податку на додану вартість (ПДВ).

Рис. 2.3. Схема облікового процесу нарахування і сплати ПДВ

Послідовність етапів побудована відповідно до вимог Податкового кодексу України та практики бухгалтерського обліку.

Перший етап - формування первинних документів (рахунки, акти, накладні), на підставі яких визначається податковий кредит і податкові зобов'язання.

Далі відбувається групування даних у бухгалтерських регістрах: податковий кредит обліковується на рахунку 644, податкові зобов'язання - на рахунках 641 і 643.

Отримані дані узагальнюються у декларації з ПДВ, після чого здійснюється реєстрація податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН) та сплата податку до бюджету через систему електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ).

Схема відображає логіку руху податкової інформації - від документального оформлення до фінансового результату - та демонструє замкнутий цикл формування податкових зобов'язань, що забезпечує прозорість і контрольованість розрахунків з бюджетом.

Підприємство щомісяця складає податкові накладні при постачанні продукції (товарів) клієнтам і реєструє їх у ЄРПН.

Дані податкових накладних є підставою для формування податкового зобов'язання (ПЗ).

Податковий кредит (ПК) формується на підставі податкових накладних, отриманих від постачальників. У бухгалтерському обліку суми ПДВ, що входять до складу вартості придбаних активів, відображаються за дебетом рахунку 644 «Податковий кредит».

Типові бухгалтерські проведення з обліку ПДВ на ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» наведені у табл. 2.7.

Підприємство подає декларацію з ПДВ до 20 числа місяця, наступного за звітним, а сплата податку здійснюється протягом 10 календарних днів після граничного терміну подання декларації (п. 203.2 ПКУ).

Облік податкових зобов'язань і кредитів ведеться через Систему електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ), що забезпечує автоматичний контроль відповідності сум ПДВ у накладних і звітності.

Типові бухгалтерські проведення за операціями з податком на додану вартість

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Відображено суму податкового кредиту за отриманими товарами (на підставі податкової накладної)	644	631
2	Відображено суму податкових зобов'язань при реалізації продукції	643	641
3	Перенесено суму податкового кредиту до зменшення податкових зобов'язань звітного періоду	641	644
4	Перераховано до бюджету суму ПДВ, що підлягає сплаті	641	311

Відповідно до положень Бюджетного кодексу України, надходження від податку на додану вартість спрямовуються до державного бюджету.

Відповідно до податкової звітності за грудень 2024 року, ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» не здійснювало сплату податку на додану вартість (ПДВ) до державного бюджету. Основною причиною цього є формування від'ємного значення з ПДВ, тобто перевищення суми податкового кредиту над сумою податкових зобов'язань за відповідний звітний період.

Податковий кредит утворюється внаслідок придбання підприємством товарів, робіт або послуг, у тому числі імпортованих, із сумами податку, сплаченими постачальникам. Податкові зобов'язання, у свою чергу, виникають при реалізації продукції, виконанні робіт чи наданні послуг. Коли обсяги закупівель із ПДВ суттєво перевищують обсяги реалізації, формується перевищення податкового кредиту, яке і зумовлює відсутність обов'язку сплачувати податок у бюджет.

У грудні 2024 року підприємство здійснило значні імпортні закупівлі матеріалів і сировини на суму понад 3,3 млн грн, у складі яких нараховано суттєві суми ПДВ. Натомість реалізація готової продукції у цьому періоді мала менший обсяг, що спричинило формування від'ємного сальдо податку.

Відповідно до пунктів 200.1-200.4 Податкового кодексу України, у разі

якщо за результатами звітного періоду сума податкового кредиту перевищує суму податкових зобов'язань, різниця:

- не підлягає сплаті до бюджету, а зараховується до податкового кредиту наступного звітного періоду (рядок 21 декларації з ПДВ),

- або може бути заявлена платником до бюджетного відшкодування (рядок 20.2 декларації) за умови відповідного підтвердження.

У даному випадку ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» не подало заяву на бюджетне відшкодування (додаток ДЗ не був позначений у декларації), тому сума від'ємного значення - 2 212 554 грн - буде перенесена до наступного податкового періоду. Таким чином, підприємство має право використати цю суму для покриття майбутніх податкових зобов'язань, зменшуючи обсяг податку до сплати у майбутніх місяцях.

Фактично, підприємство не ухиляється від оподаткування, а користується передбаченим законом механізмом перенесення від'ємного значення. Такий підхід дозволяє уникнути подвійного оподаткування та забезпечує дотримання принципу нейтральності ПДВ щодо бізнесу, закріпленого у міжнародній практиці та вітчизняному законодавстві.

На рис. 2.4 подано послідовність формування, обліку та використання від'ємного значення ПДВ у системі податкових розрахунків підприємства.

Рис. 2.4. Механізм утворення та використання від'ємного значення з ПДВ

Вихідною передумовою є перевищення сум ПДВ, сплачених постачальникам при закупівлі товарів і послуг (податковий кредит), над сумами ПДВ, нарахованими при реалізації продукції (податкові зобов'язання). У такому випадку різниця не підлягає сплаті до бюджету, а переноситься на наступний звітний період.

Механізм передбачає два можливих напрями використання від'ємного значення – або зарахування у податковий кредит наступного періоду, що фактично зменшує майбутні податкові зобов'язання, або заявлення до бюджетного відшкодування, коли підприємство може повернути надлишково сплачені суми ПДВ на свій поточний рахунок.

У випадку ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» у грудні 2024 року було обрано перший варіант - перенесення від'ємного значення у сумі 2,21 млн грн на наступний звітний період. Це дозволяє підприємству зменшити фіскальний тиск у майбутніх місяцях і забезпечити стабільність грошових потоків.

Податок на прибуток підприємств є прямим загальнодержавним податком, що визначається згідно з розділом III ПКУ.

Платниками податку є всі юридичні особи-резиденти, які здійснюють господарську діяльність і отримують прибуток.

Згідно з п. 134.1.1 ПКУ, базою є прибуток, визначений за фінансовим результатом до оподаткування (за даними бухгалтерського обліку), скоригований на податкові різниці, передбачені розділом III ПКУ.

Для ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» об'єктом оподаткування є фінансовий результат від основної діяльності (торгівля товарами харчової промисловості).

Основна ставка податку на прибуток - 18 % (п. 136.1 ПКУ).

Підприємство застосовує податкові різниці, оскільки його дохід перевищує 40 млн грн на рік (п. 134.1.1 ПКУ). Основними різницями є:

- амортизаційні (п. 138.1-138.3 ПКУ);
- резерви сумнівних боргів;
- фінансові витрати, що перевищують 30 % EBITDA;
- непідтверджені витрати.

На рис. 2.5 зображено схему облікового процесу нарахування і сплати податку на прибуток підприємств (ПНП).

Рис. 2.5. Схема облікового процесу нарахування і сплати податку на прибуток

Процес розпочинається з визначення фінансового результату до оподаткування за даними бухгалтерського обліку (звіту про фінансові результати).

Наступним етапом є коригування фінансового результату на податкові різниці відповідно до розділу III Податкового кодексу України, що дає змогу сформувати об'єкт оподаткування.

Після цього здійснюється розрахунок суми податку на прибуток за ставкою 18 %, її відображення у бухгалтерському обліку (Дт 981 Кт 641), складання декларації з податку на прибуток та сплата податку до бюджету.

Подана схема відображає взаємозв'язок між бухгалтерським і податковим обліком, забезпечуючи узгодженість між фінансовими результатами, податковими різницями та податковими зобов'язаннями.

Завдяки такій системі підприємство забезпечує точність розрахунків, своєчасність звітування й відповідність податкового обліку чинним нормативним

ВИМОГАМ.

Типові бухгалтерські проведення з обліку податку на прибуток наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Типові бухгалтерські проведення за операціями з податку на прибуток

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Примітка
1	Нараховано податок на прибуток за результатами звітного періоду	98	641	Відображено витрати підприємства на податок.
2	Сплачено податок на прибуток до бюджету	6411	311	Перераховано кошти до бюджету.
3	Виявлено переоплату податку	6411	643	Обліковано суму переоплати.
4	Зменшено податкові зобов'язання через пільгу або аванс	643	6411	Відкориговано суму податку до сплати.
5	Відображено створення резерву на податок майбутніх періодів	98	47	Формування резерву забезпечення.

Підприємство подає декларацію з податку на прибуток до 1 березня року, що настає за звітним.

У декларації наводяться:

- фінансовий результат до оподаткування;
- податкові різниці;
- розрахунок податкового зобов'язання;
- дані про авансові внески та сплачені суми.

Сплата податку на прибуток здійснюється щоквартально авансовими платежами або раз на рік (за підсумками діяльності), залежно від обсягу доходу підприємства.

У табл. 2.9 здійснено узагальнення порядку обліку ПДВ і ПНП.

Таким чином, у ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» порядок нарахування, сплати та бухгалтерського відображення податку на додану вартість і податку на прибуток організовано відповідно до вимог Податкового кодексу України, з використанням системи електронного адміністрування та автоматизованого

обліку.

Таблиця 2.9

Порівняльна характеристика ПДВ і податку на прибуток підприємств

Ознака	Податок на додану вартість	Податок на прибуток
Вид податку	Непрямий	Прямий
Об'єкт оподаткування	Обороти з постачання товарів і послуг	Фінансовий результат (прибуток)
Ставка податку	20 % (7 %, 0 %)	18 %
Періодичність звітування	Щомісяця	Щоквартально / раз на рік
Основні облікові рахунки	641, 643, 644	641, 981
Документи первинного обліку	Податкові накладні, акти, рахунки	Баланс, звіт про фінансові результати
Регламентуючий документ	Розділ V ПКУ	Розділ III ПКУ
Електронна система	СЕА ПДВ	Електронний кабінет платника
Вплив на фінансовий результат	Зменшує ліквідність (через розрив між ПЗ і ПК)	Безпосередньо зменшує чистий прибуток

Здійснюється щомісячне формування ПДВ-зобов'язань і кредиту, своєчасна реєстрація податкових накладних, а також щорічне визначення податкового прибутку з урахуванням податкових різниць.

Дотримання встановленого порядку забезпечує прозорість податкових розрахунків, мінімізацію ризиків фінансових санкцій і достовірність облікової інформації, що створює підґрунтя для подальшого аналізу ефективності оподаткування у підрозділі 2.3.

2.3. Аналіз динаміки та структури податкових платежів підприємства

Перш ніж переходити до аналізу податкового навантаження на підприємство, доцільно врахувати специфіку впливу податкових платежів на його фінансово-господарські результати, зокрема на основні обсягові показники діяльності (обсяг реалізації, собівартість продукції, чистий прибуток тощо) та ключові характеристики фінансового стану (платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість та інші). Узагальнення інформації з наукових джерел дало можливість систематизувати вплив податку на прибуток підприємств і податку на додану вартість на функціонування окремого суб'єкта господарювання (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Вплив податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість на діяльність суб'єкта господарювання*

Вид податку	Характеристика впливу	Потенційні наслідки
Податок на додану вартість	Вплив є неоднорідним і залежить від галузевої специфіки, асортименту продукції та фінансових можливостей споживачів. Підвищення ставок може ускладнювати діяльність підприємства через збільшення часових розривів між формуванням податкових зобов'язань та отриманням податкового кредиту.	– підвищення рівня цін; – зниження купівельної спроможності споживачів; – скорочення обсягів реалізації; – накопичення надлишкових запасів; – тимчасове вилучення оборотних коштів із обігу.
Податок на прибуток підприємств	Визначає можливості розвитку підприємства, адже впливає на обсяг прибутку, що залишається у його розпорядженні.	– зменшення прибутку через його пряме вилучення; – пряма залежність між зростанням податкових зобов'язань та зростанням витрат підприємства.

* узагальнено автором на основі [19, 23, 38, 44, 54, 58]

Механізм дії податку на прибуток і податку на додану вартість на результати діяльності окремого підприємства формується під впливом низки

чинників. Оцінюючи ефект основного непрямого податку - податку на додану вартість, слід враховувати особливості функціонування підприємства як платника ПДВ. Якщо придбані товари, роботи чи послуги використовуються у виробничому процесі, то сплачена сума ПДВ відшкодовується шляхом включення її у вартість створеної продукції. Тому зміна ставки ПДВ у такому випадку не має істотного впливу на фінансові результати підприємства. Натомість при використанні товарів для власних потреб підприємство фактично виступає носієм податкового навантаження. У випадку здійснення експортних операцій платник зазвичай отримує право на бюджетне відшкодування ПДВ або на зарахування надлишково сплаченого податку в рахунок майбутніх податкових платежів.

Вплив податку на прибуток підприємств є порівняно простим за механізмом, але суттєвим за економічними наслідками, оскільки прибуток слугує базою для самофінансування та є основним джерелом формування інвестиційних ресурсів у межах розширеного відтворення. Відповідно, зростання ставки цього податку зменшує фінансові можливості підприємства щодо інвестування та розвитку.

Оцінювання податкового навантаження на підприємство зазвичай розпочинають з аналізу абсолютних показників (табл. 2.11).

Аналіз динаміки податкових платежів ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCІNG» за 2022-2024 рр. свідчить про поступове формування стабільної податкової бази підприємства та активізацію його господарської діяльності після періоду становлення. Якщо у 2022 році підприємство практично не здійснювало операцій, що відображалось у відсутності податкових зобов'язань, то вже з 2023 року воно почало демонструвати відчутні фінансово-виробничі результати, які суттєво вплинули на структуру сплачених податків.

Упродовж аналізованого періоду найбільшу частку у податкових надходженнях становили прямі податки, насамперед податок на прибуток підприємств, який зріс з 573,98 тис. грн у 2023 році до 1 825,32 тис. грн у 2024 році, тобто більш ніж утричі. Така динаміка свідчить про зростання

прибутковості діяльності, розширення ринків збуту та поліпшення фінансових результатів. Збільшення обсягів прибутку дало можливість підприємству формувати вагомі відрахування до бюджету, що підтверджує його стійке становище серед платників податків виробничого сектору.

Таблиця 2.11

Динаміка суми податків, сплачених ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»
у 2022-2024 рр.

Вид обов'язкового платежу на користь держави	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. у % до 2022 р.	2024 р. у % до 2023 р.
1. Непрямі податки					
1.1. Податок на додану вартість, тис. грн	0,0	0,0	0,0	–	–
2. Прямі податки					
2.1. Податок на прибуток підприємств, тис. грн	0,0	573,98	1 825,32	–	318,0
3. Податки і платежі, пов'язані з оплатою праці					
3.1. Податок на доходи фізичних осіб, тис. грн	0,0	390,0	1 060,0	–	271,8
3.2. Єдиний соціальний внесок, тис. грн	0,0	858,0	1 296,0	–	151,0
3.3. Військовий збір, тис. грн	0,0	32,5	79,0	–	243,1
4. Майнові та ресурсні платежі					
4.1. Екологічний податок, тис. грн	0,0	5,0	7,0	–	140,0
4.2. Податок на нерухоме майно, тис. грн	0,0	8,0	9,0	–	112,5
4.3. Плата за землю, тис. грн	0,0	12,0	13,5	–	112,5
Всього податків і зборів, тис. грн	0,0	1 879,5	4 299,8	–	228,7

* Джерело: розраховано автором згідно податкових декларацій підприємства

Другу за значимістю групу становлять податки і збори, пов'язані з оплатою праці. Їх сукупна сума у 2024 році сягнула 2 435 тис. грн, що більш ніж удвічі перевищує показник 2023 року. Таке зростання пояснюється не лише розширенням штату працівників, а й підвищенням рівня заробітної плати, що свідчить про позитивні соціально-економічні тенденції всередині підприємства. Водночас структура цих платежів є збалансованою: ПДФО - 1 060 тис. грн, ЄСВ

- 1 296 тис. грн, військовий збір - 79 тис. грн, що узгоджується з чинними нормативними ставками оподаткування доходів працівників.

Непрямі податки, насамперед ПДВ, у звітному періоді не сплачувалися через наявність від'ємного значення податкового кредиту, сформованого за рахунок великих обсягів імпорتنих закупівель. Це свідчить, що підприємство наразі перебуває у фазі активного інвестування у виробничий процес і використовує податковий кредит як механізм фінансового балансування. Надалі, із зростанням обсягів реалізації, очікується відновлення позитивного значення ПДВ та збільшення надходжень за цим видом податку.

Майнові та ресурсні платежі мають відносно невелику питому вагу (приблизно 0,7 % у загальній структурі), однак їх поступове зростання - з 25 тис. грн у 2023 році до 29,5 тис. грн у 2024 році - свідчить про розширення активів підприємства, зокрема землекористування та виробничих площ.

Загальна сума податкових платежів збільшилася з 1 879,5 тис. грн у 2023 році до 4 299,8 тис. грн у 2024 році, тобто майже у 2,3 рази. Така динаміка є свідченням зміцнення фінансово-економічного стану ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ», підвищення ефективності господарювання та формування позитивної податкової історії. Підприємство демонструє відповідальну позицію щодо виконання податкових зобов'язань, забезпечуючи стабільні надходження до бюджетів різних рівнів і соціальних фондів.

Таким чином, аналіз податкових платежів дозволяє дійти висновку, що підприємство переходить до стадії сталого розвитку, характеризується високим рівнем податкової дисципліни, прозорістю фінансових операцій і здатністю забезпечувати зростання фіскальної віддачі без погіршення власної рентабельності. Це створює позитивні передумови для подальшого розширення діяльності, оптимізації податкового навантаження та підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

На рис. 2.6 відображено зміну обсягів податкових платежів ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» упродовж 2022-2024 рр.

Як видно з графіка, у 2022 році підприємство фактично не здійснювало

податкових відрахувань, тоді як у 2023 році загальна сума податків склала 1,88 млн грн.

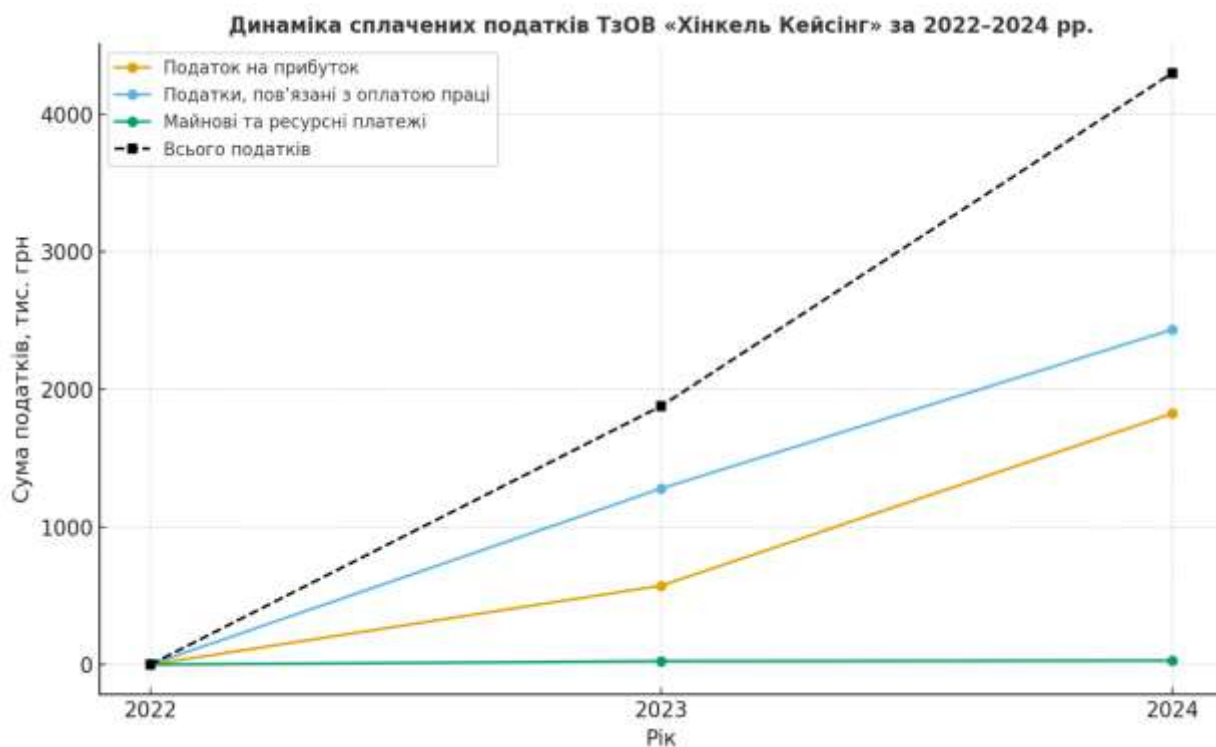

Рис. 2.6. Динаміка сплачених податків ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» за 2022-2024 рр.

У 2024 році спостерігається суттєве зростання - до 4,3 млн грн, що зумовлено підвищенням прибутковості, розширенням штату працівників і збільшенням фонду оплати праці.

Найбільшу динаміку зростання демонструють податок на прибуток і податки, пов'язані з оплатою праці, що свідчить про стабілізацію фінансової діяльності підприємства та його зростаючу роль у формуванні бюджетних надходжень.

Після аналізу абсолютних показників податкового тиску доцільно перейти до обчислення відносних індикаторів загального податкового навантаження ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» (табл. 2.12).

Розраховані показники податкового навантаження свідчать про позитивні тенденції у податковій політиці ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» протягом 2022-2024 рр. Підприємство поступово переходить від етапу становлення до стабільної

діяльності з нарощуванням фінансових результатів і підвищенням ефективності взаємодії з фіскальною системою.

Таблиця 2.12

Аналіз податкового навантаження ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCING» за 2022-2024 рр.

№	Показник	Формула розрахунку	2022	2023	2024	Відхилення 2024 р. від 2023 р., %
1	Рівень податкового навантаження, %	$(\text{Податки} / \text{Дохід}) \times 100$	0,0	14,8	10,2	-31,1
2	Частка податків у прибутку, %	$(\text{Податки} / \text{Чистий прибуток}) \times 100$	-	150,7	107,4	-28,7
3	Коефіцієнт податкової ефективності	$\text{Чистий прибуток} / (\text{Податки} + \text{Прибуток})$	0	0,398	0,482	+21,1
4	Динаміка податкових платежів, %	$((\text{Поточний рік} / \text{Попередній}) - 1) \times 100$	-	-	+128,9	-
5	Частка ПДВ у виручці, %	$(\text{Сплачений ПДВ} / \text{Виручка}) \times 100$	0,0	0,0	0,0	0
6	Частка податку на прибуток у доході, %	$(\text{Податок на прибуток} / \text{Чистий дохід}) \times 100$	0,0	4,5	4,3	-4,4
7	Податкова рентабельність, %	$(\text{Чистий прибуток} / \text{Податки}) \times 100$	-	66,3	93,2	+40,6

У 2022 році підприємство фактично не здійснювало операційної діяльності, що зумовило нульові показники доходу, прибутку та сплати податків. Починаючи з 2023 року, ситуація суттєво змінилася: активізація виробничих і торговельних процесів, зростання кількості персоналу та розширення ринку збуту забезпечили формування податкової бази обсягом майже 1,9 млн грн. У 2024 році цей показник збільшився більш ніж удвічі - до 4,3 млн грн, що свідчить про зростання податкової спроможності підприємства.

Рівень податкового навантаження у 2024 році становив 10,2 % проти 14,8 % у 2023 році. Таке зниження означає, що темпи зростання доходів підприємства перевищили темпи приросту податкових відрахувань. Це є позитивним результатом, оскільки свідчить про розширення виробництва і збільшення частки прибутку, яка залишається у розпорядженні підприємства для інвестування чи покриття операційних витрат.

Частка податків у прибутку скоротилася з 150,7 % до 107,4 %, що свідчить

про зменшення фіскального тиску на фінансові результати діяльності. Це дозволяє підприємству спрямовувати більшу частину прибутку на розвиток виробничих потужностей, модернізацію обладнання та соціальні програми для працівників.

Коефіцієнт податкової ефективності, який у 2024 році зріс до 0,482, демонструє, що підприємство зберігає майже половину заробленого прибутку після сплати всіх податків. Це свідчить про ефективне управління податковими витратами та раціональну побудову облікової політики, яка враховує як вимоги законодавства, так і фінансові інтереси підприємства.

Динаміка податкових платежів у 2024 році порівняно з 2023 роком становила +128,9 %, що підтверджує зростання масштабів діяльності. Основним джерелом збільшення виступили прямі податки - податок на прибуток і платежі, пов'язані з оплатою праці. Водночас непрямі податки, зокрема ПДВ, не сплачувалися через наявність від'ємного значення податкового кредиту. Це типовий для виробничих підприємств стан, коли значні закупівлі матеріалів і сировини формують податковий кредит, який використовується для майбутніх зобов'язань.

Податкова рентабельність у 2024 році досягла 93,2 %, що є високим результатом і свідчить про здатність підприємства ефективно генерувати чистий прибуток при зростаючих податкових зобов'язаннях. Для порівняння, у 2023 році цей показник становив 66,3 %, що означає зростання на понад 40 %. Таким чином, кожна гривня, сплачена у вигляді податків, забезпечила підприємству 0,93 грн чистого прибутку.

Загалом результати аналізу дозволяють зробити висновок, що податкове навантаження на ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCІNG» у 2024 році є оптимальним і збалансованим. Підприємство демонструє зразкову податкову дисципліну, своєчасно виконує зобов'язання перед бюджетом та ефективно використовує податкові інструменти для стимулювання розвитку. Система управління податками забезпечує не лише фіскальну стабільність, а й сприяє сталому економічному зростанню підприємства у середньостроковій перспективі.

На рис. 2.7 відображено взаємодинаміку двох ключових показників - рівня податкового навантаження та податкової рентабельності підприємства за 2022-2024 рр., які є індикаторами ефективності фінансово-податкової політики.

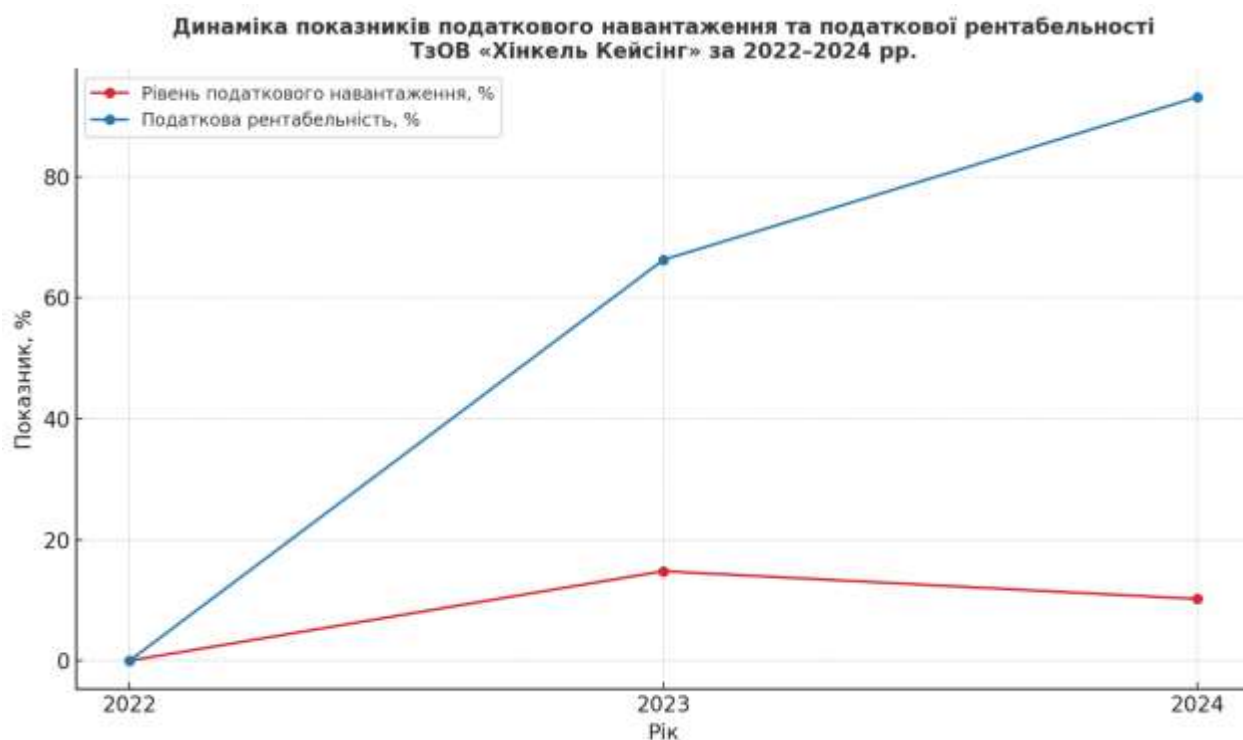

Рис. 2.7. Динаміка показників податкового навантаження та податкової рентабельності ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» за 2022-2024 рр.

Як видно з графіка, у 2022 році підприємство фактично не вело господарської діяльності, тому обидва показники дорівнювали нулю. Починаючи з 2023 року, податкові відрахування зросли до 1,88 млн грн, що сформувало податкове навантаження на рівні 14,8 %. Такий рівень характерний для підприємств, які перебувають на етапі виходу на ринок та мають ще обмежені обсяги реалізації продукції при відносно стабільній сумі податків.

У 2024 році ситуація змінилася суттєво: податкове навантаження зменшилось до 10,2 %, що свідчить про більш ефективне використання доходів і збільшення чистого прибутку. Це зниження має позитивний економічний зміст - воно вказує на випереджальне зростання обсягів виробництва та реалізації продукції порівняно з темпами зростання фіскальних платежів. Така тенденція

свідчить про зростання фінансової стійкості підприємства та раціональну побудову системи управління податковими витратами.

Паралельно із цим спостерігається помітне зростання податкової рентабельності - із 66,3 % у 2023 році до 93,2 % у 2024 році. Це означає, що кожна гривня податків забезпечила підприємству майже 0,93 грн чистого прибутку, що є високим рівнем ефективності для виробничого сектору. Така динаміка свідчить про оптимізацію структури витрат, підвищення продуктивності праці та покращення системи податкового планування.

Зростання рентабельності при одночасному зниженні податкового навантаження є ознакою зрілості фінансового менеджменту підприємства, коли воно досягає балансу між інтересами бізнесу та держави. Підприємство не лише виконує свої зобов'язання перед бюджетом, а й ефективно використовує ресурси, що залишаються після сплати податків, для розширення діяльності.

Важливо відзначити, що така динаміка могла бути досягнута завдяки поєднанню кількох чинників: удосконаленню облікової політики, впровадженню сучасних програм автоматизації розрахунків, а також оптимізації витратної частини виробництва. Крім того, використання від'ємного значення ПДВ дало змогу підприємству тимчасово зменшити податковий тиск і акумулювати кошти для розвитку.

Таким чином, з графіка можна зробити висновок, що податкова політика ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» у 2023-2024 рр. характеризується ефективністю, збалансованістю та орієнтацією на сталий розвиток. Зменшення податкового навантаження при зростанні рентабельності вказує на підвищення конкурентоспроможності підприємства, зміцнення його фінансової бази та раціональне використання податкових інструментів у межах чинного законодавства.

Оцінювання відносних показників податкового навантаження за податком на прибуток підприємств та податком на додану вартість для ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» проведемо на підставі даних, наведених у табл. 2.13.

Відносні показники загального податкового навантаження з податку на прибуток та податку на додану вартість ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» за 2022-2024 рр.

Показник	Методика розрахунку	2022	2023	2024	2024 р. у % до 2022 р.	2024 р. у % до 2023 р.
1. Податкове навантаження з податку на прибуток підприємств						
1.1. Коефіцієнт податкового навантаження доходів з податку на прибуток підприємств	Податок на прибуток / Дохід	0,000	0,045	0,043	–	95,6
1.2. Коефіцієнт податкового навантаження витрат з податку на прибуток підприємств	Податок на прибуток / Витрати	0,000	0,048	0,040	–	83,3
1.3. Коефіцієнт податкового навантаження прибутку з податку на прибуток підприємств	Податок на прибуток / Чистий прибуток	0,000	0,460	0,456	–	99,1
2. Податкове навантаження з податку на додану вартість						
2.1. Коефіцієнт податкового навантаження доходів з ПДВ	ПДВ / Дохід	0,000	0,000	0,000	–	0,0
2.2. Коефіцієнт податкового навантаження витрат з ПДВ	ПДВ / Витрати	0,000	0,000	0,000	–	0,0
2.3. Коефіцієнт податкового навантаження виручки з ПДВ	ПДВ / Виручка	0,000	0,000	0,000	–	0,0
3. Вихідні дані, тис. грн						
3.1. Обсяг сплаченого податку на прибуток		0	573,98	1 825,32		318,0
3.2. Обсяг сплаченого податку на додану вартість		0	0	0	–	-
3.3. Обсяг чистих доходів		0	12 654	42 347	–	334,7
3.4. Обсяг витрат		0	11 940	45 300	–	379,5
3.5. Обсяг чистого прибутку		0	1 246	4 005	–	321,3
3.6. Обсяг виручки від реалізації		0	12 654	42 347	–	334,7

За період 2022-2024 рр. ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCІНГ» демонструє поступове нарощування прибутковості та зростання обсягів господарської діяльності, що відобразилося на показниках податкового навантаження.

Коефіцієнт податкового навантаження доходів з податку на прибуток знизився незначно - з 0,045 у 2023 р. до 0,043 у 2024 р., що свідчить про збереження стабільного фіскального рівня при зростанні обсягів виручки. Аналогічна динаміка спостерігається щодо витрат - коефіцієнт зменшився з 0,048 до 0,040, що підтверджує ефективність контролю за собівартістю продукції.

Коефіцієнт податкового навантаження прибутку залишається відносно високим ($\approx 0,46$), тобто майже 46 % чистого прибутку спрямовується на сплату податку на прибуток. Проте така пропорція є типовою для виробничих компаній, які працюють у легальному секторі з повною звітністю.

Водночас показники податкового навантаження з ПДВ у 2023-2024 рр. дорівнюють нулю через наявність від'ємного значення податкового кредиту. Це означає, що підприємство здійснювало значні закупівлі товарів та матеріалів, формуючи податковий кредит, але не сплачувало ПДВ до бюджету через перевищення кредиту над зобов'язаннями.

Загальна тенденція свідчить про збалансоване податкове навантаження: підприємство дотримується законодавчих норм, зберігаючи прийнятний рівень оподаткування при суттєвому зростанні фінансових показників. Рівень навантаження на прибуток стабілізується, а ефективність податкового планування забезпечує позитивну динаміку фінансової рентабельності.

Отже, протягом аналізованого періоду ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCІНГ» підтвердило статус фінансово стійкого платника податків, який демонструє високий рівень податкової дисципліни та ефективно використовує механізми законного податкового планування.

Розраховані відносні показники податкового навантаження дозволяють комплексно оцінити рівень податкового тиску на фінансово-господарську діяльність ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCІНГ» у період 2022-2024 рр.

Загалом динаміка свідчить про поступове формування стабільної моделі

оподаткування, що поєднує зростання обсягів реалізації та прибутковості із збереженням помірною рівня податкового навантаження.

У 2022 році підприємство фактично не здійснювало активної діяльності, тому податкові коефіцієнти дорівнювали нулю. Починаючи з 2023 року, ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» активно відновлює виробничо-комерційну діяльність, що відображається у появі значних податкових відрахувань. Коефіцієнт податкового навантаження доходів з податку на прибуток становив 0,045, а у 2024 р. - 0,043. Таке незначне зниження показника свідчить про зростання чистих доходів темпами, вищими за темпи збільшення податку на прибуток, тобто підприємство демонструє підвищення ефективності управління фінансовими результатами.

Аналогічна тенденція спостерігається за коефіцієнтом податкового навантаження витрат: зниження з 0,048 до 0,040 вказує на поліпшення структури собівартості та ефективніше використання ресурсів. Витрати підприємства збільшуються переважно за рахунок інвестиційного оновлення й розширення виробництва, що у свою чергу формує потенціал для подальшого зниження питомого податкового тиску на витрати в наступних періодах.

Коефіцієнт податкового навантаження прибутку з податку на прибуток залишається на досить стабільному рівні - приблизно 0,46 (46 %). Це свідчить, що майже половина чистого прибутку підприємства спрямовується на сплату податку на прибуток, тоді як інша частина використовується для реінвестування та фінансування операційної діяльності. Така пропорція є прийнятною для виробничих підприємств і вказує на достатню податкову стійкість.

Показники податкового навантаження з ПДВ у 2023-2024 рр. дорівнюють нулю. Це пояснюється наявністю від'ємного значення податкового кредиту, сформованого внаслідок імпорту закупівель сировини й матеріалів. Підприємство активно розширює матеріально-технічну базу, тому обсяги вхідного ПДВ перевищують податкові зобов'язання з реалізації продукції. У такому разі відповідно до ст. 200 Податкового кодексу України сума податку не сплачується до бюджету, а переноситься на наступні податкові періоди. Це не є порушенням, а навпаки свідчить про раціональне використання механізму

податкового кредиту.

Аналіз вихідних показників підтверджує, що обсяг сплаченого податку на прибуток зріс у 2024 р. у 3,2 рази, тоді як доходи - у 3,3 рази, а витрати - у 3,8 рази. Це свідчить про синхронне розширення господарської діяльності без різкого збільшення фіскального тиску.

Підприємство продемонструвало збалансовану податкову політику, коли зростання фінансових результатів супроводжується контрольованим рівнем оподаткування.

Загалом протягом 2022-2024 рр. ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» сформувало ефективну систему управління податковими платежами, яка дозволяє забезпечувати належне виконання бюджетних зобов'язань, не створюючи надмірного податкового навантаження. Така тенденція є позитивною, оскільки сприяє зміцненню фінансової стабільності, підвищенню інвестиційної привабливості та формуванню позитивної репутації підприємства як сумлінного платника податків.

Отже, динаміка податкових коефіцієнтів підтверджує стабільність фіскальної поведінки підприємства й ефективність його податкової політики, орієнтованої на зростання економічних результатів при дотриманні вимог законодавства.

На рис. 2.8 представлено порівняння основних коефіцієнтів податкового навантаження з податку на прибуток ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» за 2023 та 2024 роки.

Як видно з рисунка, у 2024 році всі показники залишаються на відносно стабільному рівні, що свідчить про збалансованість податкової політики підприємства.

Коефіцієнт податкового навантаження доходів зменшився з 0,045 до 0,043, тобто підприємство зберігає майже незмінну частку прибуткового податку в загальній сумі доходів при суттєвому їх зростанні.

Подібна тенденція спостерігається і за показником податкового навантаження витрат, який знизився з 0,048 до 0,040. Це свідчить про підвищення

ефективності витратної політики та зниження питомої частки податкових відрахувань у собівартості продукції.

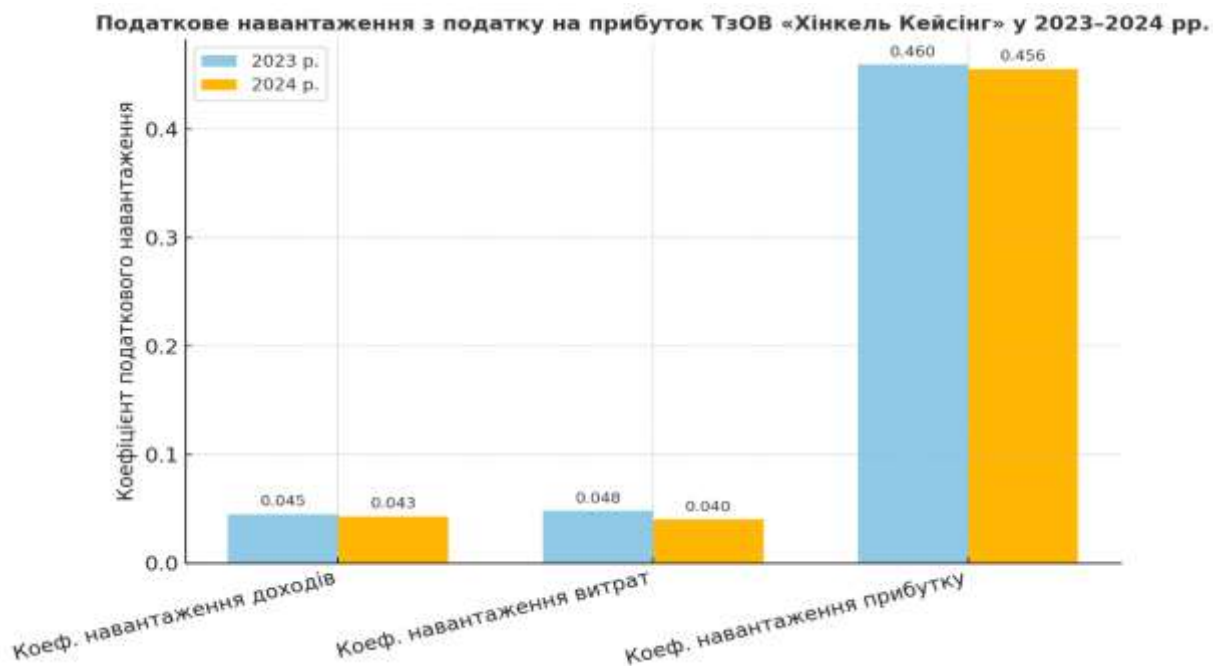

Рис. 2.8. Податкове навантаження з податку на прибуток ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» у 2023-2024 рр.

Найвагомішим залишається коефіцієнт податкового навантаження прибутку - близько 0,46 упродовж двох років, тобто майже половина чистого прибутку підприємства спрямовується на сплату податку. Така пропорція є типовою для промислових підприємств і свідчить про стабільність оподаткування в межах чинних ставок.

Збереження відносно сталих значень коефіцієнтів при зростанні обсягів доходів і прибутку означає, що підприємство ефективно управляє податковими зобов'язаннями, не допускаючи їх непропорційного зростання.

Загальна тенденція вказує на раціональну побудову податкової політики, яка забезпечує одночасно виконання фіскальних зобов'язань і збереження інвестиційного потенціалу.

Отже, податкове навантаження з податку на прибуток у 2023-2024 рр. характеризується помірним рівнем і стабільною динамікою, що створює сприятливі умови для подальшого розвитку підприємства та зростання його фінансової результативності.

Висновки до розділу 2

У другому розділі магістерської роботи було здійснено комплексне дослідження особливостей організації обліку та аналізу оподаткування на прикладі ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCІNG», яке належить до підприємств середнього бізнесу харчової промисловості та є платником податку на додану вартість і податку на прибуток підприємств.

На основі проведеного аналізу встановлено, що ПДВ і ПНП є ключовими елементами податкової системи підприємства, оскільки формують значну частку його податкових зобов'язань. Відповідно, саме організація обліку та своєчасність розрахунків за цими податками визначають рівень фінансової стабільності підприємства, його ліквідність та інвестиційний потенціал.

Порядок нарахування і сплати ПДВ на підприємстві повністю відповідає вимогам розділу V Податкового кодексу України. Дані з первинних документів систематизуються у відповідних реєстрах, узагальнюються у декларації з ПДВ та подаються в електронній формі через систему СЕА ПДВ. Особливістю організації обліку є повна автоматизація реєстрації податкових накладних у ЄДРПН, що мінімізує ризики помилок і забезпечує своєчасну звітність.

Підприємство не сплачує ПДВ до бюджету, тому що в нього сума податкового кредиту перевищує суму податкових зобов'язань.

У грудні 2024 року ТзОВ «ХІНКЕЛЬ KEYCІNG» мало суттєвий обсяг вхідного податкового кредиту, сформованого за рахунок імпортованих закупівель матеріалів і комплектуючих. Обсяги реалізації продукції в цей період були нижчими, тому податковий кредит перевищив податкові зобов'язання, що спричинило формування від'ємного сальдо з ПДВ у розмірі 2,21 млн грн.

Згідно з вимогами Податкового кодексу України, така ситуація не потребує фактичної сплати ПДВ до бюджету. Натомість зазначена сума залишається у складі податкового кредиту підприємства і буде врахована під час визначення податкових зобов'язань у наступних звітних періодах.

Таким чином, відсутність сплати ПДВ протягом досліджуваного періоду є економічно та нормативно обґрунтованою. Це свідчить не про порушення, а про

ефективне використання механізмів податкового регулювання, що дозволяють підприємству підтримувати ліквідність, забезпечувати оборот капіталу та виконувати зобов'язання перед постачальниками.

Подібна ситуація є типовою для підприємств, які активно інвестують у розвиток виробництва та нарощують обсяги імпорту сировини, що підтверджує розширення економічної активності ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» у досліджуваному періоді.

Щодо податку на прибуток підприємств, то його облік і нарахування здійснюються відповідно до розділу III Податкового кодексу України.

За результатами 2024 року ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» нарахувало до сплати 1,92 млн грн податку на прибуток, що свідчить про позитивну динаміку фінансових результатів і зростання рентабельності діяльності.

Проведений аналіз показав, що на підприємстві сформовано системний підхід до податкового обліку, який включає:

- чітке документальне оформлення господарських операцій;
- автоматизоване ведення реєстрів податкових накладних;
- коректне відображення податкових різниць у фінансовій звітності;
- контроль за своєчасністю сплати податків до бюджету.

Позитивним є те, що підприємство дотримується високого рівня податкової дисципліни: відсутні прострочення платежів, штрафи чи пені; бухгалтерський і податковий облік інтегровані в єдину інформаційну систему; облікові дані коректно узгоджуються між собою.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що система обліку та оподаткування на ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» побудована раціонально, відповідає вимогам чинного законодавства та забезпечує достовірність податкової звітності.

Ефективна організація розрахунків з бюджетом і контроль за податковими процесами сприяють фінансовій стійкості підприємства та створюють умови для його подальшого розвитку.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Проблеми та напрями вдосконалення обліку розрахунків за податком на додану вартість і податком на прибуток

Сучасна система податкового обліку в Україні перебуває в процесі постійної трансформації, що зумовлено як змінами у законодавстві, так і розвитком цифрових технологій управління фінансовими потоками. Для суб'єктів господарювання, зокрема для ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ», ефективна організація податкового обліку та аналізу є однією з ключових умов забезпечення фінансової стабільності, конкурентоспроможності та мінімізації ризиків податкових порушень.

Проведене у попередньому розділі дослідження показало, що підприємство демонструє стабільну динаміку розвитку, дотримується податкової дисципліни та реалізує збалансовану фіскальну політику. Водночас аналіз виявив низку організаційних, методичних і технічних проблем, які стримують подальше підвищення ефективності податкового обліку. Зокрема, йдеться про необхідність удосконалення автоматизованої облікової системи, забезпечення повної інтеграції бухгалтерського та податкового обліку, розширення аналітичних можливостей у частині прогнозування податкового навантаження.

Особливу увагу заслуговує питання оптимізації податкового навантаження. У ході аналізу встановлено, що податок на прибуток підприємств і податки, пов'язані з оплатою праці, формують понад 95 % усіх податкових платежів ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ». Відповідно, саме ці напрями мають бути у фокусі податкової стратегії підприємства. Оптимізація в даному контексті не означає ухилення від оподаткування, а передбачає використання законних механізмів мінімізації фіскального тиску - застосування податкових різниць, відстрочених податкових активів, а також податкових пільг для окремих видів діяльності.

Не менш важливою є інформаційно-аналітична складова податкового

процесу. На сучасному етапі ефективність управління податковими платежами залежить від здатності підприємства швидко збирати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел - від бухгалтерських реєстрів до електронних баз податкових накладних. Запровадження аналітичних модулів у програмному забезпеченні (зокрема BAS ERP або М.Е.Дос) дозволяє підвищити оперативність контролю, своєчасність звітності та точність розрахунків.

Таким чином, удосконалення організації обліку та аналізу оподаткування на ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» має базуватися на комплексному підході, який поєднує:

- адаптацію облікової політики до сучасних вимог податкового законодавства;
- впровадження цифрових рішень для автоматизації податкових процесів;
- систематичне підвищення кваліфікації бухгалтерського персоналу;
- розробку внутрішніх регламентів податкового моніторингу та внутрішнього аудиту.

Реалізація таких заходів забезпечить підвищення прозорості фінансових операцій, зниження податкових ризиків і створення умов для стійкого розвитку підприємства.

Отже, подальші підрозділи роботи присвячено конкретизації напрямів вдосконалення податкового обліку (п. 3.1), методів оптимізації податкового навантаження (п. 3.2) та можливостям інтеграції сучасних інформаційних технологій у систему податкового аналізу (п. 3.3).

Проблеми, пов'язані з організацією обліку ПДВ та податку на прибуток, у діяльності будь-якого підприємства - і ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» зокрема - не є поодинокими чи випадковими. Вони формуються під впливом як зовнішніх факторів (зміни законодавства, вимоги податкових органів, коливання ринку), так і внутрішніх процесів (рівень автоматизації, якість первинних документів, кадрові ресурси). Усі виявлені проблеми доцільно згрупувати за п'ятьма ключовими напрямками:

1. нормативно-методичні;

2. організаційні;
3. техніко-технологічні;
4. аналітичні;
5. внутрішньоконтрольні.

Такий підхід дозволяє системно оцінити існуючі недоліки та запропонувати обґрунтовані рішення. Нижче наведено детальний аналіз кожної групи проблем разом із практичними заходами, які можуть бути впроваджені на підприємстві.

Попри важливу роль податкового обліку у системі фінансового управління підприємством, його ефективність часто стримується низкою зовнішніх і внутрішніх чинників. Саме тому для визначення напрямів удосконалення доцільно передусім розглянути нормативно-методичні аспекти, які формують фундаментальні умови функціонування обліку ПДВ та податку на прибуток.

Серед нормативно-методичних проблем обліку ПДВ і податку на прибуток варто перш за все виокремити часті зміни податкового законодавства.

Податок на додану вартість та податок на прибуток залишаються фундаментальними джерелами формування доходної частини державного бюджету, а тому саме ці податки найбільш чутливо реагують на зміни економічної політики держави. Упродовж останніх років нормативна база, яка регулює порядок їх обліку та звітування, зазнала суттєвих і водночас частих коригувань. Для підприємств це означає постійну необхідність адаптації власних підходів до ведення податкового обліку, регулярного оновлення елементів облікової політики та перегляду застосовуваних методик розрахунку окремих показників.

ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» не стало винятком із цього процесу. У 2022-2024 рр. підприємство стикалося з рядом змін у сфері обліку імпортного ПДВ, порядку формування та перенесення від'ємного значення, а також у механізмі визначення податкових різниць, зокрема пов'язаних із основними засобами. Це створювало певні труднощі у формуванні своєчасної та коректної звітності, адже кожне нововведення вимагало додаткового вивчення, коригування налаштувань облікових систем та внесення змін до внутрішніх процедур.

У результаті підприємство було змушене працювати в умовах частих регуляторних коливань, що підвищувало ризики помилок, затримок у поданні звітності та виникнення податкових розбіжностей. Такі ситуації підкреслюють необхідність систематичного моніторингу змін законодавства та швидкої адаптації облікової політики підприємства до нових вимог.

Ще однією важливою проблемою є складність визначення та документування податкового кредиту яка особливо відчутна у підприємств з активною зовнішньоекономічною діяльністю. Оскільки ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» у 2024 році здійснило значні імпорتنі закупівлі на суму понад 3,3 млн грн, саме операції з митними деклараціями стали визначальним компонентом його податкового кредиту. Така ситуація загострює вимоги до точності документального оформлення та узгодження інформації між різними джерелами.

У практиці підприємства виникали типові проблеми, властиві подібним операціям: несвоєчасна реєстрація податкових накладних або їх затримка постачальниками; розбіжності в даних, зазначених у митних деклараціях та первинних документах; наявність «завислих» накладних, які не відображаються у Єдиному реєстрі податкових накладних. Через це підприємство стикається з труднощами у визначенні фактичного розміру податкового кредиту, що безпосередньо впливає на кінцевий результат розрахунку ПДВ.

Сукупність таких чинників не лише ускладнює облік, а й створює ризики формування некоректної декларації, що в майбутньому може призвести до штрафів або податкових донарахувань. Саме тому ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» потребує вдосконалення процедур документування та узгодження даних щодо імпорتنих операцій.

Для підвищення якості обліку ПДВ та податку на прибуток доцільним є впровадження комплексу методичних і технічних заходів, спрямованих на зменшення нормативних ризиків і забезпечення точності податкових розрахунків. Зокрема:

1. Розроблення щорічного внутрішнього “Положення про податковий облік”, у якому буде чітко визначено порядок роботи з податковими накладними,

правила формування податкового кредиту та зобов'язань, принципи застосування податкових різниць, а також розподіл функцій між відповідальними працівниками.

2. Використання автоматизованих довідників змін законодавства (у системах BAS, Liga:Zakon, M.E.Doc). Такий підхід дозволить оперативно відслідковувати нові вимоги Податкового кодексу та автоматично інтегрувати оновлені норми у робочі процеси підприємства, мінімізуючи ризики помилок.

3. Запровадження check-lists для формування декларацій з ПДВ та податку на прибуток. Чіткі контрольні списки забезпечують системний підхід до перевірки всіх етапів формування звітності та дозволяють своєчасно виявляти бухгалтерські або процедурні помилки.

Проблеми нормативно-методичного характеру закономірно переходять у сферу організаційних викликів, адже навіть досконалі правила обліку не забезпечують ефективності без чіткої внутрішньої структури управління податковими процесами. Саме тому наступним кроком є аналіз організаційних аспектів, які визначають якість практичної реалізації податкового обліку на підприємстві.

Організаційний аспект податкового обліку займає ключове місце у забезпеченні його точності та своєчасності. Навіть за наявності чітких нормативних вимог і сучасних технічних засобів ефективність податкового процесу значною мірою залежить від того, наскільки виважено організовано внутрішню структуру управління цими процесами.

Для ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ», що має відносно невеликий штат бухгалтерів, характерною є ситуація, коли кілька ключових функцій поєднуються в межах однієї посади. Один фахівець може відповідати одночасно за первинні документи, за реєстрацію податкових накладних, за облік витрат, а також за формування податкової звітності. У короткостроковій перспективі такий підхід може здаватися прийнятним, але зі зростанням обсягів виробництва та збільшенням кількості імпорتنих операцій робоче навантаження різко зростає.

Таке поєднання функцій створює високий ризик технічних помилок,

затримок у реєстрації документів та некоректного формування звітності, особливо в періоди пікового навантаження. Крім того, це негативно впливає на стійкість облікової системи: відсутність дублювання функцій робить підприємство вразливим до кадрових ризиків.

Ще однією організаційною проблемою є відсутність чітко прописаної системи контролю якості податкових розрахунків. Перевірка правильності формування ПДВ-кредиту, податкових зобов'язань і податкових різниць відбувається переважно за потреби або безпосередньо перед поданням звітності. Такий підхід не дозволяє системно відслідковувати ризики та запобігати їх накопиченню.

Відсутність регулярного контролю також знижує ефективність взаємодії між відділами підприємства - у документальному забезпеченні можуть виникати розриви, які виявляються лише на етапі складання декларацій.

Для усунення організаційних недоліків доцільно:

1. Перерозподілити функціональні обов'язки між працівниками, виділивши окремо відповідальних за податковий кредит, податкові зобов'язання, податкові різниці та фінансовий контроль.
2. Впровадити матрицю відповідальності (RACI), яка визначає ролі кожного учасника процесу (виконавець, контролер, консультант тощо).
3. Запровадити щомісячну внутрішню перевірку декларацій (pre-check), що дасть змогу заздалегідь виявляти розбіжності між даними бухгалтерського та податкового обліку.

Організаційні недоліки нерозривно пов'язані з технічною стороною облікового процесу: навіть оптимально розподілені функції не матимуть бажаного результату без належного технічного забезпечення і автоматизації. Це зумовлює необхідність розглянути техніко-технологічні проблеми, які впливають на точність та швидкість податкових розрахунків.

Окремий пласт труднощів пов'язаний з рівнем автоматизації податкового обліку та використанням програмного забезпечення. Сучасні цифрові інструменти мають значний потенціал у зменшенні людського фактору та

прискоренні обробки даних, однак лише за умови їх повноцінної інтеграції в систему управління підприємством.

ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» використовує BAS та М.Е.Дос, що, безумовно, спрощує формування реєстрів ПН/ПК, обмін документами та підготовку декларацій. Проте частина критично важливих операцій все ще виконується вручну, зокрема:

- звіряння дат податкових накладних та контрагентів;
- звірка митних декларацій із внутрішніми документами;
- розрахунок податкових різниць;
- визначення строків амортизації для цілей ПНП.

Виконання таких операцій вручну потребує значних часових затрат і збільшує ризик неточностей.

Окрема проблема - паралельне ведення частини реєстрів у Excel, що створює дублікати інформації, розриви між системами та ризики втрати даних. У разі збільшення кількості операцій такі ризики можуть призвести до суттєвих розбіжностей між бухгалтерським і податковим обліком.

Напрями вдосконалення

Технічні рішення включають:

1. Повну інтеграцію BAS ERP і М.Е.Дос, що дозволить уникнути ручного перенесення первинних документів.
2. Запровадження електронного архіву на базі BAS Document Management або Google Workspace.
3. Автоматичний контроль строків реєстрації ПН, що допоможе уникнути штрафів.
4. Розширення автоматизації податкових різниць, зокрема для операцій із ремонтом, модернізацією та придбанням основних засобів.

Технічні та автоматизаційні труднощі безпосередньо позначаються на аналітичних можливостях підприємства, оскільки якість аналізу залежить від повноти та доступності даних. Тому після оцінки технологічного рівня важливо перейти до проблем аналітичного забезпечення, що визначає здатність

підприємства прогнозувати податкове навантаження та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Аналітична складова податкового обліку виконує не лише інформаційну, а й управлінську функцію. Вона дозволяє прогнозувати фінансове навантаження, виявляти ризики та оцінювати ефективність податкової стратегії.

У поточній практиці підприємства основна увага приділяється формуванню декларацій, тоді як аналітичний розбір тенденцій ПДВ-кредиту, структури витрат або впливу податкових пільг здійснюється обмежено. Це позбавляє підприємство можливості більш точно планувати власну грошову політику, визначати сезонні коливання та прогнозувати від'ємне значення ПДВ.

З огляду на зростання обсягів імпорту та значне збільшення податку на прибуток у 2024 році, підприємству необхідний прогноз податкового навантаження щонайменше на 12 місяців уперед. Відсутність таких моделей обмежує стратегічну гнучкість та знижує якість управління оборотними коштами.

Напрями вдосконалення

1. Формування щомісячного податкового дашборду, який відображатиме ключові показники (ПДВ-кредит, зобов'язання, різниці, прогноз навантаження).
2. Впровадження ABC-аналізу контрагентів, що дозволить визначити основні джерела податкових ризиків.
3. Створення “Журналу податкових ризиків” для системного моніторингу помилок і їх причин.
4. Регулярна оцінка ефективності податкового кредиту, зокрема аналіз позицій, що не підтвержені або реєструються з запізненням.

Недостатність аналітичної роботи нерідко проявляється у зростанні кількості помилок та податкових ризиків, які стають очевидними лише на етапі контролю. Саме тому логічним завершенням аналізу є розгляд проблем внутрішнього контролю, що забезпечує узгодженість, точність і повноту податкових розрахунків.

Внутрішній контроль є важливою складовою будь-якої облікової системи й гарантує достовірність фінансових показників. Для підприємства, що активно розширює виробництво та імпортує, ці механізми набувають особливого значення.

У діяльності ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» ризики помилок у деклараціях з ПДВ пов'язані передусім з великим обсягом вхідного ПДВ та значною часткою імпортних операцій. Типовими є ситуації:

- неправильне включення сум за митними деклараціями;
- дублювання податкових накладних;
- неточності у ключових рядках декларації.

Через складність цих операцій виникає потреба в більш системному контролі до моменту подання звітності.

Податкові різниці - одна з найскладніших сфер обліку, адже включає амортизацію, оцінку строків корисного використання, класифікацію ремонтів і модернізацій. Помилки на цьому етапі можуть суттєво вплинути на розмір податку на прибуток.

Для підвищення рівня контролю пропонується:

1. Запровадити “Паспорт податкової операції”, який фіксуватиме всю інформацію щодо її походження, нормативного обґрунтування, відповідальних осіб та контрольних дій.
2. Проводити щоквартальний внутрішній аудит податкових розрахунків, зокрема ПДВ та ПНП.
3. Розробити матрицю контрольних точок, яка систематизує оцінку правильності операцій і зменшить ризики помилок.

З урахуванням проведеного аналізу нормативно-методичних, організаційних, техніко-технологічних, аналітичних та контрольних аспектів податкового обліку, доцільно систематизувати виявлені проблеми та визначити конкретні напрями їх усунення. Узагальнена характеристика ключових недоліків і пропорованих рішень для ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» подана у табл. 3.1, що дозволяє цілісно побачити структуру проблемного поля та стратегічні орієнтири його вдосконалення.

Проблеми обліку ПДВ та податку на прибуток і напрями їх вирішення на
ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»

№	Проблема	Суть проблеми	Наслідки	Запропоновані напрями вирішення
1	Часті зміни податкового законодавства	Постійні коригування правил ПДВ, ПНП, імпортних МД, податкових різниць	Підвищення ризику помилок у звітності, штрафів, несвоєчасного подання декларацій	<ul style="list-style-type: none"> Розробка щорічного Положення про податковий облік Підписка на Liga:Zakon /M.E.Doc оновлення Обов'язковий щоквартальний перегляд облікової політики
2	Недостатня автоматизація ПДВ-обліку	Частина операцій ведеться вручну, окремо від BAS	Дублювання даних, помилки, втрата інформації	<ul style="list-style-type: none"> Повна інтеграція BAS ERP + M.E.Doc Автоматичне звірвання ПН/ПК Електронний архів первинних документів
3	Помилки у формуванні податкового кредиту	Відсутність оперативного контролю імпортних МД та невчасних ПН	Заниження або завищення податкового кредиту, ризику штрафів	<ul style="list-style-type: none"> Автоматичне підтягування МД у BAS Контроль “завислих ПН” > 30 днів Check-list для формування декларації
4	Нечіткий розподіл відповідальності	Один бухгалтер виконує усі операції → перевантаження	Нестабільність якості обліку, кадрові ризику	<ul style="list-style-type: none"> Матриця RACI (ролі й обов'язки) Розподіл функцій між 2–3 працівниками Введення позиції “податковий координатор”
5	Недостатній внутрішній контроль	Відсутні регулярні перевірки декларацій	Можливість податкових ризиків, штрафів	<ul style="list-style-type: none"> Щомісячний pre-check декларації Внутрішній аудит ПДВ і ПНП раз у квартал Паспорт податкової операції
6	Складність урахування податкових різниць	Відсутність автоматизованої моделі, багато ручних розрахунків	Неправильне визначення бази ПНП	<ul style="list-style-type: none"> Автоматизація податкових різниць у BAS Абетка різниць (таблиця → для кожної операції)
7	Відсутність прогнозування податкового навантаження	Підприємство не планує майбутні податки	Утруднення фінансового планування, касові розриви	<ul style="list-style-type: none"> Податковий дашборд (щомісячно) Прогноз ПДВ/ПНП на 3 і 12 місяців ABC-аналіз постачальників і покупців
8	Ризики помилок у ПДВ через імпорт	Невідповідність МД, різниця в датах, конвертація валют	Від'ємне або завищене сальдо ПДВ	<ul style="list-style-type: none"> Модуль автоматизованого контролю МД Уніфікація первинних документів імпорту
9	Відсутність єдиної бази документів	Документи зберігаються у різних місцях	Втрата первинних документів або дублювання	<ul style="list-style-type: none"> Впровадження BAS Document Management або Google Workspace Першоджерела лише в електронному вигляді
10	Недостатній рівень кваліфікації у податковому праві	Зміни законодавства → складно відстежувати	Ризики податкових помилок	<ul style="list-style-type: none"> Курси: ДПС, Мінфін, Liga:Zakon Щорічне підвищення кваліфікації

Для візуалізації запропонованих напрямів удосконалення важливо не лише подати їх у табличній формі, а й відобразити логічні взаємозв'язки між окремими елементами системи податкового обліку. Тому після узагальнення проблем і шляхів їх вирішення доцільно звернутися до відповідного рис. 3.1, який демонструє структурну модель удосконалення облікових процесів на підприємстві.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»

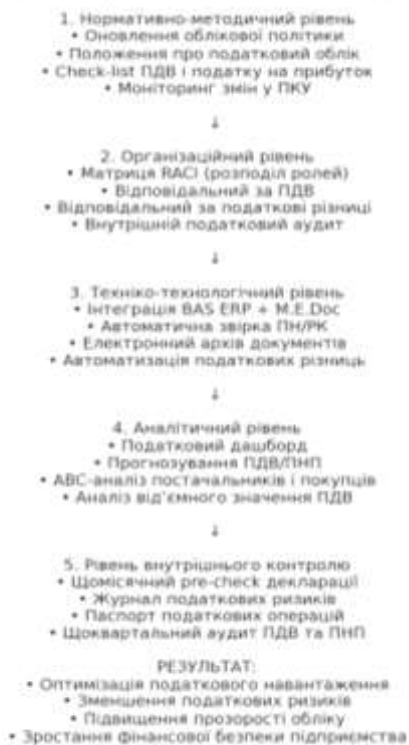

Рис. 3.1. Структурно-логічний алгоритм удосконалення податкового обліку на ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»

Поданий на рис. 3.1 структурно-логічний алгоритм удосконалення податкового обліку на ТЗОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» відображає комплексний підхід до реформування системи роботи з ПДВ та податком на прибуток. Модель побудована за принципом послідовного переходу від базових нормативно-методичних елементів до завершального рівня внутрішнього контролю, що забезпечує системність і цілісність запропонованих змін.

Перший блок окреслює нормативно-методичний фундамент, який включає затвердження облікової політики, формування внутрішніх регламентів,

створення check-lists та постійний моніторинг законодавчих змін. Саме цей рівень задає «рамки» функціонування податкового обліку та визначає правила його ведення.

Наступний рівень - організаційний - фокусується на правильному розподілі відповідальності між працівниками, формуванні RACI-матриці та впровадженні внутрішнього аудиту. Чітко структуровані ролі дозволяють зменшити навантаження на персонал і мінімізувати ризик помилок, що виникають через поєднання функцій.

Техніко-технологічний блок відображає необхідність цифровізації та автоматизації ключових процесів: інтеграції BAS ERP з М.Е.Дос, впровадження електронного архіву документів, автоматичної звірки податкових накладних та модулів розрахунку податкових різниць. Це дозволяє скоротити ручну працю та підвищити точність даних.

Аналітичний рівень моделі демонструє важливість розвитку внутрішньої податкової аналітики - створення дашбордів, прогнозування податкового навантаження, аналізу від'ємного значення з ПДВ та АВС-аналізу контрагентів. Упровадження таких інструментів дає можливість підприємству не лише реагувати на зміни, а й активно їх передбачати.

Завершальний блок - внутрішній контроль - забезпечує перевірку послідовності та правильності здійснених податкових операцій, зокрема через щомісячний pre-check декларацій, ведення журналу податкових ризиків та регулярні аудиторські процедури. Саме цей рівень гарантує відповідність усіх етапів податкового обліку законодавчим вимогам та внутрішнім стандартам підприємства.

У сукупності дана схема демонструє комплексну модель трансформації податкового обліку, яка забезпечує підвищення його якості, точності й прозорості, а також сприяє зміцненню фінансової безпеки ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ».

3.2. Шляхи оптимізації податкового навантаження на підприємство

Оптимізація податкового навантаження є важливою складовою стратегічного управління фінансами підприємства, оскільки вона визначає рівень прибутковості, доступність оборотних коштів і здатність підприємства ефективно функціонувати в умовах динамічних змін податкового законодавства. Для ТЗОВ «Хінкель Кейсінг» питання податкової оптимізації набуває особливого значення з огляду на імпортозалежну бізнес-модель, наявність суттєвого від'ємного значення ПДВ, обмеженість оборотного капіталу та плани щодо розширення діяльності, зокрема виходу на експорт з 2026 року. У таких умовах оптимізація податкових зобов'язань має бути системною, комплексною та інтегрованою в загальну фінансову політику підприємства.

Для ефективного впровадження змін важливо бачити не лише окремі заходи, а й логіку їх взаємодії - тобто повноцінну систему податкової оптимізації. Саме тому в межах даного підпункту розроблено узагальнену модель (рис. 3.2), яка відображає ключові напрями, через які може зменшуватися податкове навантаження та підвищуватися фінансова стійкість підприємства.

Модель системної податкової оптимізації

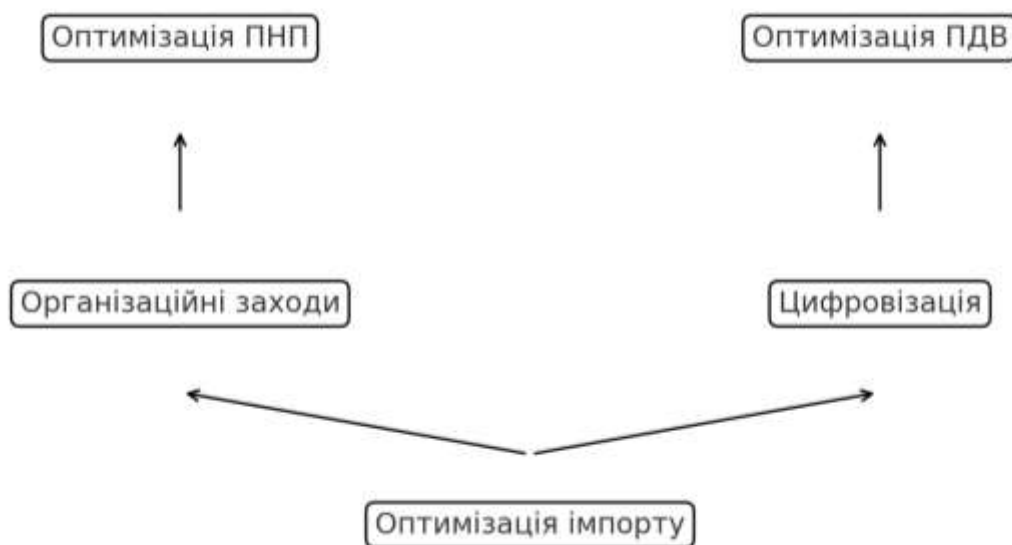

Рис. 3.2. Модель системної податкової оптимізації ТЗОВ «Хінкель Кейсінг»

Модель побудована таким чином, аби продемонструвати взаємозв'язки між окремими елементами та їх вплив на загальний результат.

У верхній частині схеми розташовані дві стратегічні зони впливу - оптимізація податку на прибуток (ПНП) та оптимізація ПДВ. Саме ці два податки формують основну частину податкового навантаження та найбільше впливають на чистий прибуток і ліквідність підприємства. Оптимізація податку на прибуток пов'язана зі зміною амортизаційної політики, коректним формуванням витрат, удосконаленням обліку довгострокових операцій та підвищенням точності фінансового результату. Натомість оптимізація ПДВ передбачає управління податковим кредитом, своєчасну реєстрацію податкових накладних, зменшення «завислих» сум та підготовку підприємства до можливості бюджетного відшкодування.

У середньому блоці подано організаційні заходи та цифровізацію, які виконують підтримувальну функцію та забезпечують належний рівень дисципліни та контролю. Організаційні заходи охоплюють впровадження RACI-матриці, щомісячні перевірки декларацій, внутрішній аудит ПДВ та ПНП. Цифровізація передбачає автоматизацію звірок, інтеграцію BAS ERP та M.E.Doc, створення електронного архіву документів і мінімізацію ручних операцій. Обидва ці напрями зменшують ризики помилок, підвищують точність облікових даних та забезпечують прозорість податкових процесів.

У нижній частині схеми розташовано блок «Оптимізація імпорту», який відображає зовнішньоекономічну специфіку діяльності підприємства. Оскільки значна частка ПДВ і витрат формуються саме через імпорتنі операції, їх оптимізація виступає фундаментальною умовою зменшення податкового навантаження. До таких заходів належать диверсифікація постачальників, коректне визначення митної вартості, оптимізація курсових ризиків та зменшення імпортозалежності.

Стрілки на схемі демонструють, що саме організаційні заходи та цифровізація виступають центральною ланкою, яка пов'язує податкову оптимізацію з управлінням імпортними операціями. Таким чином, модель

показує, що оптимізація податкового навантаження не є сукупністю розрізнених дій, а єдина інтегрована система, де удосконалення одного напрямку підсилює інший.

Оскільки податок на прибуток є прямим податком і безпосередньо впливає на розмір чистого прибутку, його оптимізація є одним із найефективніших інструментів управління фінансовими результатами. Для ТЗОВ «Хінкель Кейсінг» проблема ускладнюється тим, що підприємство не використовує податкові різниці та не застосовує прискорену амортизацію, хоча законодавство надає такі можливості.

Для кращої візуалізації логіки оптимізації податку на прибуток доцільно узагальнити ключові етапи цього процесу у вигляді структурної схеми (рис. 3.3). Наведений нижче рисунок дозволяє представити повний цикл управління податковими зобов'язаннями - від формування фінансового результату до контролю податкових різниць і планування майбутніх податкових платежів. Така схема є базою для системного удосконалення обліку та зменшення податкового навантаження підприємства.

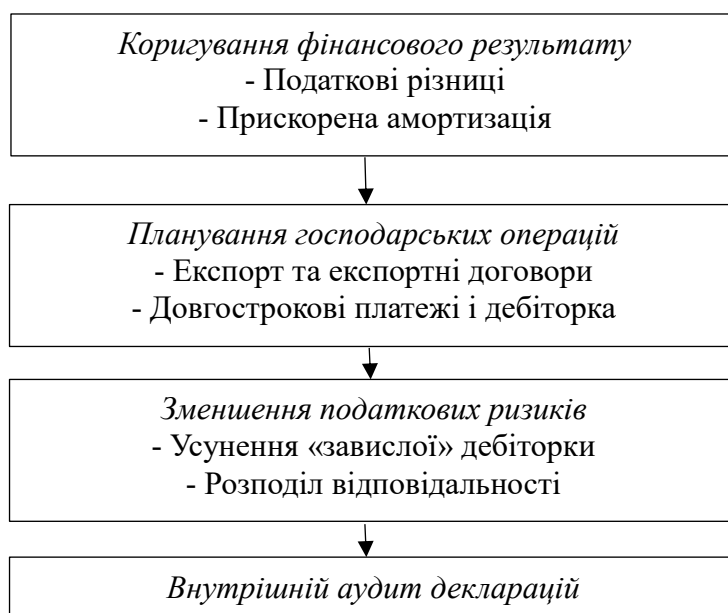

Рис. 3.3. Схема оптимізації податку на прибуток підприємств

Рисунок 3.2.3 узагальнює комплексний підхід до оптимізації податку на прибуток на ТЗОВ «Хінкель Кейсінг» і відображає ключові управлінські, облікові та аналітичні елементи процесу.

Одним із найбільш дієвих методів легального зменшення податкового навантаження є застосування прискореної амортизації відповідно до ст. 138 ПКУ. У контексті планованого оновлення основних засобів у 2025-2026 роках, підприємство отримує можливість:

- збільшити суму амортизаційних відрахувань у перші роки;
- зменшити базу оподаткування податком на прибуток;
- забезпечити швидше повернення інвестицій у капітальні активи;
- підвищити гнучкість у плануванні фінансових потоків.

Така стратегія є особливо ефективною у періоди інвестиційної активності, коли підприємство здійснює значні капітальні вкладення.

Разом із питанням амортизації не менш важливим є коректне формування витрат, що безпосередньо впливають на фінансовий результат до оподаткування. Тому наступним кроком є перегляд складу витрат операційної діяльності.

Аналіз діяльності підприємства за 2022-2024 роки засвідчив, що частина витрат або визнається частково, або не включається до податкових витрат взагалі, хоча мала б бути відображена. Зокрема, це:

- маркетингові та рекламні послуги;
- логістичні витрати;
- консультаційні та юридичні послуги;
- витрати на дрібні ремонти;
- витрати на гарантійне обслуговування.

Включення цих витрат дозволяє:

- зменшити фінансовий результат до оподаткування;
- забезпечити відповідність методики обліку міжнародним стандартам;
- підвищити прозорість та обґрунтованість формування витрат.

Однак навіть при коректному формуванні витрат і амортизації залишається питання коректного відображення доходів та їх розподілу в часі. Це особливо важливо для підприємства, яке використовує довгострокові договори та авансові платежі.

Оскільки значна частина реалізації здійснюється за договорами із

передоплатою, виникає ризик нерівномірного визнання доходів, що може призводити до стрибків податку на прибуток у різних періодах. Для оптимізації необхідно:

- застосовувати принципи МСФЗ щодо «визнання доходу за ступенем виконання зобов'язань»;
- уникати передчасного визнання доходу;
- розробити внутрішній стандарт розподілу доходів у часі;
- гармонізувати облікову політику доходів із податковими вимогами.

Коректне управління довгостроковими договорами дозволяє згладити податкові пікові навантаження та забезпечити прогнозованість фінансових результатів.

Однак податок на прибуток - це лише частина податкового навантаження підприємства. Значну роль відіграє ПДВ, де підприємство стикається з більш системними та масштабними проблемами.

Для ТЗОВ «Хінкель Кейсінг» саме ПДВ є найпроблемнішим податком через імпорتنу специфіку діяльності, довгий операційний цикл, «завислі» ПН та відсутність практик бюджетного відшкодування. У 2024 році підприємство сформувало від'ємне значення з ПДВ понад 2,2 млн грн, що фактично означає іммобілізацію оборотних коштів.

Однією з причин від'ємного значення є розбіжності між митними деклараціями та податковими накладними, несвоєчасна реєстрація або відсутність ПН від контрагентів. Впровадження системи контролю «завислих» ПН (автоматичні індикатори ризику) дозволить:

- зменшити обсяг від'ємного значення;
- своєчасно формувати податковий кредит;
- уникати спорів із податковими органами;
- покращити якість первинних документів.

Завдяки оптимізації очікувана економія становить близько 660 тис. грн.

Систематизація податкового кредиту з ПДВ дає змогу перейти до наступного важливого аспекту - можливості бюджетного відшкодування, особливо з огляду

на намір підприємства розпочати експорт з 2026 року.

Перехід до експортних операцій створить умови для застосування ставки 0% ПДВ, що дозволить:

- щомісячно накопичувати податковий кредит;
- претендувати на бюджетне відшкодування;
- формувати позитивний грошовий потік за рахунок повернення ПДВ.

Для цього необхідно завчасно підготуватися:

- забезпечити бездоганну якість первинних документів;
- налагодити взаємозв'язок між МД та ПН;
- створити електронний архів документів для перевірок.

Таким чином, ефективність адміністрування ПДВ неможливо відокремити від організаційних та технологічних аспектів діяльності підприємства, тому наступним ключовим блоком є цифровізація та вдосконалення управління податковою функцією.

Впровадження RACI-матриці для податкової функції дозволяє чітко розмежувати відповідальність у процесі формування податкових декларацій та обробки первинних документів. Це дає змогу:

- усунути дублювання функцій;
- запобігати помилкам у даних;
- покращити прозорість робочих процесів;
- прискорити реалізацію податкових процедур.

Запропоновано запровадити щомісячний «pre-check» декларацій та щоквартальний поглиблений внутрішній аудит ПДВ і ПНП, що дозволить:

- своєчасно виявляти помилки;
- уникати штрафів і донарахувань;
- зменшити податкові ризики.

Інтеграція BAS ERP, M.E.Doc та електронного архіву документів дозволить:

- скоротити ручні операції на 25 год/міс;
- підвищити точність звірок;
- зменшити ризики втрати даних;

- зекономити не менше 60 тис. грн на рік.

Водночас оскільки значну частку податкового навантаження формують імпорتنі операції, важливо врахувати і цей аспект.

Підприємство є імпортозалежним на $\approx 45\%$, а це означає високі валютні ризики та додаткове навантаження з ПДВ.

Зменшення імпортозалежності на 10% дає змогу:

- зменшити собівартість;
- знизити валютні ризики;
- зменшити суму імпортного ПДВ;
- оптимізувати структуру витрат.

Очікуваний ефект - близько 200 тис. грн на рік.

Рис. 3.4 відображає логічно структуровану модель управління ПДВ на підприємстві, що дозволяє побачити ключові етапи оптимізації та їх взаємний вплив.

Рис. 3.4. Схема оптимізації ПДВ

Схема показує, що робота з ПДВ не зводиться до механічного ведення обліку, а є комплексним процесом, який охоплює контроль первинних документів, взаємодію з контрагентами, роботу з митними органами, планування

руху податкового кредиту та підготовку до бюджетного відшкодування. Оптимізація ПДВ повинна спиратися на інтегрований підхід, де кожен блок підсилює інші, формуючи цілісну систему податкового менеджменту. Її запровадження дає можливість зменшити податкові ризики, підвищити якість обліку та забезпечити більш стабільний фінансовий результат підприємства.

Розроблені напрями оптимізації податкового навантаження ТзОВ «Хінкель Кейсінг» ґрунтуються на комплексному підході, який охоплює фінансові, організаційні та технологічні аспекти (табл. 3.2). Запропоновані заходи - від амортизаційної оптимізації та розширення складу витрат до системного управління ПДВ і цифровізації процесів - дозволяють не лише зменшити суму податкових платежів, але й підвищити якість фінансового управління в цілому.

Таблиця 3.2

Основні заходи оптимізації податкового навантаження ТзОВ «Хінкель Кейсінг»

Напрямы	Зміст заходу	Очікуваний ефект
Оптимізація ПНП	Прискорена амортизація, розширення складу витрат	↓ податку, покращення фінрезультату
Оптимізація ПДВ	Відшкодування ПДВ, зменшення «завислих» ПН	+660 тис. грн
Імпорт	Зниження імпортозалежності, корекція МД	+200 тис. грн
Цифровізація	BAS+M.E.Doc, контроль ПН	+60 тис. грн
Організація	RACI, внутрішній аудит	зниження ризиків

Сукупний економічний ефект від реалізації напрямів може становити понад 13,6 млн грн щороку, що забезпечує підприємству суттєві внутрішні фінансові резерви для розвитку, модернізації основних засобів, розширення ринкової присутності та підготовки до експортної діяльності. Таким чином, оптимізація податкового навантаження виступає не лише механізмом зменшення витрат, а й стратегічним інструментом підвищення конкурентоспроможності та реалізації довгострокових цілей підприємства.

3.3. Напрями підвищення економічної ефективності діяльності ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ»

Підвищення економічної ефективності діяльності підприємства є одним з ключових завдань стратегічного управління, оскільки саме економічна стійкість визначає здатність підприємства розвиватися, адаптуватися до зовнішніх викликів і забезпечувати конкурентоспроможність. Для ТзОВ «Хінкель Кейсінг» це питання має особливу актуальність, враховуючи високий рівень імпортозалежності, нестачу оборотного капіталу, суттєве від'ємне значення з ПДВ, нерівномірність грошових потоків та обмеженість кадрових і технічних ресурсів у бухгалтерській службі.

Проведений у попередніх розділах аналіз засвідчив, що підприємство демонструє динамічне зростання доходу та розвитку виробничої діяльності, однак його фінансова стійкість потребує зміцнення. Водночас підприємство має низку стратегічних переваг: гнучкість управлінських рішень, налагоджені імпортні контакти, здатність швидко нарощувати обсяги операцій та високий темп зростання виручки. Це створює підґрунтя для формування комплексної системи підвищення економічної ефективності.

Перед формуванням конкретних напрямів удосконалення необхідно узагальнити результати аналізу у вигляді інтегрованої концептуальної моделі, що дозволяє побачити економічну ефективність як результат взаємодії операційних, фінансових, податкових, кадрових та технологічних чинників. Саме така модель подана на рис. 3.5 і слугує методологічним підґрунтям для подальших рекомендацій.

Переходячи до ґрунтового аналізу потенційних шляхів розвитку, доцільно побудувати SWOT-матрицю підприємства, яка дозволяє поєднати внутрішні можливості та обмеження із зовнішніми ринковими умовами (табл. 3.3). Така систематизація забезпечує об'єктивне підґрунтя для розробки дієвих стратегічних рішень.

Рис. 3.5. Концептуальна модель підвищення економічної ефективності ТЗОВ «Хінкель Кейсінг»

Таблиця 3.3

SWOT-аналіз ТЗОВ «Хінкель Кейсінг»

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
Гнучкість управління	Нестача оборотних коштів
Налагоджені імпортні контакти	Велике від'ємне значення ПДВ
Високий темп зростання доходів	Імпортозалежність
Власне фінансування без кредитів	Малий штат бухгалтерії
Потенціал масштабування	Нестабільні грошові потоки
Можливості (O)	Загрози (T)
Розширення виробництва	Коливання імпортних цін
Освоєння нових ринків	Стрибки валютного курсу
Діджиталізація обліку	Підвищення податкового тиску
Залучення інвесторів	Логістичні ризики
Поглиблення аналітики	Невизначеність регуляторної політики

Проведене дослідження свідчить, що підприємство має вагомими сильні сторони - гнучкість управління, розгалужені імпорتنі контакти, високий темп зростання доходів та можливість фінансування діяльності за рахунок власного капіталу. Водночас його слабкими місцями залишаються недостатність оборотного капіталу, імпортозалежність, податкові ризики, нестабільність cash-flow та відсутнє кадрове навантаження на бухгалтерську службу.

Розширення ринку, цифровізація обліку та розвиток аналітичних підходів відкривають нові можливості для зміцнення конкурентоспроможності. Проте підприємство має враховувати й зовнішні загрози - коливання валютного курсу, логістичні ризики, можливі зміни податкового законодавства та нестабільність міжнародних поставок.

SWOT-матриця, подана у табл. 3.3, дозволяє інтегрувати всі ці аспекти та спрямувати стратегічні рішення у площину реалістичних і досяжних заходів.

На основі SWOT-аналізу, а також детального вивчення фінансових, податкових та виробничих показників підприємства, стає можливим виокремити ключові напрями підвищення ефективності, які враховують як внутрішні ресурси, так і зовнішні виклики. Їх систематизація подана у табл. 3.4, що містить логічно структуровані заходи та їх очікуваний економічний ефект.

Таблиця 3.4

Основні напрями підвищення економічної ефективності

Напрямок	Заходи	Очікуваний ефект
1. Формування оборотного капіталу	Залучення інвестора, збільшення статутного капіталу, прискорення оборотності	+ стабільність cash-flow, ліквідність
2. Зниження імпортозалежності	Локалізація частини витрат, пошук альтернативних постачальників	+ нижча собівартість
3. Управління ПДВ	Прогнозування від'ємного значення, контроль МД	+ зменшення ризику блокування ПН
4. Податкова оптимізація	Управління податковими різницями, використання пільг	+ зниження податкового навантаження
5. Цифровізація обліку	Інтеграція BAS–М.Е.Дос–аналітика	+ прискорення процесів, менше помилок
6. Розвиток бухгалтерського персоналу	Навчання, розподіл функцій, аудит	+ якісніший облік і контроль

Висвітлені напрями охоплюють п'ять ключових блоків:

1. Операційна ефективність, яка передбачає зменшення залежності від імпорту, оптимізацію структури витрат, підвищення оборотності запасів та раціоналізацію ресурсного забезпечення виробництва.
2. Фінансова стійкість, головними завданнями якої є формування власних оборотних коштів, забезпечення стабільності cash-flow та оптимізація структури капіталу без залучення кредитного навантаження.
3. Податкова оптимізація, спрямована на управління від'ємним значенням ПДВ, коректне ведення податкових різниць та мінімізацію податкових ризиків.
4. Організаційно-кадровий розвиток, який передбачає посилення бухгалтерської служби, розподіл функцій, підвищення кваліфікації персоналу та створення системи внутрішнього контролю.
5. Цифровізація та автоматизація, що включає інтеграцію ERP-рішень, автоматичний контроль ПДВ, створення аналітичних моделей та цифровий документообіг.

Для обґрунтування доцільності запропонованих заходів важливо продемонструвати потенційний економічний ефект від їх впровадження. Розрахунки дають змогу оцінити, які саме вигоди може отримати підприємство у коротко- та середньостроковому періоді, та підтверджують результативність обраних стратегічних рішень.

Ефект від прискорення оборотності оборотних активів.

Оборотність оборотних активів є одним із найважливіших показників ефективності використання ресурсів підприємства. Тривалий цикл обороту коштів свідчить про їх іммобілізацію, що знижує ліквідність, ускладнює фінансування діяльності та збільшує потребу у зовнішньому капіталі. В умовах, коли ТзОВ «Хінкель Кейсінг» функціонує виключно за рахунок власних ресурсів, прискорення оборотності є критичним чинником підвищення ефективності.

Станом на кінець 2024 року середній період обороту оборотних активів становить близько 150 днів. За рахунок оптимізації запасів, впровадження

політики управління дебіторською заборгованістю та цифровізації документообігу цілком реалістичним є зниження цього показника до 145 днів.

Розрахунок ефекту від прискорення оборотності оборотних активів:

Поточна оборотність: ~150 днів.

Ціль: 145 днів.

Економія оборотних коштів:

Формула:

$$OK_{\epsilon} = (\text{Виручка} / 365) \times (\Delta \text{ оборотності}).$$

Підставляємо:

$$OK_{\epsilon} = (42 \text{ млн} / 365) \times (5) \approx 575,34 \text{ тис грн.}$$

Таким чином, підприємство може вивільнити близько 575,3 тис грн оборотних коштів, які раніше були «заморожені» в запасах, дебіторській заборгованості чи незавершених операціях.

Економічна інтерпретація заходу:

- це додатковий внутрішній ресурс, еквівалентний залученню кредиту без відсотків;
- покращується ліквідність та фінансова стійкість;
- зменшується потреба у зовнішньому фінансуванні;
- підприємство здатне фінансувати зростання обсягів продажів без залучення позик.

Ефект від оптимізації ПДВ та управління від'ємним значенням.

У 2024 році у підприємства сформувалося від'ємне значення ПДВ у розмірі понад 2,2 млн грн, що виникло внаслідок значних імпорتنих закупівель. Частина цього значення може містити так звані «завислі» податкові накладні - ті, що не зареєстровані, містять технічні помилки або потребують уточнення.

Згідно з практикою вітчизняних підприємств, близько 20-35% таких сум можуть бути вивільнені шляхом правильного документування, контролю та автоматичної звірки МД та ПН.

Припустимо, що через упорядкування документообігу, автоматичний контроль ПН, своєчасну реєстрацію накладних та синхронізацію BAS-M.E.Doc

вдасться зменшити обсяг проблемних сум на 30%.

Розрахунок ефекту від оптимізації ПДВ:

Середній залишок від'ємного значення: 2,2 млн грн.

При 30% зменшенні «завислих» сум шляхом контролю:

Ефект = 2,2 млн × 0,3 = 660 тис. грн.

Економічна інтерпретація заходу:

- ця сума може бути врахована в податковому кредиті майбутніх періодів;
- зменшує розмір ПДВ-зобов'язань у наступних періодах;
- знижує ризик податкових санкцій;
- прискорює повернення коштів у оборот підприємства.

Ефект від цифровізації та автоматизації облікових процесів.

Наразі частина операцій бухгалтерії виконується вручну: звірка податкових накладних, формування реєстрів, контроль МД, аналіз податкових різниць. Це призводить до значних витрат робочого часу, а отже, й коштів.

Розрахунок ефекту від цифровізації та автоматизації:

Середній час на ручні операції бухгалтера: 40 год/міс.

Після автоматизації - 15 год/міс.

Економія часу: 25 год.

Вартість робочої години: 100 грн.

Ефект за рік:

$25 \times 100 \times 12 = 30\,000$ грн/рік (мінімально).

Економічна інтерпретація заходу:

- мінімальна оцінка ефекту (без врахування уникнення штрафів і помилок);
- дає змогу скоротити навантаження на персонал;
- дозволяє перерозподілити час працівників на аналітичні функції;
- підвищує якість та точність податкової звітності.

Ефект від зниження імпортозалежності на 10%

Значна частина витрат підприємства пов'язана з імпортом ($\approx 45\%$). Зменшення імпортозалежності навіть на незначні 10% дає змогу знизити витрати на закупівлі та зменшити валютні ризики.

Розрахунок зниження собівартості при зменшенні імпортозалежності.

Частка імпорту у собівартості: ~45%

Зниження залежності на 10% дає:

$C_e = \text{Собівартість} \times 0,10 \times \text{курсова різниця (близько 5\%)}$

$\approx 20 \text{ млн} \times 0,10 \times 0,05 = 100 \text{ тис. грн.}$

Економічна інтерпретація заходу:

- пряме скорочення витрат;
- зниження валютного ризику;
- підвищення маржинальності операційної діяльності.

Розрахунки доводять (табл. 3.5), що імплементація комплексних заходів може забезпечити сумарний потенційний ефект понад 1,365 млн грн, що свідчить про значний вплив запропонованих заходів на підвищення фінансової стійкості підприємства. В середньостроковій перспективі ці заходи дозволять отримати ще ще більше за рахунок зростання рентабельності, скорочення витрат і підвищення податкової ефективності.

Запропоновані напрями розвитку дозволяють ТЗОВ «Хінкель Кейсінг»:

- зміцнити фінансову стійкість;
- стабілізувати грошові потоки;
- оптимізувати податкове навантаження;
- скоротити операційні та імпортні ризики;
- підвищити ефективність управління;
- створити умови для масштабування виробництва.

Важливо підкреслити, що більшість цих ефектів має не лише кількісну, а й якісну складову: скорочення податкових ризиків, підвищення точності фінансової звітності, зміцнення внутрішнього контролю та зниження залежності від зовнішніх факторів (зокрема валютних коливань). У сукупності ці заходи формують збалансовану модель розвитку, яка підвищує стратегічну стійкість підприємства та забезпечує основу для масштабування виробництва та виходу на нові ринки.

Економічний ефект запропонованих напрямів підвищення ефективності
діяльності ТзОВ «Хінкель Кейсінг»

№	Напрямок підвищення ефективності	Сутність заходу	Формула / підхід до розрахунку	Очікуваний економічний ефект, грн	Економічний зміст
1	Прискорення оборотності оборотних активів	Скорочення операційного циклу з 150 до 145 днів	$OKe = (\text{Виручка} / 365) \times \Delta \text{днів}$	575 340	Вивільнення оборотних коштів із запасів та дебіторської заборгованості; зростання ліквідності
2	Оптимізація ПДВ та управління від'ємним значенням	Зменшення обсягу «завислих» ПН та коректування податкового кредиту	$E = \text{Від'ємне значення} \times 0.3$	660 000	Зменшення податкових ризиків, покращення cash-flow у майбутніх періодах
3	Автоматизація та цифровізація податкового обліку	Зниження частки ручних операцій із 40 до 15 год/міс	$E = (\text{економія год}) \times \text{ставка} \times 12$	30 000	Скорочення трудових витрат, підвищення точності та своєчасності звітності
4	Зменшення імпортозалежності	Диверсифікація постачальників та локалізація закупівель	$Se = \text{Собівартість} \times 0.10 \times 0.05$	100 000	Зниження валютних ризиків і собівартості виробництва
	Загальний ефект			1 365 340 грн	Сукупний річний ефект від реалізації програми підвищення ефективності

Цифровізація бухгалтерського та податкового обліку стала ключовим вектором розвитку сучасних підприємств, оскільки забезпечує не лише автоматизацію рутинних операцій, а й суттєво підвищує прозорість, точність та оперативність управлінських рішень. В умовах частих змін податкового законодавства, зростання обсягу документів і розширення зовнішньоекономічних операцій саме сучасні інформаційні технології дозволяють підприємствам уникати помилок, мінімізувати податкові ризики та формувати ефективну систему внутрішнього контролю. Для підприємств з

активною імпортною діяльністю, таких як ТЗОВ «Хінкель Кейсінг», цифрова трансформація обліку стає не просто рекомендацією, а об'єктивною необхідністю для забезпечення сталого розвитку.

Однією з ключових тенденцій останніх років є активне впровадження інтегрованих інформаційних систем, які забезпечують повноцінний цикл обробки даних - від формування первинної документації до подання податкової звітності. До таких систем належать BAS ERP, BAS Бухгалтерія, М.Е.Дос, СОТА, Liga:Zakon, електронний кабінет платника податків та інші інструменти. Їх використання дозволяє підприємству суттєво скоротити витрати часу на введення даних, забезпечити швидкий обмін інформацією з ДПС та контрагентами, а також автоматизувати складні елементи податкового обліку, зокрема формування податкового кредиту і податкових зобов'язань з ПДВ.

Для ТЗОВ «Хінкель Кейсінг» особливе значення має автоматизована обробка імпортних операцій, оскільки саме вони формують основну частину від'ємного значення з ПДВ. Інформаційні системи дозволяють синхронізувати дані митних декларацій із бухгалтерськими регістрами, забезпечити автоматичне завантаження документів у систему, а також проводити звірку між МД та податковими накладними. Це мінімізує ризик виникнення розбіжностей, які часто стають підставою для податкових перевірок або блокування податкового кредиту.

Важливою складовою функціонування сучасного підприємства є електронний документообіг (ЕДО). Використання систем М.Е.Дос та Vchasno дозволяє формувати, підписувати та обмінюватися первинними документами в режимі реального часу. Для податкових цілей це означає скорочення строків реєстрації податкових накладних, унеможливлення їх втрати, а також забезпечення швидкого формування архіву, доступ до якого є необхідним під час перевірок ДПС. Крім того, електронний документообіг забезпечує прозорість внутрішніх процесів, що є важливим елементом внутрішнього контролю.

Окремим напрямом розвитку інформаційних систем є автоматизація аналітичних функцій. Сучасні програми дозволяють формувати дашборди

податкового навантаження, аналізувати динаміку податкового кредиту та податкових зобов'язань, відстежувати відхилення та прогнозувати податкові платежі на майбутні періоди. Для підприємства, що має значні коливання обсягів імпорتنих і внутрішніх операцій, такі інструменти є надзвичайно цінними, оскільки дозволяють планувати cash-flow, уникати касових розривів та управляти від'ємним значенням ПДВ.

Суттєвою перевагою інформаційних технологій є можливість впровадження RPA-рішень (robotic process automation), які автоматизують рутинні облікові операції, такі як перевірка статусу ПН, імпорту банківських виписок, рознесення платежів, формування зведених звітів. Для ТзОВ «Хінкель Кейсінг» це означає зменшення навантаження на бухгалтерський персонал, який традиційно є невеликим за чисельністю.

Не менш важливим є використання сервісів податкового комплаєнсу - автоматичних систем перевірки контрагентів (YouControl, Opendatabot, Liga360). Такі сервіси дозволяють оцінити податкові ризики контрагентів, перевірити їх реєстрацію як платників ПДВ, статус податкових накладних, наявність судових справ чи податкового боргу. Це зменшує ймовірність визнання операцій фіктивними або сумнівними.

Завершальним аспектом є інтеграція бухгалтерського обліку з управлінськими системами підприємства. Інформаційні технології дозволяють об'єднати в єдиному середовищі дані про закупівлі, продажі, виробництво, складські залишки та фінансові показники, що забезпечує цілісність облікової інформації. Це особливо важливо для податкового аналізу, оскільки дозволяє оперативно виявляти відхилення, контролювати маржинальність, визначати економічний ефект від імпорتنих операцій та оцінювати вплив податків на загальну фінансову стійкість.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що сучасні інформаційні технології формують основу ефективної системи податкового обліку та аналізу. Їх застосування на ТзОВ «Хінкель Кейсінг» дасть змогу значно зменшити податкові ризики, підвищити якість управлінської інформації, оптимізувати

податкове навантаження та забезпечити оперативність прийняття рішень. Цифровізація облікових процесів є стратегічним ресурсом, який визначає конкурентоспроможність підприємства в умовах динамічного ринкового середовища та швидкоплинних змін податкового законодавства.

Висновки до розділу 3

У розділі 3 було розглянуто ключові напрями вдосконалення системи обліку та аналізу податкових розрахунків на ТзОВ «Хінкель Кейсінг», що дало змогу визначити комплексні шляхи підвищення ефективності податкового менеджменту підприємства. Проведене дослідження засвідчило, що якість організації податкового обліку значною мірою залежить від узгодженості нормативно-методичних, організаційних, технологічних і контрольних процесів, а також від наявності системного аналітичного супроводу.

По-перше, встановлено, що підприємство стикається з низкою проблем нормативно-методичного характеру - частими змінами податкового законодавства, складністю обліку імпортного ПДВ, а також необхідністю коректного визначення податкових різниць. Для їх подолання запропоновано формалізувати внутрішню податкову політику, використовувати довідники законодавчих змін, а також упровадити внутрішні регламенти та check-lists для підготовки звітності з ПДВ і податку на прибуток.

По-друге, організаційний аналіз продемонстрував потребу у розподілі відповідальності між працівниками бухгалтерської служби, впровадженні RACI-матриці, підсиленні внутрішнього контролю та проведенні регулярних аудиторських перевірок податкових розрахунків. Такі заходи зменшують ймовірність помилок, сприяють підвищенню прозорості обліку та покращують управління податковими ризиками.

По-третє, техніко-технологічний аспект підтвердив важливість глибокої цифровізації податкового обліку. Інтеграція BAS ERP, M.E.Doc, сервісів електронного документообігу, інструментів податкового комплаєнсу (YouControl,

Opendatabot) та ВІ-аналітики забезпечує автоматизацію ключових операцій, зменшує трудомісткість процесів та підсилює аналітичну складову управління податковими зобов'язаннями. Саме цифровізація дає змогу своєчасно формувати податкові накладні, контролювати імпорнтні операції, управляти від'ємним значенням ПДВ і прогнозувати податкове навантаження.

Четвертим важливим компонентом є системний податковий аналіз і планування. Запропоновано впровадити податкові дашборди, моделі прогнозування ПДВ і податку на прибуток, АВС-аналіз контрагентів, журнал податкових ризиків та внутрішні паспорти податкових операцій. Це створює інформаційний фундамент для прийняття рішень і дозволяє підприємству управляти не лише поточними, а й перспективними податковими зобов'язаннями.

Нарешті, у розділі 3 було сформовано стратегічні напрями підвищення економічної ефективності підприємства - від оптимізації оборотних коштів і податкової політики до зменшення імпортозалежності та підсилення аналітичної функції. Розрахункові моделі показали, що запропоновані заходи можуть забезпечити мультиплікативний економічний ефект: вивільнення до 575,3 тис грн оборотних коштів, зменшення «завислого» ПДВ на 30%, скорочення витрат часу на облікові операції, зменшення собівартості імпорнтних товарів та загальне підвищення фінансової стійкості.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що реалізація запропонованих у розділі 3 заходів сприятиме комплексному вдосконаленню системи податкового менеджменту ТзОВ «Хінкель Кейсінг». Йдеться не лише про підвищення точності обліку чи оптимізацію податкового навантаження, а й про створення сучасної цифрової моделі податкової роботи, здатної адаптувати підприємство до динамічних змін зовнішнього середовища та забезпечити його сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі було комплексно досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку та аналізу податкових розрахунків на підприємстві, зокрема на прикладі ТзОВ «Хінкель Кейсінг». На основі проведеного аналізу сформовано системне бачення впливу податку на додану вартість і податку на прибуток на фінансові результати, ліквідність і податкове навантаження підприємства, а також окреслено напрями удосконалення податкового менеджменту в умовах сучасного нормативного середовища.

У першому розділі розкрито економічну сутність прямих і непрямих податків, їх роль у формуванні доходів бюджету та забезпеченні макроекономічної стабільності. Особливу увагу приділено ПДВ і податку на прибуток як базовим складовим податкової системи України. Встановлено, що ПДВ є ключовим джерелом державних доходів і виконує не лише фіскальну, а й регуляторну функцію через вплив на споживання та інвестиції. Податок на прибуток, у свою чергу, напряму визначає структуру фінансових результатів підприємства та формує стимули щодо інвестицій у необоротні активи, модернізацію виробництва та підвищення ефективності операційної діяльності. Також узагальнено нормативно-правове забезпечення податкового обліку, визначено його інформаційні джерела та особливості податкового аналізу як інструменту оцінки податкового навантаження.

У другому розділі детально представлено організаційно-економічну характеристику ТзОВ «Хінкель Кейсінг», його фінансові результати, структуру персоналу, обсяги імпорتنих операцій і податкових платежів у динаміці за 2022-2024 рр. Аналіз показав, що підприємство демонструє стабільне зростання чистого доходу (зростання понад 40% за три роки), однак стикається з проблемами: високою імпортозалежністю, значними коливаннями оборотних активів і формуванням суттєвого від'ємного значення з ПДВ. Проведений аналіз податкового навантаження виявив, що протягом 2023-2024 рр. рівень податкових зобов'язань зростав повільніше, ніж темпи збільшення доходів, що свідчить про

можливості для оптимізації податкових витрат та управління фінансовими потоками. Особливої уваги потребує ситуація з ПДВ: значний і зростаючий податковий кредит (у 2024 р. - понад 2,2 млн грн) зумовлює формування від'ємного значення та впливає на грошові потоки підприємства. Аналіз податкового навантаження показав зростання податку на прибуток у 2024 р. більш ніж утричі порівняно з попереднім роком, що вимагає перегляду облікових підходів і пошуку шляхів оптимізації витрат. У структурі платежів найбільшу частку становлять ПДФО та ЄСВ, що підкреслює важливість ефективної політики управління персоналом. Визначено, що податкове навантаження на прибуток у 2024 р. збільшилося понад утричі, що потребує запровадження заходів зі зменшення об'єкта оподаткування шляхом коректного визначення витрат та застосування податкових різниць.

Загалом проведений аналіз дає змогу стверджувати, що проблеми обліку ПДВ та податку на прибуток на ТзОВ «ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» мають комплексний характер і охоплюють як нормативно-методичну, так і організаційну, технічну, аналітичну та контрольну складові. Більшість із них є типовими для підприємств, що перебувають у фазі активного розвитку, розширення виробництва та збільшення обсягів імпорتنих операцій. У таких умовах навіть незначні недосконалості в обліковій системі можуть призводити до податкових розбіжностей, підвищення ризиків штрафних санкцій та втрати частини фінансового потенціалу. Саме тому систематизація виявлених проблем і їх глибоке опрацювання є необхідною передумовою формування ефективної податкової політики підприємства.

Запропоновані напрями вдосконалення - оновлення методичної бази, оптимізація ролей і відповідальності, посиленна автоматизація, запровадження комплексної аналітики та впровадження регулярних внутрішньоконтрольних процедур - створюють цілісну модель модернізації податкового обліку. Їх реалізація дозволить значно знизити податкові ризики, підвищити достовірність і прозорість податкових розрахунків та забезпечити стратегічну гнучкість підприємства в умовах змін зовнішнього середовища. У результаті ТзОВ

«ХІНКЕЛЬ КЕЙСІНГ» зможе не лише забезпечити відповідність чинним вимогам Податкового кодексу України, а й підвищити ефективність управління фінансовими результатами та посилити свою економічну стійкість.

У третьому розділі обґрунтовано напрями вдосконалення обліку ПДВ і податку на прибуток. Було виявлено ключові проблеми податкового менеджменту: нормативно-методичні (часті зміни законодавства, складність документування податкового кредиту), організаційні (розподіл функцій у бухгалтерії, відсутність системного внутрішнього контролю), технологічні (брак автоматизації облікових процесів) та аналітичні (недостатнє прогнозування податкового навантаження). Для їх подолання розроблено комплекс практичних рекомендацій: удосконалення внутрішньої податкової політики, впровадження RACI-матриці відповідальності, автоматизація податкових процедур (BAS, M.E.Doc, Vchasno), створення податкових дашбордів, застосування ВІ-аналітики та сучасних сервісів комплаєнсу. Запропоновано також механізми оптимізації ПДВ (зменшення «завислого» кредиту, підготовка до бюджетного відшкодування) та податку на прибуток (використання прискореної амортизації, оптимізація витрат, формування інвестиційної стратегії). Сформовано розрахунковий блок, що показав економічний ефект запропонованих заходів: зменшення тривалості обороту активів може вивільнити до 575,3 тис грн, оптимізація ПДВ - до 660 тис. грн, а автоматизація обліку зменшує витрати на персонал щонайменше на 30 тис. грн на рік.

Загалом результати дослідження підтвердили, що ефективний податковий менеджмент є невід'ємною складовою загальної фінансової стратегії підприємства. Оптимізація податкових платежів, впровадження цифрових технологій, підвищення якості внутрішнього контролю та розвиток системи податкового аналізу створюють фундамент для підвищення економічної ефективності діяльності ТзОВ «Хінкель Кейсінг». Реалізація запропонованих заходів сприятиме зниженню податкових ризиків, забезпеченню прозорості фінансових операцій, підвищенню ліквідності та формуванню стійких конкурентних переваг у середньостроковій і довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17>
2. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 року № 2258-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
5. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
6. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08 жовтня 1999 р. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>
7. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»: Наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99#Text>
8. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>
9. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
10. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 берез. 2017 р. № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>
11. П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39.
12. Про затвердження Положення про автоматизацію податкової

звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 17.11.2021 № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1519-21>

13. International Accounting Standard 2 Inventories (IAS 2). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-2-inventories/>

14. International Accounting Standard 7 Statement of Cash Flows (IAS 7). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-7-statement-of-cash-flows/>

15. International Financial Reporting Standard 9 Financial Instruments (IFRS 9). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/>

16. BAS ERP - автоматизована система обліку для бізнесу. Офіційний сайт компанії «Рарус». URL: <https://rarus.ua/software/bas-erp>

17. Бабінчук І. В. Податковий контроль за відшкодуванням ПДВ великим платникам податків: проблеми та перспективи. *Інноваційні проекти для післявоєнного відновлення та розвитку України [Елект, 2023, 88. URL: kneu.edu.ua*

18. Барабаш Н. С., Кучерявенко М. П. Податкове право України. Харків: Право, 2020. 560 с.

19. Богославець Т.І. Аналіз податкового навантаження та його вплив на кінцеві результати діяльності суб'єкта господарювання. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/vntu/2009_19_1/pdf/65.pdf.

20. Бурова Т.А. Облікова політика податкових платежів на підприємстві та шляхи її удосконалення URL: <http://nbuv.gov.ua/>.

21. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у галузях економіки. Житомир: ЖДТУ, 2020. 679 с.

22. Вишневський В. П. Оподаткування підприємств: навч. посіб. Київ: Знання, 2021. 415 с.

23. Волохова І. С., Логвіновська С. І. Оподаткування прибутку підприємств в Україні: результати регулюючого впливу. 2023. scientificview.umsf.in.ua

24. Волчанська, Л., & Юшковський, Д. (2023). Податковий аспект організації обліку та аудиту податку на додану вартість. *Економіка та суспільство*, (55). URL: economyandsociety.in.ua
25. Герасимович І. М., Кіндрацька Л. М. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: КНЕУ, 2020. 528 с.
26. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: Лібра, 2021. 744 с.
27. Диба М. І., Мочерний С. В. Фінанси підприємств. Київ: КНЕУ, 2021. 468 с.
28. Державна податкова служба України. Класифікація податків та зборів. URL: <https://tax.gov.ua>
29. Державна служба статистики України. Статистичні дані за 2022-2024 рр. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
30. Державна податкова служба України. Показники адміністрування податків (2022-2024). URL: <https://tax.gov.ua>
31. ДПС України. Звітність з ПДВ: електронне адміністрування. 2025 р. URL: <https://tax.gov.ua/elektronne-administruvannya-pdv>
32. Дюкарева О. В. Податкове навантаження підприємств в Україні: тенденції та оцінка. *Економіка та держава*. 2022. № 11. С. 31–37.
33. Єдиний державний вебпортал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua>
34. Зубрицька О. В. Система оподаткування України: проблеми та напрями вдосконалення. *Фінанси України*. 2023. № 5. С. 87–95.
35. Коваленко, І. А. (2021). Порівняльний аналіз зарубіжного та національного досвіду України в адмініструванні податку на додану вартість. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. URL: knutd.edu.ua
36. Консультант Онлайн. «Класифікація податків та зборів», 2025 р. URL: <https://consultant.net.ua/consultant-article/5850>
37. Котвицька, Н., Стародубов, І., & Куриленко, О. (2025). Методологія

управління прибутком підприємств у контексті бюджетно-податкової політики України. *Економіка та суспільство*, (71). URL: economyandsociety.in.ua

38. Кузьмінський, В., Пилипенко, О., & Попович, Д. Фінансово-господарська діяльність та податок на прибуток підприємств: контроверсійність інтересів. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2023. № (4 (72)). С. 20-28.

39. Крисоватий А. І., Пасічник Т. М. Податкова система: теорія і практика. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 528 с.

40. Кужельний М. В. Організація бухгалтерського обліку. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 468 с.

41. Кучерявенко М. П. Теорія податків. Харків: Право, 2016. 472 с.

42. Лопатовський, В., Богатчик, Л., & Безноско, К. (2024). Аналіз проблемних аспектів бюджетного відшкодування податку на додану вартість у системі електронного адміністрування. URL: elar.khmnmu.edu.ua

43. Лопушняк Г. С. Податковий менеджмент: монографія. Львів: ЛНУ, 2021. 384 с.

44. Макаренко А. П., Мусійченко О. Г. Удосконалення оподаткування, обліку та аудиту розрахунків з податку на додану вартість з метою оптимізації податкового навантаження. *Інвестиції: практика та досвід*, 2021. № 22. С. 30-36.

45. Масленніков, Є. І., Масленников, Е. И., Гусєв, А. О., & Гусєв, А. А. (2021). Податок на додану вартість в Україні: поточний стан та шляхи реформування. URL: pgasa.dp.ua

46. Меліхова Т. О., Штепа В. В. Удосконалення оподаткування, обліку та аудиту податку на додану вартість для поліпшення податкового планування. *Агросвіт*, 2020, № 22. С. 34-42.

47. Мельник П. В. Податковий менеджмент та податкова політика. Київ: КНЕУ, 2022. 347 с.

48. Методичні рекомендації з обліку податку на додану вартість: Міністерство фінансів України, 2022.

49. Міжнародні стандарти фінансової звітності. МСФЗ 12 «Податки на прибуток». URL: <https://mof.gov.ua/msfz>
50. Міністерство фінансів України. Звіти про виконання бюджету за 2022-2024 рр. URL: <https://mof.gov.ua>
51. Мінфін. Статистика доходів бюджету. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income>
52. Податок на додану вартість: довідкова інформація. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/9294-pdv-u-2024-rotsi>
53. Офіційні роз'яснення Державної податкової служби України з питань ПДВ та податку на прибуток (2020–2024 рр.).
54. Ревко А. М. Оптимізація податкових платежів підприємств у ринкових умовах. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 18. С. 72-77.
55. Рудь О. А., Мазур О. І. Аналіз податкового кредиту з ПДВ в умовах змін податкового законодавства. Фінанси України. 2023. № 4. С. 45-56.
56. Рязанцев, Д. (2024). Теоретико-методологічні основи оподаткування прибутку підприємств у системі формування доходів бюджету. *Економіка та суспільство*, (70). URL: economyandsociety.in.ua
57. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: теорія і методологія. Київ: КНЕУ, 2022. 496 с.
58. Черкасова С. В., Бартко М. Т. Податок на додану вартість як інструмент забезпечення фіскальної функції податків. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*, 2024, № 76. С. 7-15.
59. BAS ERP. Керівництво користувача. Київ: Спілка автоматизаторів бізнесу, 2024.
60. CASE Україна. Бюджет. Доходи. URL: <http://cost.ua/budget/revenue/#1>
61. Ernst & Young. Global Tax Guides. 2022–2024.
62. Fakty.com.ua. Який податок на прибуток в Україні зараз. URL: <https://fakty.com.ua/uk/ukraine/20241113-yakuj-podatok-na-prybutok-v-ukrayini-zaraz>

63. LigaZakon Biz. Основні податкові зміни в 2025 році. URL: <https://biz.ligazakon.net/analytcs/233837>
64. Microsoft Dynamics 365 Business Central. Microsoft Docs. 2023.
65. M.E.Doc. Електронний документообіг: технічна документація. Київ: Linkos Group, 2024.
66. Opendatabot - аналітичний портал реєстру юридичних осіб. URL: <https://opendatabot.ua>
67. PwC. Worldwide Tax Summaries. 2023.
68. SAP S/4HANA Finance. Documentation. SAP SE, 2023.
69. USAID. Прозорість адміністрування ПДВ в Україні. 2023.

ДОДАТКИ